

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
Факультет управління та бізнес-дизайну
Кафедра цифровізації та бізнес-консалтингу

Дипломна магістерська робота

на тему: Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту грошових коштів на підприємстві ТОВ «Авалон»

Виконала: студентка групи МгМОК-20
спеціальності 071 Облік та оподаткування
освітньої програми Міжнародний облік та
аудит-консалтинг

Анна ХОМАЗЮК

Керівник: к.е.н., доц. Олена
ГРИГОРЕВСЬКА

Рецензент: д.е.н. , проф. Радіонова Н.Й.

Київ 2021

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
Факультет управління та бізнес-дизайну
Кафедра цифровізації та бізнес-консалтингу
Спеціальність 071 Облік та оподаткування
Освітня програма Облік та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
цифровізації та бізнес-дизайну
_____ Маргарита СКРИПНИК

З А В Д А Н Н Я

НА ДИПЛОМНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Хомазюк Анні Ярославівні

1. Тема роботи: Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту грошових коштів на підприємстві ТОВ «Авалон».

Науковий керівник роботи Григоревська Олена Олександрівна к.е.н. доц.
затверджені наказом закладом вищої освіти від «04» жовтня 2021 року № 286

2. Строк подання студентом роботи: 14 грудня 2021 рік.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність, облікові регістри та інша документація ТОВ «Авалон», наукові статті, підручники, посібники, періодичні видання, монографії

4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): економіко-правові засади здійснення операцій з грошовими коштами; аналіз ефективності використання грошових коштів ТОВ «Авалон»; організація і методика обліку грошових коштів ТОВ «Авалон»; організація і методика аудиту грошових коштів ТОВ «Авалон»

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Олена ГРИГОРЕВСЬКА, к.е.н., доц.	20.09.2021	21.09.2021
Розділ 1	Олена ГРИГОРЕВСЬКА, к.е.н., доц.	22.09.2021	05.10.2021
Розділ 2	Олена ГРИГОРЕВСЬКА, к.е.н., доц.	06.10.2021	26.10.2021
Розділ 3	Олена ГРИГОРЕВСЬКА, к.е.н., доц.	27.10.2021	09.11.2021
Розділ 4	Олена ГРИГОРЕВСЬКА, к.е.н., доц.	10.11.2021	22.11.2021
Висновки	Олена ГРИГОРЕВСЬКА, к.е.н., доц.	23.11.2021	25.11.2021

6. Дата видачі завдання “06” жовтня 2021 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	08.10.2021	
2	Розділ 1 Економіко-правові засади здійснення операцій з грошовими коштами	22.10.2021	
3	Розділ 2 Аналіз ефективності використання грошових коштів ТОВ «Авалон»	12.11.2021	
4	Розділ 3 Організація і методика обліку грошових коштів ТОВ «Авалон»	23.11.2021	
5	Розділ 4 Організація і методика аудиту грошових коштів ТОВ «Авалон»	03.12.2021	
6	Загальні висновки	06.12.2021	
7	Оформлення дипломної магістерської роботи	07.12.2021	
8	Здача дипломної магістерської роботи на кафедру для рецензування (за 14 днів до захисту)	10.12.2021	
9	Перевірка дипломної магістерської роботи на наявність ознак плагіату (за 10 днів до захисту)	14.12.2021	
10	Подання дипломної магістерської роботи на затвердження завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	17.12.2021	

Студент _____ Анна ХОМАЗЮК

(підпис)

Керівник роботи _____ Олена ГРИГОРЕВСЬКА

(підпис)

Директор НМЦУПФ _____ Олена ГРИГОРЕВСЬКА (підпис)

АНОТАЦІЯ

Хомазюк А. Я. Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту грошових коштів на підприємстві ТОВ «Авалон» – Рукопис

Дипломна магістерська робота за спеціальністю 071 Облік та оподаткування. Освітня програма: Облік та оподаткування. – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2021 рік.

Дипломна магістерська робота присвячена питанням щодо організації та методичних засад обліку, аналізу і аудиту грошових коштів.

В роботі проаналізовано такі терміни як облік, аудит, організаційна діяльність, грошовий потік. Доведено, що сукупність теоретичних і практичних принципів та методик ведення обліку, аналізу та аудиту грошових коштів мають великий вплив на діяльність підприємства в нашому випадку ТОВ «Авалон».

Було досліджено, що для забезпечення сталого розвитку діяльності підприємства необхідно використовувати такі методи досліджень як дедукція та індукція, аналіз та аналогія.

Проведений аналіз обліку та аудиту ТОВ «Авалон» показав, що створення нових методик, їх дослідження та впровадження матиме позитивний вплив на діяльність даного підприємства та працездатність працюючих.

Ключові слова: облік, аудит, грошовий потік, підприємницька діяльність, грошові кошти

АННОТАЦИЯ

Хомазюк А. Я. Организационные и методические основы учета, анализа и аудита денежных средств на предприятии ООО «Авалон» – Рукопись

Дипломная магистерская работа по специальности 071. Учет и налогообложение. Образовательная программа: Учет и налогообложение. – Киевский национальный университет технологий и дизайна, Киев, 2021 год.

Дипломная магистерская работа посвящена вопросам организации и методических основ учета, анализа и аудита денежных средств.

В работе проанализированы такие термины как оборот, аудит, организационная деятельность, денежный поток.

Доказано, что совокупность теоретических и практических принципов и методик ведения учета, анализа и аудита денежных средств оказывают большое влияние на деятельность предприятия в нашем случае ООО «Авалон».

Было исследовано, что для обеспечения устойчивого развития деятельности предприятия необходимо использовать такие методы исследований, как дедукция и индукция, анализ и аналогия.

Проведенный анализ учета и аудита ООО «Авалон» показал, что создание новых методик, их исследование и внедрение положительно влияет на деятельность данного предприятия и работоспособность работающих.

Ключевые слова: учет, аудит, денежный поток, предпринимательская деятельность, денежные средства.

SUMMARY

Khomaziuk A. Organizational and methodological principles of accounting, analysis and audit of cash at the company «Avalon» - Manuscript

Master's thesis in the specialty 071 Accounting and Taxation. Educational program: Accounting and taxation. - Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, 2021.

The master's thesis is devoted to the organization and methodological principles of accounting, analysis and audit of funds.

The paper analyzes such terms as turnover, audit, organizational activities, cash flow. It is proved that the set of theoretical and practical principles and methods of accounting, analysis and audit of funds have a great influence on the activities of the enterprise in our case, LLC "Avalon".

It was investigated that to ensure the sustainable development of the enterprise it is necessary to use such research methods as deduction and induction, analysis and analogy.

The analysis of accounting and auditing of Avalon LLC showed that the creation of new methods, their research and implementation will have a positive impact on the activities of the enterprise and the efficiency of employees.

Keywords: accounting, audit, cash flow, business activity, cash.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ.....	11
1.1. Економічна суть грошових коштів підприємства.....	11
1.2. Класифікація грошових коштів підприємства.....	21
1.3. Огляд літературних джерел та нормативно-правове регулювання операцій з грошовими коштами.....	26
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «АВАЛОН».....	37
2.1. Аналіз основних показників діяльності ТОВ «Авалон».....	37
2.2. Формування методики економічного аналізу грошових коштів ТОВ «Авалон».....	50
2.3. Оцінка використання грошових коштів та її вплив на результати роботи ТОВ «Авалон».....	58
Висновки до розділу 2.....	68
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «АВАЛОН».....	70
3.1. Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Авалон».....	70
3.2. Порядок відображення в фінансовому обліку грошових коштів ТОВ «Авалон».....	74
3.3. Складання звітності за обраним об'єктом з використанням вітчизняного і зарубіжного досвіду та сучасних систем управління та обліку.....	86
3.4. Управління грошовими коштами підприємства та прогнозування динаміки його ринкової вартості.....	94
Висновки до розділу 3.....	101
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «АВАЛОН».....	103
4.1. Вплив системи аудиту в Україні на стан внутрішнього контролю на підприємстві.....	103
4.2. Організація аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон».....	109
4.3. Методика проведення аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон».....	115
Висновки до розділу 4.....	131
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	133
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	135
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Суттєвими ланками у функціонуванні господарюючого суб'єкта є облік грошових коштів та належна його організація від яких залежать фінансова сталість та ділова активність загалом. Майже всі операції, що відбуваються на підприємстві, пов'язані з оплатою та одержанням грошових коштів. Це виявляється у придбанні, виробництві та реалізації товарів і послуг.

Найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами є грошові кошти, тому успіх діяльності підприємства багато в чому визначається здатністю їх раціонально використовувати та розподіляти. Отже організація обліку грошових коштів вважається досить важливим питанням, особливо, під час контролю операцій з ними.

Будь-яка форма підприємницької діяльності міцно пов'язана з рухом коштів. Спеціальні державні та комерційні господарські одиниці (банки) виступають посередниками в цих розрахунках. Кошти підприємства, через які здійснюються всі грошові операції без обмеження їхнього переліку, зберігають на розрахункових і поточних рахунках. Порядок безготівкових розрахунків суворо регламентований законодавством. В цілому, діяльність підприємства залежить від правильності організації та дотримання методології ведення бухгалтерського обліку і аналізу грошових коштів та розрахунків, які відображають розрахунки з постачальниками та підрядниками, покупцями та замовниками, бюджетом, кредиторами, інвесторами.

Різного роду порушення, крадіжки, навмисні зловживання, які можуть привести до відтоку грошових коштів, а в крайньому випадку – банкрутству підприємства допомагає з'ясувати аудит грошових коштів. Тобто, аудит є необхідний та важливий контроль, який сприяє забезпеченню успішній фінансово-господарської діяльності.

Таким чином правильна організація ведення обліку є найголовнішим елементом для функціонування грошових коштів на підприємстві.

Мета роботи є вдосконалення та розвиток організації та методики ведення обліку, аналізу та аудиту грошових коштів на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано та вирішено такі завдання:

- дослідити економіко-правові засади здійснення операцій з грошовими коштами;
- ознайомитися з економічною суттю грошових коштів підприємства;
- визначити класифікацію грошових коштів підприємства;
- проаналізувати управління грошовими коштами підприємства та дати прогноз динаміці його ринкової вартості;
- дослідити ефективність використання грошових коштів ТОВ «Авалон» ;
- розібрати основні показники діяльності ТОВ «Авалон» ;
- сформулювати методику економічного аналізу грошових коштів ТОВ «Авалон» ;
- оцінити використання грошових коштів та її вплив на результати роботи ТОВ «Авалон»;
- визначити організацію і методику обліку грошових коштів ТОВ «Авалон»;
- проаналізувати Порядок відображення в фінансовому обліку грошових коштів ТОВ «Авалон»;
- скласти звітності за обраним об'єктом з використанням вітчизняного і зарубіжного досвіду та сучасних систем управління та обліку;
- розглянути та дослідити організацію і методику аудиту грошових коштів ТОВ «Авалон»;
- визначити вплив системи аудиту в Україні на стан внутрішнього контролю на підприємстві;
- оцінити організацію аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон»;
- розглянути методику аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон».

Об'єктом досліджень є процес організації обліку та аудиту грошових коштів на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних принципів

та методик ведення обліку, аналізу та аудиту грошових коштів на досліджуваному підприємстві.

Методи дослідження. Для забезпечення та підтвердження мети дипломної роботи використовувались такі методи досліджень як дедукція та індукція, аналіз та аналогія. Також було досліджено велику кількість різної вітчизняної та зарубіжної літератури.

Наукова новизна. Проведений аналіз обліку аудиту ТОВ «Авалон» показав, що створення нових методик, їх дослідження та впровадження матиме позитивний вплив на діяльність даного підприємства.

Дослідження магістерської роботи були апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Методика, облік, фінанси та право, концептуальні та практичні аспекти розвитку».

Практичне значення. При введенні в дію нових методичних та організаційних засад буде позитивно впливати на діяльність ТОВ «Авалон» та працездатність людей на підприємстві.

Структура й обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 70 найменування та додатків. Повний обсяг роботи становить 161 сторінка, 25 таблиця, 18 рисунків та додатки.

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ

1.1. Економічна суть грошових коштів підприємства

Більшість господарських операцій асоціюється з грошовим потоком (тобто розподілені в часі виплати на користь кредиторів та надходження від дебіторів), який реалізується через грошове надходження, отримання доходу (виручки), нарахування витрат, розрахунок фінансового результату, проведення розрахунків у формі платежів тощо.

Тобто, фактично, грошові потоки характеризують усі процеси суб'єкта господарювання. Саме грошові потоки не просто як об'єкт бухгалтерського обліку, а як основний індикатор фінансового благополуччя знаходяться в центрі уваги сучасних досліджень. Тому розвиток практики обліково-аналітичного забезпечення руху грошових потоків на сучасному етапі є вкрай актуальним. Оскільки, як зауважують Н.Н. Хахонова, Питер Етрилл, Едди Маклейни, Д.А. Панков, Л.С. Маханько: «Теоретичне осмислення цих питань дозволяє підняти питання не просто про облік руху грошових коштів і аналіз грошових потоків, а про створення комплексної обліково-аналітичної моделі, що дозволяє відтворити і правильно інтерпретувати інформацію про рух грошових коштів по всіх стадіях кругообігу або по всіх циклах основних бізнес-процесів господарюючого суб'єкта».

Проте незважаючи на наявність джерел, присвячених концепції грошового потоку, вітчизняні теоретики не приділяють цьому питанню належної уваги. Що, в свою чергу, перешкоджає формування єдиного підходу щодо розрахунків як складової грошового потоку, системи показників, що характеризують їх здійснення, перешкоджають вивченню чинників впливу на них. І, нарешті, далека від досконалості українська практика контролю за станом розрахункових операцій, що часто проявляється у незадовільних параметрах ліквідності і

платоспроможності більшості підприємств (в тому числі агробізнесу) та цілих галузей.

Онтологічне дослідження теоретичних витоків грошового потоку і його впливу на подальшу еволюцію фінансово-економічної думки дозволяє сформулювати ланцюжок взаємопов'язаних і взаємообумовлених теорій і концепцій (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Послідовність взаємообумовлених теорій та концепцій дослідження грошового потоку

Період	Економічна течія / теорія та її послідовники	Характеристика
Остання третина XV ст – початок XVI ст	Ранній меркантилізм (Стаффорд, де Сантіс, Скаруффи)	Характерне ототожнення багатства нації з грошима і грошовою масою: держава вважалося тим багатше, чим більше грошей воно має
XIX-XX ст	Теорія капіталу (Дж. Р. Хікс, Е. Долан, Д. Ліндсей, К. Маркс, Класична школа політичної економії)	Властивість грошей, залучених в господарський оборот, повертаються з дисконтом. Капітал являє собою самозростаючу вартість, рух і зміни якої пов'язують всі речові форми капіталу в єдине ціле
50-і роки XX ст	Монетаризм (М. Фрідмен, Чигазька наукова школа)	Товарно-грошові потоки є головною формою руху капіталу, отже, саме вони повинні бути основним об'єктом державного регулювання
50-і -60-і роки XX ст	Теорія грошового потоку (Л.А. Бернстайн, Ю. Брігхем, Дж.К. Ван Хорн, Л. Гапенські, Т.Р. Карлін, Б.Коласс, Б.Райан, Ж.Рішар, Д.Стоун, Н.К. Сирополіс, Д.Г. Сигл, К.Хітчинг, Е. Хелферт, Д.К. Шим ті ін)	
Концепція часової вартості грошових коштів. Оцінка грошової одиниці у реальному часі на теперішній момент відрізнятиметься від реальної оцінки тієї ж грошової одиниці, одержаної через певний проміжок часу. Основні причини – інфляція, ризик недоотримання грошової суми, оборотність грошового потоку	Концепція грошового потоку. Відповідно до неї грошові кошти знаходяться в постійному русі утворюють грошовий потік зі своїми параметрами ідентифікації (визначення тривалості та виду; виявлення чинників, що визначають величину елементів грошового потоку, вибір коефіцієнта дисконтування, оцінку ризику, пов'язаного з даним потоком, і визначення способу його обліку	
Подальша трансформація в Концепцію дисконтування грошових потоків (кінець XX – початок XXI ст)	Подальша трансформація в Концепцію вартісно-орієнтованого управління (кінець XX – початок XXI ст)	

Так, в середині ХХ ст. теорія грошового потоку стала основною фінансовому менеджменті та у своєму підході поділялась на концепцію грошового потоку та концепцію часової вартості грошових потоків.

Розвиток базових концепцій фінансового менеджменту генерував появу Концепції вартісно-орієнтованого управління (автори – нобелівські лауреати, економісти Мантікліоні (Італія) і Міллер (США)), в рамках якої грошовий потік та прозорість грошових потоків і фінансових результатів розглядається як найважливіше джерело генерування корпоративної вартості.

Поява ідеології вартісного управління стала наслідком посилення стратегічних акцентів у внутрішньо - фірмовому менеджменті, в світлі яких пріоритетом став не прибуток, а джерела генерування вартості, в числі яких особливе місце відводиться грошового потоку. Зростання вартості обумовлює можливість розширеного відтворення, збільшує потенціал бізнесу, підвищує конкурентоспроможність, сприяє збільшенню частки на ринку, підвищує статус компанії. Крім арифметичного зростання факторів виробництва в цьому випадку виникає синергічний ефект, або ефект масштабу, в результаті якого за рахунок відносної економії на умовно-постійних витратах виникає додатковий прибуток.

Подальше посилення стратегічних акцентів в управлінні, розвиток застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності, поява нових фінансових інструментів зумовили подальший розвиток Концепції часової вартості грошових коштів, яка наприкінці ХХ ст. трансформувалась в Концепцію дисконтування грошових потоків (DCF (Discounted Cash Flow)). Так, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності українська практика також перейняла практику обов'язкового дисконтування грошових потоків (розрахунки за довгостроковою дебіторською та кредиторською заборгованістю).

Слід зазначити, що в сучасній економічній науці терміни «монетаризм», «монетарна теорія» співвідносяться в основному з макроекономікою. наприклад, в Енциклопедії сучасної України зазначається, що «монетаризм» - макроекономічна теорія, згідно з якою кількість грошей в обігу є визначальним чинником розвитку економіки. В сучасних джерелах зазначено, що «сучасний монетаризм» – це форма

неолібералізму в США, яку ще називають американським неоконсерватизмом. В його основі знаходиться уявлення про грошову масу як визначального чинника господарської кон'юнктури, рівня цін, обсягу національного доходу, зайнятості та макроекономічної рівноваги у цілому. Разом з тим термін «monetary policy» в перекладі з англійської означає «грошова політика». А грошова політика є не тільки найважливішим елементом економічної політики держави, а й кожної конкретної організації, що, на думку авторів, дозволяє застосовувати цей термін і на мікрорівні, де площиною її впливу є грошові кошти.

Перш за все, розглянемо тлумачення поняття «грошові кошти» в нормативних документах. Так, зокрема, Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» визначає грошові кошти як готівку в касі та депозити до запитання [59]. Відповідно до Методичних рекомендацій з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання [62]. У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» грошові кошти визначено, як кошти на рахунках в органах Державного казначейства України, у банках та депозити до запитання [67]. Отже, усі визначення поняття «грошові кошти», що наведені в діючих нормативних документах, визначені таким чином, що лише вказують складові даного поняття. Таке формулювання є досить небездоганим та потребує конкретизації [18].

В економічній літературі грошові кошти трактують по-різному: як товар, як економічні відносини між суб'єктами господарювання, як загальний еквівалент вартості тощо.

Для визначення поняття «грошові кошти» науковцями застосовується чималий діапазон термінів: «гроші», «грошові потоки», «готівка», «фінансові ресурси», що призводить до різноманітного тлумачення сутності цих тверджень в бухгалтерському обліку.

В США термін «грошові кошти» став поширений лише в 1950-х роках. До цього періоду він зустрічався вкрай рідко.

Грошові кошти – це реальні гроші, з їх допомогою підприємство розраховується з постачальниками та іншими кредиторами за придбані товари та/або надані послуги.

Більшість науковців тлумачать поняття «грошові кошти» як ліквідні активи підприємства. Проте дане визначення не передає в повному обсязі їх сутності, бо грошові кошти також застосовують для здійснення розрахунків.

Розглянемо трактування змісту поняття «грошових коштів» в окремих нормативних та літературних джерелах. Сформульовані визначення поняття «грошові кошти» у нормативних документах лише вказують на його складові. До грошових коштів зараховують кошти на рахунках у банках, готівку та депозити до запитання. Проте дане визначення не є точним та потребує модернізації. Про що відзначають М. В. Дерій, Г. В. Осовська, С. М. Остафійчук, та інші науковці.

Осовська Г. В. зазначає, що грошові кошти – це доходи та надходження. Але грошові кошти можуть також виступати у формі витрат, тому формулювання не є повним і з ним не можна повністю погодитись.

На думку, Бутинець Ф.Ф. гроші – це металеві та/або паперові знаки, що є мірою вартості при купівлі-продажу. Вони виконують роль всезагального еквівалента, тобто, відображають вартість всіх інших товарів і обмінюються на будь-який з них [6].

Чухно А. А. вказує, що у взаємодії золота і банкнот та кредитних грошей, у процесі тривалої історичної, перемогли останні. Тобто, стався перехід від грошей - товару до кредитних грошей, грошей - капіталу. Сучасні гроші – це кредитні гроші, які зображують рух позикового капіталу. Незалежно від того, намальовані вони на папері чи у формі електронної картки, гроші виражають рух позикового капіталу, що визначає їхню матеріальну природу [51].

Згідно формулювання М. В. Дерія грошові кошти визначаються, як доходи і надходження з однієї сторони та витрати – з іншої. Цей підхід можна припустити більш доцільним, так як грошові кошти виступають у формі доходів, надходжень та витрачань. Вони є одним із елементів ефективного функціонування будь-якого підприємства. Саме гроші прямують крізь всі економічні, бізнесові

взаємовідносини та розрахунки, відтворюються в облікових документах, пов'язані з доходами, витратами, фінансовими результатами і здійснюють кінцеву мету економічної діяльності – отримання прибутку [12].

Остафійчук С. М. більш розширено представляє структуру грошових коштів, які характеризуються абсолютною ліквідністю [39]. Не всі кошти можуть бути віднесені до грошових коштів та вважатися ліквідними. Наприклад, якщо підприємство відкрило безвідзивний акредитив для перерахування коштів іншому підприємству. Тобто, на цей момент грошові кошти є власністю підприємства, але використати ці гроші на власні потреби підприємство не може. Перерахування даних коштів може здійснитися тільки на конкретне ім'я акредитиву. Проте, до поняття «грошові кошти» слід включати кошти на поточних рахунках у банківських установах. Вони можуть перебувати на банківських картках та у чекових книжках. І вважаються коштами, які підприємство може використати в будь-який момент часу, належать до грошових коштів підприємства та вважаються абсолютно ліквідними.

Звернувшись до публікацій фахівців, слід зазначити, що серед них формулювання поняття «гроші організації» наводять лише одиниці. Однією з вартих уваги думок є визначення А.В. Жаркова [60]. Однак тут важливо враховувати, що крім грошових активів платіжними інструментами можуть бути грошові еквіваленти, які відповідно до П(с)БО та МСФЗ 7 за дотримання певних умов визнаються засобом платежу при врегулюванні зобов'язань. Причому еквіваленти коштів власними силами можуть відрізнитися від власне грошових коштів, зокрема, за ризиком, ліквідності, і навіть за іншими властивостями.

Наприклад, кошти, розміщені у валюті будь-якої країни з нестабільною економікою, мають набагато нижчу ліквідність та можливість конвертації, ніж облігації чи депозит до запитання у солідному банку. Тому облік грошових коштів та їх еквівалентів вимагає чіткого розмежування основних носіїв, у тому числі щодо валюти зберігання, термінів доступу, а також інших показників, що дозволяють приймати виважені та обґрунтовані рішення щодо управління грошовим потоком конкретної організації. Під грошовими еквівалентами

розуміються фінансові активи, що мають властивість швидкого конвертування в натуральні гроші з мінімальними втратами при зміні фактичної вартості (наприклад, короткострокові депозити).

Як визначено в П(с)БО, «до грошових еквівалентів відносяться високоліквідні фінансові вкладення, які можуть бути легко звернені у відому задалегідь суму грошових коштів...» [11]. Наведене тлумачення майже повністю дублює зміст терміна «грошові еквіваленти» за Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ). Тут слід зазначити, що у МСФЗ 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» визначається і термін перетворення фінансових вкладень у гроші – до трьох місяців [11]. Варто зазначити, що до 2011 р. грошові еквіваленти ідентифікувалися як високоліквідні фінансові вкладення та відображалися відповідно на рахунку 58 «Фінансові вкладення».

Грошові еквіваленти є альтернативою коштів для відшкодування зобов'язань у разі їх нестачі. Зміст терміна «грошові еквіваленти», які прийняті в українській та зарубіжній практиці обліку та складання звітності, закріплені відповідними нормативними положеннями. Отже, до грошових еквівалентів, можуть бути віднесені фінансові інструменти з низьким ризиком зміни вартості, які легко та швидко можуть бути перетворені на платіжні засоби для врегулювання грошових зобов'язань.

За своєю сутністю грошові еквіваленти не є інвестиціями, а представляють своєрідний резерв для забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості у короткостроковій перспективі, період якої зазвичай не перевищує трьох місяців. Варто погодитися з думкою Н.С. Пласкової про те, що в процесі обліку та управління грошовими коштами та їх еквівалентами потрібно враховувати ряд важливих властивостей, що дозволяють виділити особливості не тільки всіх наявних в організації грошових коштів у готівковій та безготівковій формі, у валютах різних країн, а й наявних еквівалентів, що поділяються по потенціалу сек'юритизації, ліквідності, вартості зберігання, альтернативності поточних операцій, безпеки використання для здійснення платежів, виконання поточних зобов'язань та заставних операцій. Аналогічно і в міжнародній практиці грошовими

еквівалентами є високоліквідні, не схильні до ризику втрати своєї цінності фінансові активи терміном погашення не більше трьох місяців. Однак у таких країнах Європейського союзу, як Німеччина та Австрія, період погашення цих фінансових інструментів не регламентований, але регламентовано умову швидкого перетворення цих вкладень у кошти [47].

Таким чином, грошові еквіваленти є інструментом створення резерву ліквідності у вигляді банківських депозитів до запитання, векселів, які, як і кошти, які можуть бути повернені власнику на першу вимогу, і, по суті, перебувають у негайній готовності для погашення зобов'язань суб'єкта господарювання. Отже, фінансово-господарська діяльність організацій влаштована таким чином, що її постійно супроводжує потік коштів, утворюючи послідовний кругообіг, який формується кожною стадією діяльності підприємства: з моменту вкладення коштів в основні фонди та запаси матеріалів, закінчуючи процесом реалізації продукції, визнанням дебіторської заборгованості та виручки від продажу, і навіть зарахуванням грошей чи їх еквівалентів на рахунки організацій. На думку Н.С. Пласкової, «рух коштів у часі є безперервний процес, створюючи розподілені у часі розміри надходжень і вибуття коштів та його еквівалентів у процесі виробничо-господарську діяльність організацій».

У цьому Н.С. Пласкова проводить декомпозицію грошових потоків на позитивні (приплив коштів), негативні (відтік коштів) і чисті (нетто-результат). Аналогічного підходу дотримуються А.Ф. Іонова та Н.М. Селєзньова, які також визначають грошовий потік організації як сукупність припливу та відтоку коштів, здійснюваного у процесі господарської діяльності і розподіленого у часі. Ми цілком погоджуємося з думкою В.В. Бочарова, що «грошовий потік – це рух особливого роду активів – коштів та його еквівалентів» [33]. Подібні думки можна знайти у роботах Ю.А. Силаєвої та Є.М. Свиридової. Зазначене цими авторами зміст терміна сприяє прозорості обліку грошових потоків як інформаційної основи щодо їх аналізу та прийняття необхідних управлінських рішень для господарюючого суб'єкта.

На рис. 1.1 представлено взаємозв'язок та відтворення грошових потоків у процесі життєдіяльності організації, які забезпечують фінансові відносини з контрагентами, кредитними організаціями, засновниками та персоналом та відображають рух усередині сегментів потоку, поділяючи його на операційний, інвестиційний та фінансовий. Подібна декомпозиція грошових потоків у процесі фінансово-господарської діяльності організації зафіксована у МСФЗ 7 (операційні, інвестиційні та фінансові).

Поточна діяльність, як правило, генерує основну частку притоків та відтоків грошових коштів у загальному сукупному грошовому потоці. При цьому «заморожування» грошових коштів у матеріальних запасах, незавершеному виробництві, виробленої готової продукції на складі підприємства може негативно позначитися на збалансованості грошових потоків, їх оборотності та ефективності.

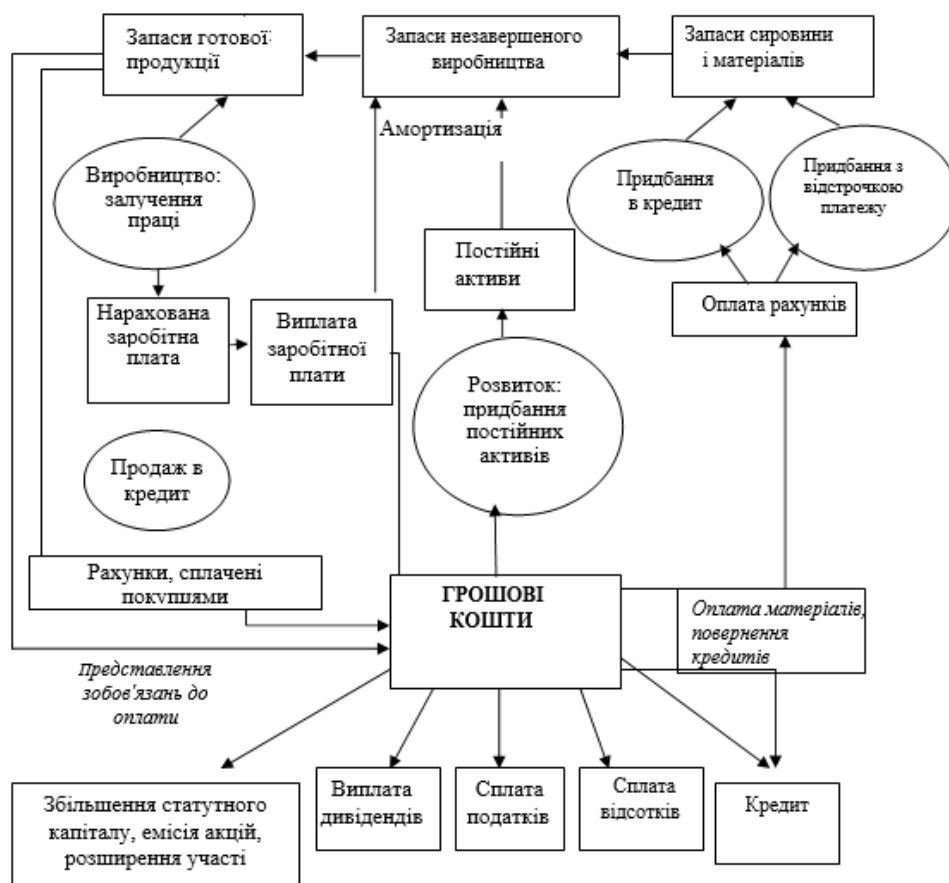

Рис. 1.1 Відтворення та взаємозв'язок грошових коштів у процесі фінансово-господарської діяльності організації.

Тому завданням управління є планомірна організація руху грошових коштів, їх планування та прогнозування, проведення ретроспективного та прогнозного

аналізу, своєчасна організація кредитних відносин з банком щодо кредитування та поповнення оборотного капіталу, врегулювання взаємин з покупцями та постачальниками щодо продажу продукції та придбання ресурсів з відстроченням платежу.

Поточна (операційна) діяльність комерційної організації має своїм призначенням забезпечення грошима у необхідному обсязі всіх видів діяльності, включаючи інвестиційну та фінансову, і є основним генератором монетарного прибутку. У свою чергу інвестиційна та фінансова діяльність сприяють розвитку комерційної організації (інвестиції в основні засоби, надання позик для отримання додаткових інших доходів та ін), а також формуванню необхідного припливу позикових коштів (банківські кредити, залучення додаткових коштів засновників як фінансова допомога, а також збільшення статутного капіталу та інших.).

Підсумовуючи критичного аналізу термінологічної бази, представленої в нормативних джерелах та публікаціях російських та зарубіжних фахівців, слід зазначити, що єдиний підхід до визначення сутності терміна «грошовий потік» в даний час не сформований, що певною мірою впливає на якість розробки інформаційно-аналітичних систем, що використовуються для управління фінансовими активами організацій.

Отже, рух грошових коштів на розрахункових, валютних та інших рахунках і в касі підприємства в процесі господарської діяльності, в сукупності і становить грошовий потік підприємства. Налагоджений, послідовний процес, з точки зору обліку - це надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів) і належному руху документів.

Грошові кошти фактично являють собою об'єкт чи, точніше, засіб для здійснення управління грошовими потоками. Лише тісна взаємодія грошових коштів і грошових потоків виробляє ефективне функціонування як грошово - кредитної системи, так і налагодженого обліку загалом [29].

Економічна суть грошей полягає в тому, що вони є активним елементом і невід'ємною частиною економічної діяльності суспільства, відносин між різними респондентами та ланками відтворювального процесу.

1.2. Класифікація грошових коштів підприємства

Задля ефективного та цілеспрямованого управління грошовими коштами спочатку потрібно чітко уявляти їх класифікацію.

Процес поділу предметів (процесів, явищ) на класи (групи, види тощо) за певними характеристиками має назву - класифікація. Тобто, це природний процес вивчення сутності предметів (явищ, процесів). Чимбільше виділяються особливості класифікації, тим вищий ступінь пізнання предметів, що вивчаються [2].

Більшість авторів у своїх дослідженнях звертають увагу не на грошові кошти, як самостійного об'єкта фінансового управління, а на класифікацію грошових потоків.

Основними ознаками класифікації грошових коштів є:

- 1) форма існування: готівка та безготівкова грошові кошти;
- 2) вид валюти: грошові кошти в національній валюті та грошові кошти в іноземних валютах (за видами валют).

Готівка – готівка у вигляді банкнот, монет, паперових грошей, файлів у пам'яті комп'ютера (якщо використовується без прямого зв'язку з банківськими рахунками). Безготівкові грошові кошти – грошові кошти на банківських рахунках, що експлуатуються для оплати, на взаємні платежі шляхом переміщення з одного рахунку на інший.

Грошові кошти в національній валюті – це готівкові кошти (як готівкові, так і безготівкові) у валюті, випущені певною країною, які в основному перебувають в обігу на території даної країни.

Грошові кошти в іноземній валюті – грошові кошти (як готівкові, так і безготівкові), що перебувають в обігу на території відповідної іноземної країни (група іноземних держав) та є її законним платіжним засобом.

На сьогоднішній день немає єдиного чіткого підходу до поділу грошових коштів за класифікаційними ознаками.

Більшість науковців зумовлюють наступну класифікацію:

- 1) За кругообігом: початкові грошові кошти; прирощені грошові кошти.
- 2) За характером використання: грошові кошти, які присутні в обігу, готівкові грошові кошти; безготівкові грошові кошти.
- 3) За правом власності: позичені грошові кошти, надані кошти, власні кошти підприємницької структури.
- 4) За видатками або напрямками використання у складі фінансових ресурсів відносять: кошти спрямовані на витрати розвитку економіки підприємства, надання благодійної допомоги, соціально-культурних заходів, обслуговування залучених фінансових ресурсів та інші витрати підприємства.
- 5) За напрямками використання грошових коштів: утворення фонду споживання, поповнення фонду відшкодування, формування фонду нагромадження.
- 6) За джерелами залучення: позикові ресурси, що залучають з внутрішніх джерел (внутрішня кредиторська заборгованість), позикові ресурси, що залучають із зовнішніх джерел.
- 7) За періодом залучення: позикові ресурси, що залучають на короткостроковий період (до 1 року) та на довгостроковий період (більше 1 року).
- 8) За формою забезпечення: гарантовані, незабезпечені, забезпечені заставою [10].

Класифікація грошових коштів, за твердженням професора В. В. Сопко, є вихідний елемент організації їх обліку, оскільки це дозволяє організувати їх відповідно до інформаційних потреб користувачів облікової інформації. Виділяються дві особливості класифікації грошових коштів: за призначенням та за місцем зберігання. До першого пункту відносяться: кошти для обороту (оборотні) та для спеціального призначення (необоротні). До другого - готівка в банку, касі підприємства, у підзвітних осіб, у контрагентів (видані аванси), вкладені у еквіваленти, цінні папери тощо. Згодом ця класифікація також була розширена та

доповнена ще двома ознаками: за джерелами надходження: власні, запозичені та залучені; за видами валют: національна та іноземна (долар США, євро) валюти.

Вищезазначені класифікаційні ознаки повинні бути доповнені двома допоміжними ознаками, які мають важливе значення при вирішенні окремих завдань з обліку, аналізу та аудиту:

1) Обмеження у напрямках використання: готівкові кошти без обмежень у напрямках використання – кошти з обмеженим використанням – готівкові кошти, які підприємство (установа, організація) може вживати для конкретної мети, наприклад, готівкові кошти, набуті як цільове фінансування; гуманітарна допомога у вигляді грошових коштів тощо; кошти, якими підприємство (установа, організація) може керувати без будь-яких обмежень на провадження господарської діяльності, наприклад, готівкою на поточних рахунках у банку. При аналізі фінансового стану підприємства надзвичайно важлива класифікація грошових коштів за вищенаведеним критерієм, оскільки суб'єкт господарювання повинен прагнути зменшити частку грошових коштів з обмеженим використанням у загальній грошовій масі. Найефективнішим засобом забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання є грошові кошти без обмежень у їх використанні, а велика кількість грошових коштів з обмеженнями на їх використання не свідчить про високу платоспроможність підприємства.

2) Місце зберігання: готівка в касі підприємства (установи, організації) - готівка, яка міститься в спеціально відведеному приміщенні або місці в межах встановленого ліміту залишку готівки; грошові кошти на банківських рахунках – кошти, які зберігаються на різних рахунках у банківських установах і можуть бути застосовні в будь-який час на вимогу власника рахунку; грошові кошти в пам'яті комп'ютерів на жорстких дисках – один з різновидів «електронних грошей» - зберігається як файли в пам'яті комп'ютера, які виступають їх фізичним носієм; гроші на мікропроцесорі смарт-карт – один з різновидів «електронних грошей» – знаходяться на спеціально розроблених картках [47].

На основі узагальнення господарської практичної діяльності та професійної економічної літератури можливо створити раціональну

класифікацію грошових потоків для підприємств за наступними ознаками: масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу; видом фінансово-господарської діяльності; ступенем управління та з урахуванням процесу діяльності, за місцем зберігання, за обмеженістю у напрямках використання, за ступенем ділової активності, тощо. Рекомендована класифікація грошових коштів підприємства показана в табл 1.2.

Таблиця 1.2

Рекомендована класифікація грошових коштів підприємства

Класифікаційна ознака	Найменування грошового потоку
1	2
1. Масштаб обслуговування фінансово-господарських процесів	1.1. Грошовий потік підприємства. 1.2. Грошовий потік кожного структурного підрозділу. 1.3. Грошовий потік окремої господарської операції. 1.4. Грошовий потік за системою. 1.5. Грошовий потік за сферою діяльності.
2. Вид фінансово-господарської діяльності	2.1. Грошовий потік від операційної діяльності. 2.2. Грошовий потік від інвестиційної діяльності. 2.3. Грошовий потік від фінансової діяльності. 2.4. Сукупний грошовий потік.
3. Напрямок руху	3.1. Вхідний грошовий потік (приплив). 3.2. Вихідний грошовий потік (відплив). 3.3. Мінімальне сальдо грошового потоку.
4. За ступенем управління	4.1. Релевантний грошовий потік. 4.2. Нерелевантний грошовий потік. 4.3. Контрольований грошовий потік. 4.4. Неконтрольований грошовий потік.
5. Форма здійснення	5.1. Безготівковий грошовий потік. 5.2. Готівковий грошовий потік.
6. Сфера обігу	6.1. Зовнішній грошовий потік. 6.2. Внутрішній грошовий потік.
7. Тривалість формування	7.1. Короткостроковий грошовий потік. 7.2. Довгостроковий грошовий потік.
8. Достатність обсягу	8.1. Надлишковий грошовий потік. 8.2. Оптимальний грошовий потік. 8.3. Дефіцитний грошовий потік.
9. Вид валюти	9.1. Грошовий потік в національній валюті. 9.2. Грошовий потік в іноземній валюті.
10. Передбачення	10.1. Плановий грошовий потік. 10.2. Неплановий грошовий потік.
11. Безперервність формування	11.1. Регулярний грошовий потік. 11.2. Дискретний грошовий потік.
12. Стабільність часткових інтервалів формування	12.1. Регулярний грошовий потік з рівномірними частковими інтервалами. 12.2. Регулярний грошовий потік з нерівномірними частковими інтервалами

продовження табл. 1.2

1	2
13. Оцінка в часі	13.1. Поточний грошовий потік 13.2. Майбутній грошовий потік
14. З урахуванням процесу діяльності	14.1. Грошовий потік процесу виробництва 14.2. Грошовий потік маркетингу 14.3. Грошовий потік соціальної сфери 14.4. Грошовий потік стимулювання працівників (пайовиків)
15. За місцем зберігання	15.1. Грошові кошти в касі. 15.2. грошові кошти на рахунках в банках. 15.3. Електронні гроші
16. За обмеженістю у напрямках використання	16.1 Необмежені у використанні 16.2 Обмежені у використанні
17. За ступенем ділової активності	17.1. Активні гроші 17.2. Пасивні гроші

Наведені пропозиції дозволили удосконалити методичне забезпечення бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту операцій з грошовими коштами, сформувати системний підхід до управління ризиками таких операцій в межах кожного елементу розрахунків, а їх групування сприяло розробці внутрішньої та удосконаленню фінансової звітності.

Так, даний підхід корисний при формуванні системи звітності в електронному форматі XBRL і спрощує формування звітності підприємствам, мінімізує здвоєння звітності для різних державних органів – користувачів фінансової звітності, удосконалює процес аналізу звітної інформації та підвищує ефективність здійснення контрольних функцій. Крім того, така класифікація не лише достатньо підвищить ефективність управління грошовими коштами, а й зробить доступними та простішими аналітичні процедури (зокрема для інвесторів).

Сформована таким чином інформація легше піддаватиметься автоматизованій обробці, є зрозумілішою, прискорить прийняття рішень; сприятиме підвищенню ефективності та економії часу в процесі внутрішнього аудиту.

1.3. Огляд літературних джерел та нормативно-правове регулювання операцій з грошовими коштами

Придбання, виробництво і продажем товарів та послуг - більшість операцій, які відбуваються на підприємстві, та пов'язані з оплатою та одержанням грошових коштів та їх еквівалентів. Оскільки вони мають здатність здійснювати оберти, то ступінь ризику помилок в обліку та контролю на цій ділянці обліку є досить великою. Тому підвищення якості обліково-аналітичної інформації є важливим завданням, як до окремих об'єктів обліку, так і до всієї системи обліку і звітності на підприємстві. Воно може бути забезпеченим на базі таких ґрунтовних якісних характеристик, як повнота, нейтральність, правдивість, точність. Наведені характеристики формуються на основних принципах надання та розкриття обліково-аналітичної інформації [8]. Отже, в умовах застосування МСФЗ (Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності) та змін у нормативно-правовому забезпеченні обліку і звітності, питання формування якісної обліково-аналітичної інформації про грошові кошти та їхні еквіваленти є актуальними [27].

Належна організація, своєчасне та законне проведення операцій з безготівковим розрахунком та готівкою; своєчасне документування грошових потоків та розрахункових операцій; забезпечення збереження готівки та цінних паперів у касі підприємства; контроль за витрачанням коштів; періодична інвентаризація грошових коштів; виконання операцій з готівкою за розрахунками з клієнтами, покупцями; контроль за дотриманням касової та розрахункової дисципліни; своєчасне та повне відображення в документах та регістрах обліку грошових потоків у касі підприємства та на банківських рахунках базується на інформації про рух коштів, яка надається чітко, своєчасно та повно згідно основних завдань обліку грошових коштів.

Законність здійснення операцій з грошовими потоками регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків можна схематично представити як ієрархічну таблицю із 4 рівнів.

Розглянемо нормативне регулювання обліку грошових операцій (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти							
МСБО 7 "Звіт про рух грошових коштів"		МСБО 21 Вплив змін валютних курсів.		МСБО 29 Фінансова звітність в умовах гіперінфляції			
2 рівень – Національні нормативно – правові документи							
Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Закон України "Про банки і банківську діяльність"	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський кодекс	Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки»	
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти							
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»			
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня							
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Інструкція №146 "Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті"	Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків	
						Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті	

На сучасному етапі життєдіяльності української економіки відбуваються істотні зміни, що призводять до перетворень у веденні бухгалтерського обліку. Це, насамперед, пов'язано з намаганням наблизити національні Положення (стандарт) бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, тому Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародні стандарти фінансова звітності (МСФЗ) мають значний вплив на національну систему нормативного регулювання. Вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності визначається Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» (в редакції від 01.01.2012р) . МСБО 21 "Вплив змін валютних курсів" і МСБО 29 "Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» (поточна редакція — Редакція від 01.01.2012), спрямовують операції з грошовими коштами та їх еквівалентами. Монетарні статті, відповідно до МСФЗ 29 "Фінансова звітність в умовах гіперінфляції", не переоцінюються, оскільки вони вже виражені в грошових одиницях, які надаються на кінець звітного періоду. Порядок отримування фіксованої або визначеної кількості одиниць певної валюти визначено в МСБО 21 "Вплив змін валютних курсів» (поточна редакція — Редакція від 01.01.2012). Відповідно до МСБО 21 "Вплив змін валютних курсів", на кінець кожного звітного періоду здійснюється перерахунок монетарних статей, які виражені в іноземній валюті. Курсові різниці, що виникають під час розрахунків за монетарними активами або перерахунку монетарних статей за чинними валютними курсами, які відрізняються від тих, за якими вони були у перерахунку під час первісного визнання протягом звітного періоду або у попередніх фінансових звітах, визначаються з прибутку чи збитку за період, в якому вони виникли.

Державний рівень нормативного регулювання складається з чотирьох підрівнів. До першого рівня належать державні вихідні правові норми, які мають найвищу юридичну силу, а саме: Господарський кодекс України (ГКУ) (Редакція від 19.12.2021, підстава - 1887-IX), Податковий кодекс України (ПКУ) (Редакція від 21.11.2021, підстава - 1617-IX), Цивільний кодекс України (ЦКУ) (Редакція від

19.12.2021, підстава - 1887-IX) та Закони України. Регулювання договірних відносин між суб'єктами господарювання, відповідальність за невиконання договірних зобов'язань, а також регламент поведінки суб'єктів господарювання під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності відбувається на підставі Господарського кодексу України. Передбачено, що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності можуть самостійно розпоряджатися валютною виручкою від проведених ними операцій тільки після сплати передбачених законом податків та зборів, крім випадків, визначених нормативною базою. Питання щодо використання грошових коштів, які знаходяться на банківських рахунках, а також питання щодо строку позовної давності дебіторської заборгованості регулюється Цивільним кодексом України. Так, згідно зі ст. 1070, банк повинен сплачувати проценти, за користування грошовими коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, суми які зараховується на рахунок клієнта, якщо інші надходження не встановлено договором або законом [69]. У строки, встановлені договором, на поточний рахунок клієнта зараховується сума процентів, а якщо такі строки не визначені, тоді – в кінці кожного кварталу. У Податковому кодексі України дано визначення поняттю "кошти" та зазначено, що позитивна курсова різниця від зміни курсу включається до складу доходів, а негативна – до витрат. В п. 4.2 ст. 135 встановлено, що доходи за кредитно-депозитними операціями включаються до оподаткованого доходу підприємства [30].

Закон України є основним законодавчим актом, який регулює організацію бухгалтерського обліку, включаючи рух грошових коштів.

Правові засади регулювання, організації, обліку та підготовки фінансової звітності в Україні, визначається Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (Редакція від 01.07.2021, підстава - 738-IX) [69].

В свою чергу основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків та спрямованість обов'язків банків щодо ідентифікації клієнтів, які відкривають рахунки, та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів формується Законом України «Про банки і банківську діяльність» (Редакція від 24.11.2021, підстава - 1150-IX) [52].

В Законі України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (Редакція від 01.08.2021, підстава - 1591-IX) вказується, що підприємства, установи та організації всіх форм власності, які здійснюють розрахунки (розрахункові операції) зі споживачами в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг за готівку, зобов'язані здійснювати такі розрахунки через належним чином зареєстровані реєстратори розрахункових операцій [54].

Передбачено, що суб'єкти господарювання, відповідно до вимог статті 3, які здійснюють розрахункові операції в готівковій та/або безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо), під час продажу товарів (надання послуг) у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, зобов'язані проводити розрахункові операції на повну суму покупки через зареєстровані, опломбовані в установленому порядку і проведені у фіскальний режим реєстратори розрахункових операцій з роздруківкою відповідних розрахункових документів, що підтверджують виконання розрахункових операцій[27].

Основним нормативним документом, що координує облік касових операцій на підприємстві, є Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2017 р. № 148. Дата оновлення:01.01.2021. Суб'єкти господарювання мають право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами:

- 1) між собою - у розмірі до 10000 (десяти тисяч) гривень включно;
- 2) з фізичними особами - у розмірі до 50000 (п'ятдесяти тисяч) гривень включно.

Суб'єкти господарювання у разі зняття готівкових коштів із поточних рахунків з метою здійснення готівкових розрахунків із фізичними особами зобов'язані надавати на запит банку (філії, відділення) підтвердні документи, на підставі яких здійснюються такі готівкові розрахунки, необхідні банку (філії, відділенню) для вивчення клієнта з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Платежі понад установлені граничні суми проводяться через банки або небанківські фінансові установи/юридичних осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, які в установленому законодавством порядку отримали ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунку (далі - небанківські установи), шляхом переказу коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення коштів до банку чи небанківської установи для подальшого їх переказу на поточні рахунки в банку. Кількість суб'єктів господарювання та фізичних осіб, з якими здійснюються готівкові розрахунки, протягом дня не обмежується.

Фізичні особи мають право здійснювати розрахунки готівкою:

1) із суб'єктами господарювання протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами - у розмірі до 50 000 (п'ятдесяти тисяч) гривень включно.

Платежі на суму, що перевищує 50 000 гривень, проводяться через банки або небанківські установи шляхом переказу коштів із поточного рахунку на поточний рахунок або внесення коштів до банку чи небанківської установи для подальшого їх переказу на поточні рахунки в банку;

2) між собою за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню, у розмірі до 50 000 (п'ятдесяти тисяч) гривень включно.

Платежі на суму, яка перевищує 50 000 гривень, здійснюються шляхом переказу коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення та/або переказу коштів на поточні рахунки (у тому числі на депозит нотаріуса на окремий поточний рахунок у національній валюті).

Обмеження, не стосуються:

1) розрахунків суб'єктів господарювання з бюджетами та державними цільовими фондами;

2) добровільних пожертвувань та благодійної допомоги;

3) використання готівки, виданої на відрядження;

4) виплат, пов'язаних з оплатою праці;

5) використання готівкових коштів з фонду оперативно-розшукових (негласних слідчих) дій[68].

Нормативною основою для підготовки найважливішої форми фінансової звітності, що має назву «Звіт про рух грошових коштів» є Національний стандарт бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Редакція від 10.12.2021, підстава - v0132500-21) [64]. Це положення трактує зміст та формат звіту про рух грошових коштів, загальні вимоги до виявлення інформації щодо його статей. Завдяки наданій інформації, користувачі фінансової звітності можуть порівнювати, оцінювати та прогнозувати грошові потоки підприємства; досліджувати здатність суб'єкта господарювання повертати зобов'язання та виплачувати дивіденди; виявляти причини різниці між доходами та грошовими надходженнями та витратами; аналізувати грошові та немонетарні аспекти діяльності підприємства. Стандартом П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" регламентуються операції з коштами в іноземній валюті, які є однією з найважливіших складових монетарних активів. У ньому розкрито сутність монетарних активів. Але істотними недоліками цього стандарту є відсутні критерії віднесення до них та поширення на ті монетарні активи, які виражені в іноземній валюті, зокрема: на кошти на валютному рахунку та готівку, дебіторську заборгованість іноземного покупця, яка непогашена, векселі та фінансові інвестиції, якщо передбачається їх погашення грошовими коштами.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції» (Редакція від 10.08.2021, підстава - z0984-21) визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оголошується, на вплив інфляції.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності у статті балансу «Гроші та їх еквіваленти» відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, електронні гроші, еквіваленти грошей, а також грошові кошти в дорозі[26]. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валютах.

План рахунків бухгалтерського обліку (Редакція від 03.11.2020, підстава - z1020-20) активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку

активів (Редакція від 10.08.2021, підстава - z0984-21), капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій застосовуються для обліку коштів класом 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» [65].

Вони призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (у національній та іноземній валюті у касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках), електронних грошей, грошових документів [57].

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті (Редакція від 28.05.2021, підстава - v0044500-21) констатує загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України, що реалізуються за участю банків [55]. Учасники безготівкових платежів відкривають рахунки у порядку, встановленому нормативними актами НБУ щодо відкриття та використання рахунків, а також рахунки для обліку коштів у платежах за конкретні операції (акредитиви, чекові чеки тощо). Регулювання механізму безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообігу, щодо нормативного регулювання безготівкових розрахунків, регламентується основним документом: «Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті». Окрім цієї Інструкції, існують положення (зокрема й П(С)БО 21 (Редакція від 03.11.2020, підстава - z1020-20)), кожне з яких регулює порядок здійснення розрахунків за допомогою чека, векселя, платіжних карток та акредитива.

Відповідно з Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, поточні рахунки відкриваються зареєстрованим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форми власності. Поточні рахунки в національній та іноземній валюті використовуються для здійснення безготівкових розрахунків та застосовуються для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій, а також відкриваються в установі банку за місцем реєстрації підприємства або в будь-якому банку України за згодою сторін.[27].

На основі досліджень нормативно-правових актів щодо організації обліку грошових коштів в Україні можна стверджувати, що сьогодні нормативно-правова база щодо готівкового обігу, готівкових та безготівкових платежів в основному відповідає потребам підприємства.

Обмеження грошовими ресурсами підприємств, ризик втрати платоспроможності, нестабільний фінансовий стан багатьох суб'єктів господарювання в макроекономічному середовищі, , необхідність поліпшення рівня управління грошовими потоками та іншими чинниками. викликало необхідність аналізу грошових коштів.

Це обумовлено обмеженими ресурсами підприємств, ризиком втрати платоспроможності, нестабільним фінансовим станом багатьох підприємств, , підвищенням рівня управління грошовими потоками та іншими внутрішніми та зовнішніми чинниками. Чітко визначені основні етапи проведення аналізу грошових коштів сприяють розробці теоретичних основ аналізу грошових коштів, вдосконалюють необхідні методики. Надання інформації для оцінки минулих, теперішніх грошових коштів підприємства здійснюється покроковим аналізом грошових потоків, що є основою для прогнозування та планування майбутніх.

Інформаційна концепція аудиту грошових коштів на підприємстві, яка формує чотири напрямки інформації, включає: законодавчу інформація; інформацію, яка безпосередньо пов'язана з суб'єктом господарювання; інформацію, що стосується третіх осіб та інформацію, що пов'язана з аудитом. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (Редакція від 01.08.2021, підстава - 1591-IX), Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг - це правова основа аудиту грошових коштів на підприємстві на підставі яких формуються закони та правила, що регулюють облік та аудит в Україні, система податків та платежів, міжнародні стандарти фінансової звітності, міжнародні стандарти аудиту, положення та стандарти бухгалтерського обліку в Україні, тощо [3,61]. Інформація, що стосується суб'єкта господарювання, включає: статут, установчі документи; договори з постачальниками, покупцями, іншими організаціями; дані

про структуру підприємства, його господарську діяльність, дані про систему обліку та внутрішнього контролю, фінансову звітність, облікові реєстри, первинні документи, письмові пояснення посадових осіб, інші матеріали. Інформація, що стосується третіх осіб, – це акти перевірки та інша інформація від фіскальних чи інших контролюючих органів, служби внутрішньогосподарського контролю; документи, листи, сертифікати від третіх осіб (банківські установи, постачальники, покупці та інші), попередня думка аудитора; висновки експертів. Інформація, що стосується аудиту грошових коштів, включає: внутрішні стандарти корпоративного аудиту, наказ про призначення робочої аудиторської групи для перевірки клієнтів, аудиторські картки технологічного аудиту, тести, думка та пропозиції аудиту. Проводячи аудит грошових коштів, аудитор може здійснювати більш ефективні управлінські рішення на основі достовірної, оперативної та своєчасної інформації.

Висновок до розділу 1

На основі узагальнення господарської практичної діяльності та професійної економічної літератури можливо створити раціональну класифікацію грошових потоків для підприємств за наступними ознаками: масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу; видом фінансово-господарської діяльності; ступенем управління та з урахуванням процесу діяльності, за місцем зберігання, за обмеженістю у напрямках використання, за ступенем ділової активності, тощо.

Запропонована класифікація грошових коштів підприємства, необхідна перш за все у процесі широкого залучення до практичної діяльності основних вимірників показників грошових потоків. А саме: постійної платіжної стабільності та ординарної платоспроможності; фінансової стійкості; втілення узагальнення об'єктивних галузевих закономірностей грошових потоків і врахування їх в практиці обліку та аналізу; оперативного визначення потоків облікової, в тому числі оперативної інформації задля організації своєчасного та всеосяжного інформаційного забезпечення процесу огляду руху грошових коштів підприємства.

На основі досліджень нормативно-правових актів щодо організації обліку грошових коштів в Україні можна стверджувати, що сьогодні нормативно-правова база щодо готівкового обігу, готівкових та безготівкових платежів в основному відповідає потребам підприємства.

Обмеження грошовими ресурсами підприємств, ризик втрати платоспроможності, нестабільний фінансовий стан багатьох суб'єктів господарювання в макроекономічному середовищі, необхідність поліпшення рівня управління грошовими потоками та іншими чинниками, викликало необхідність аналізу грошових коштів.

Це обумовлено обмеженими ресурсами підприємств, ризиком втрати платоспроможності, нестабільним фінансовим станом багатьох підприємств, підвищенням рівня управління грошовими потоками та іншими внутрішніми та зовнішніми чинниками. Чітко визначені основні етапи проведення аналізу грошових коштів сприяють розробці теоретичних основ аналізу грошових коштів, вдосконалюють необхідні методики. Надання інформації для оцінки минулих, теперішніх грошових коштів підприємства здійснюється покроковим аналізом грошових потоків, що є основою для прогнозування та планування майбутніх періодів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «АВАЛОН»

2.1. Аналіз основних показників діяльності ТОВ «Авалон»

Товариство з обмеженою відповідальністю «АВАЛОН» було засновано згідно Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Товариство будує свою діяльність на підставі статуту та чинного законодавства України та є юридичною особою.

Товариство з обмеженою «АВАЛОН» було зареєстровано 01.04.2004 році. за юридичною адреса: 04071, м. Київ, Подільський район, вулиця Набережно- Лугова, будинок 8.

Фактична адреса: 04071, м. Київ, Подільський район, вулиця Набережно- Лугова, будинок 8

Про це свідчить Свідоцтво про державну реєстрацію за № 715598 та ідентифікаційний код суб'єкта підприємницької діяльності за № 32926136. Перебуває на обліку Головного управління регіональної статистики 21680000. дата взяття на облік: 01.04.2004 році у ДПУ Подільського району м.Києва ДПС 26088848. Відомості про відомчий реєстр:(Реєстр платників податків). Дата взяття на облік: 13.04.2004. Номер взяття на облік: 35173.

Розглянемо види економічної діяльності, до якої належить підприємство, (КВЕД).

Станом на 09.08.2021, компанія ТОВ "АВАЛОН" має такі види діяльності (табл. 2.1):

Види діяльності ТОВ "АВАЛОН"

Вид діяльності	Шифр за КВЕД	Назва
1	2	3
Основний вид діяльності	45.31	Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспорт-них засобів
	45.32	Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспорт-них засобів
Інші види діяльності	46.75	Оптова торгівля хімічними продуктами
	46.76	Оптова торгівля іншими проміжними продуктами
	49.41	Вантажний автомобільний транспорт
	49.42	Надання послуг перевезення речей (переїзду)

Станом на 09.08.2021 компанія ТОВ "АВАЛОН" (код за ЄДРПОУ 32926136) має статус: Підприємство з недержавною формою власності. Розглянемо організаційну форму господарювання ТОВ «АВАЛОН». Організаційно-правова форма господарювання – це форма здійснення господарської (зокрема підприємницької) діяльності з відповідною правовою основою, яка визначає: характер відносин між засновниками (учасниками), режим майнової відповідальності по зобов'язаннях підприємства (організації), порядок створення, управління, розподілу одержаних прибутків, реорганізації, ліквідації, можливі джерела фінансування діяльності, тощо.

Згідно з Класифікатором організаційно-правових форм господарювання (Державний класифікатор України ДК 002:2004 (чинний станом на 01.06.2020)), товариство з обмеженою відповідальністю «Авалон» має код 240. Також це товариство має статутний фонд, поділений на частки, розмір, яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями; тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів; прибуток, отриманий товариством, є власністю товариства, а не його учасників. Грошові кошти належать компанії, тому учасники ТОВ «Авалон» не мають права їх використовувати на власний розсуд. Кошти спочатку мають бути розподілені між учасниками, пропорційне їхнім часткам у статутному капіталі.

ТОВ «Авалон» належить до торговельної галузі України. Торгівля є

важливою сферою національної економіки, яка здійснює вагомий внесок у виробництво ВВП [1]. Вона відіграє важливу роль як у формуванні економічного потенціалу суспільства, так і в задоволенні потреб споживачів у споживчих товарах і послугах, забезпечує дотримання балансу між виробництвом і споживанням, формування суттєвої частки валової доданої вартості, зайнятість економічно активного населення [2], тому актуальним є питання статистичного аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку торговельної галузі України.

Статистичний аналіз сучасного стану торговельної галузі України почнемо з характеристики структури економіки України у 2020 році, розглянувши такі показники, як кількість суб'єктів господарювання; кількість зайнятих працівників; кількість найманих працівників; обсяг реалізованої продукції. Як показують результати рис. 2.1, у 2020 році торгівля дійсно була провідною галуззю економіки України, посідаючи перше місце за кількістю суб'єктів господарювання (44,8%), кількістю зайнятих працівників (27,2%) та обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) (40,5%), проте поступалася промисловості за кількістю найманих працівників (22,8%). Порівняно з 2018 роком [9] у структурі національної економіки частка оптової та роздрібної торгівлі збільшилася за кількістю зайнятих і найманих працівників на 1% і 5% відповідно, за обсягом реалізованої продукції – на 2,3%, а за кількістю суб'єктів господарювання зменшилась на 4%.

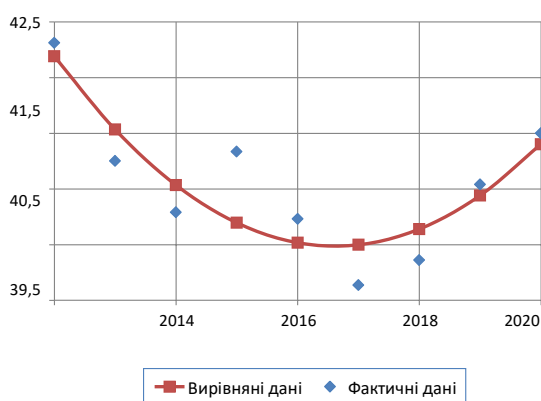

Рис. 2.1. Частка оптової та роздрібної торгівлі в економіці України за 2012–2020 роки

Згідно з Класифікатором організаційно-правових форм господарювання (Державний класифікатор України ДК 002:2004 (чинний станом на 01.06.2020)), товариство з обмеженою відповідальністю «Авалон» має код 240. Також це

товариство має статутний фонд, поділений на частки, розмір, яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями; тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів; прибуток, отриманий товариством, є власністю товариства, а не його учасників. Грошові кошти належать компанії, тому учасники ТОВ «Авалон» не мають права їх використовувати на власний розсуд. Кошти спочатку мають бути розподілені між учасниками, пропорційне їхнім часткам у статутному капіталі.

Процес ціноутворення в сучасних умовах відрізняється такими особливостями: відокремлення двох типів цін (високих і низьких, графік «ножиці цін»), поступове зближення національних і світових цін, зростання диспаритету цін; ріст цін на один і той же товар в різних магазинах; при встановленні ціни приділяти увагу таким факторам, як якість товару, мода, престижність.

З 2020 року ТОВ «Авалон» почало проводити політику щодо зміни формату торгівлі, а саме поступовий перехід від оптових продажів до роздрібних. У зв'язку з чим було здійснено реконструкцію торгового приміщення. Не зважаючи на те, що компанія ТОВ «Авалон» є одним із лідерів з продажу широкого асортименту господарських товарів, зміна формату торгівлі негативно позначилася на прибутковості компанії.

Обсяг загального оптово-роздрібного товарообігу ТОВ "Авалон" у 2019 році щодо 2018 року зріс на 5029 тис.грн., або на 68,45%, а в 2019 році щодо 2018 року скоротився 1486грн., або на 12%.

Динаміка товарообороту ТОВ «Авалон » за 2018-2020 роки наведено на рис. 2.2.

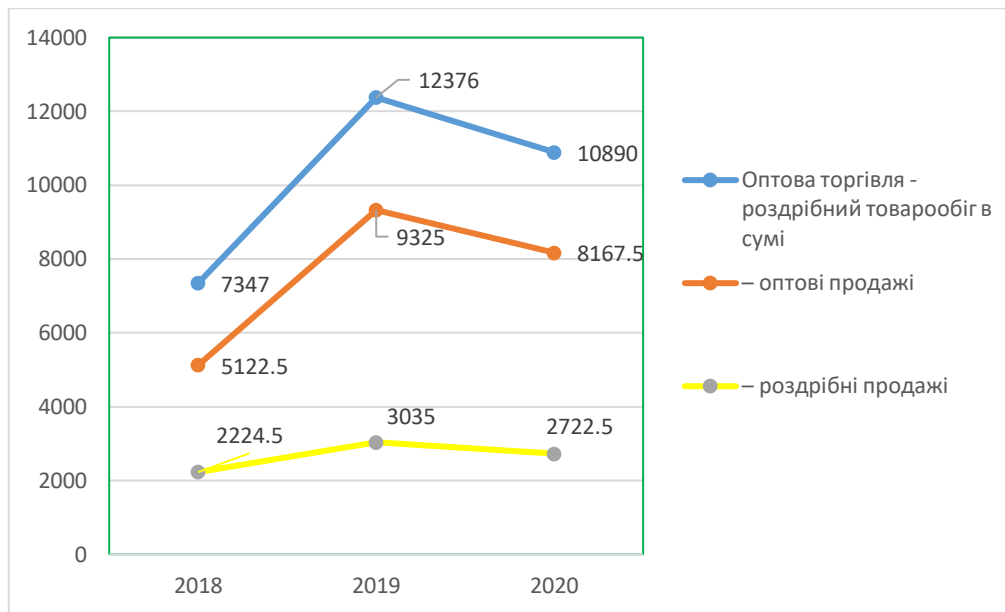

Рис. 2.2. Динаміка товарообороту ТОВ «Авалон» за 2018-2020 роки тис. грн

Система економічної ефективності діяльності ТОВ «Авалон» будується на певних показниках, динаміка та склад яких представлені в таблиці 2.2.

На основі наданих економічних показників підприємства та керуючись проаналізованими методами економічного аналізу, проведемо аналіз економічні показники діяльності ТОВ «Авалон».

Таблиця 2.2

Економічні показники діяльності ТОВ «Авалон» за 2018-2020 роки

Показники	Од Вимірюван ня	Роки			Абсолютне відхилення, +/-			Темп росту, %		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Оптова торгівля - роздрібний товарообіг в сумі	тис. грн	7347	12376	10890	5029	-1486	3543	168,45	-87,99	148,22
– оптові продажі	тис. грн	5122,5	9325	8167,5	4202,5	-1157,5	3045	182,04	-87,58	159,44
– роздрібні продажі	тис. грн	2224,5	3035	2722,5	810,5	-312,5	498	136,44	-89,70	122,38
Собівартість продажу	тис. грн	6759,24	11512,16	10118,28	4752,92	-1393,88	3359,04	170,32	-87,89	149,69
Прибуток від продажу	тис. грн	587,76	1361,36	771,73	773,6	-589,63	183,87	231,62	-56,68	131,30
Середня кількість працівників	чол.	32	34	32	2	-2	0	-	-	-
– працівники торгівлі	чол	28	30	29	2	-1	1	-	-	-

продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Торгова площа	м ²	1157	1157	1157	0	0	0	-	-	-
Товарообіг на 1 працівника	тис.грн	229,59	511,06	340,31	281,47	-171,3	110,72	222,59	-66,59	148,23
– за 1 торгового працівника	тис. грн	262,39	579,2	375,52	316,81	-203,68	115,13	220,74	-64,83	143,11
Середньомісяч на зарплата 1 працівника	тис. грн	8,2	10,5	11,0	2,3	0,5	2,8	128,05	104,76	134,15
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн	119,5	118,3	97,8	-1,2	-20,5	-21,7	-98,99	-82,67	-81,84
Дебіторська заборгованість	тис. грн	1710	3166	2896	1456	-270	1186	185,15	-91,47	169,35
Кредиторська заборгованість	тис грн	1250	2701	2924	1451	223	1674	216,08	108,25	233,92
Чистий прибуток (непокритий збиток)	тис. грн	458,73	667,94	354,58	209,21	-313,36	-104,15	14,81	-53,08	-77,29
Фондовіддача	грн./грн	61,48	104,62	111,35	45,14	6,73	49,87	170,17	106,43	181,11
Рентабельність продажів	%	8,0	11,0	5,25	-1,03	-1,72	-2,75	-	-	-
Економічна ефективність	%	8,7	11,82	7,53	-1,19	0,02	-1,17	-	-	-

Розмір оптового товарообігу підприємства у 2019 року щодо 2018 року збільшилася на 4202,5 тис. грн., чи 82,30%, у свій за аналогічний період, величина роздрібного товарообігу зросла на 810,5 тис. грн. чи 36,4%. Зростання роздрібного продажу було викликане саме зміною формату торгівлі та відкриттям нових площ. У 2020 році щодо 2019 року оптовий товарообіг компанії скоротився на 290 тис. грн. або на 3,1%, а величина роздрібного товарообігу скоротилася на 312,5 тис. грн. або на 10,29%. Необхідно відзначити, що зростання оптового та роздрібного товарообігу у 2019 році щодо 2018 року було викликане також розширенням асортименту товарів. Так, з 2019 року ТОВ "Авалон" розширило асортименти за такими напрямками як: авто товари та супутні товари. Розширення асортименту товарів дозволило ТОВ «Авалон» як збільшити обсяг товарообігу, а й підвищити прибуток від продажів. Принцип роботи ТОВ «Авалон» полягає в тому, що з оптовими клієнтами компанія укладає договори та надає знижку на всю продукцію до 17% від роздрібною ціни, вказаної на цінниках.

Структура товарообігу в розрізі опту та роздрібу представлена на рисунку 2.3.

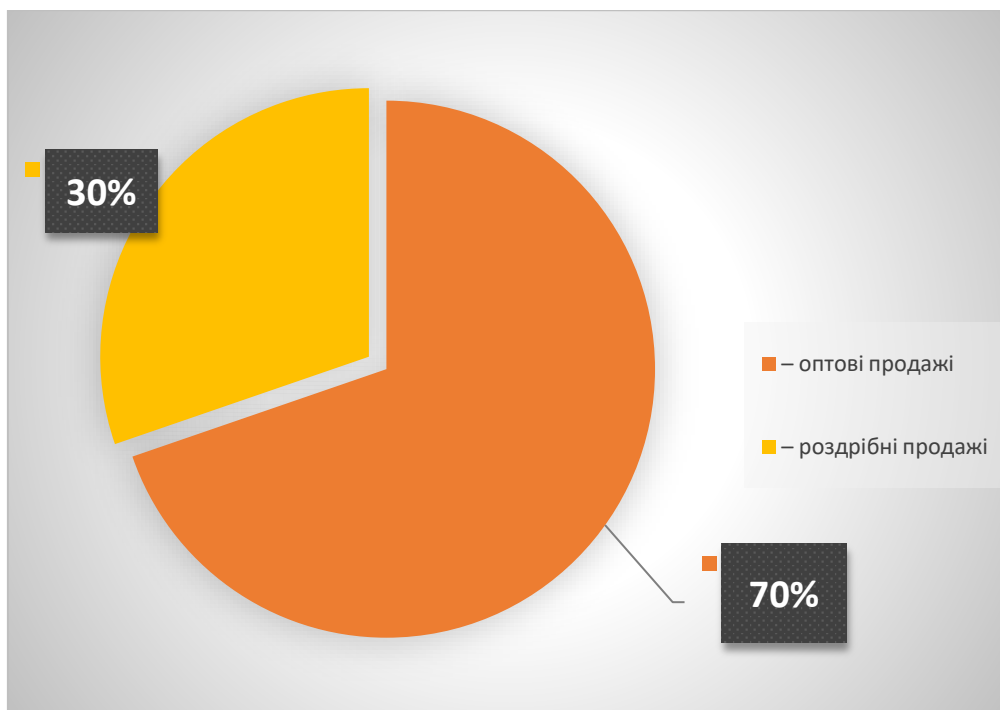

Рис. 2.3. Структура товарообігу ТОВ «Авалон» у розрізі опту та роздрібу за 2018 р., %

Проте вже в 2020 році товариство відчуло зниження обсягів продажу як за оптовим, так і роздрібним напрямом, що було викликано не продуманою збутовою політикою та переходом від оптових продажів до роздрібних. У 2019 році на підприємстві зменшилась частка роздрібного товарообігу порівняно з 2018 роком, і становила 24,5%. У 2020 році частка роздрібного товарообігу зросла лише на 0,5% щодо 2019 року та становила 25%.

Собівартість продажів у ТОВ «Авалон» у 2019 році щодо 2018 року збільшилася на 4752,95 тис. грн., чи 70%, а 2020 року спостерігається її зниження на 34% чи 3916,39 тис. грн. щодо 2019 року.

Структура товарообігу ТОВ «Авалон» у розрізі опту та роздрібу за 2019 та 2020 роки наведено на рис. 2.4 та 2.5.

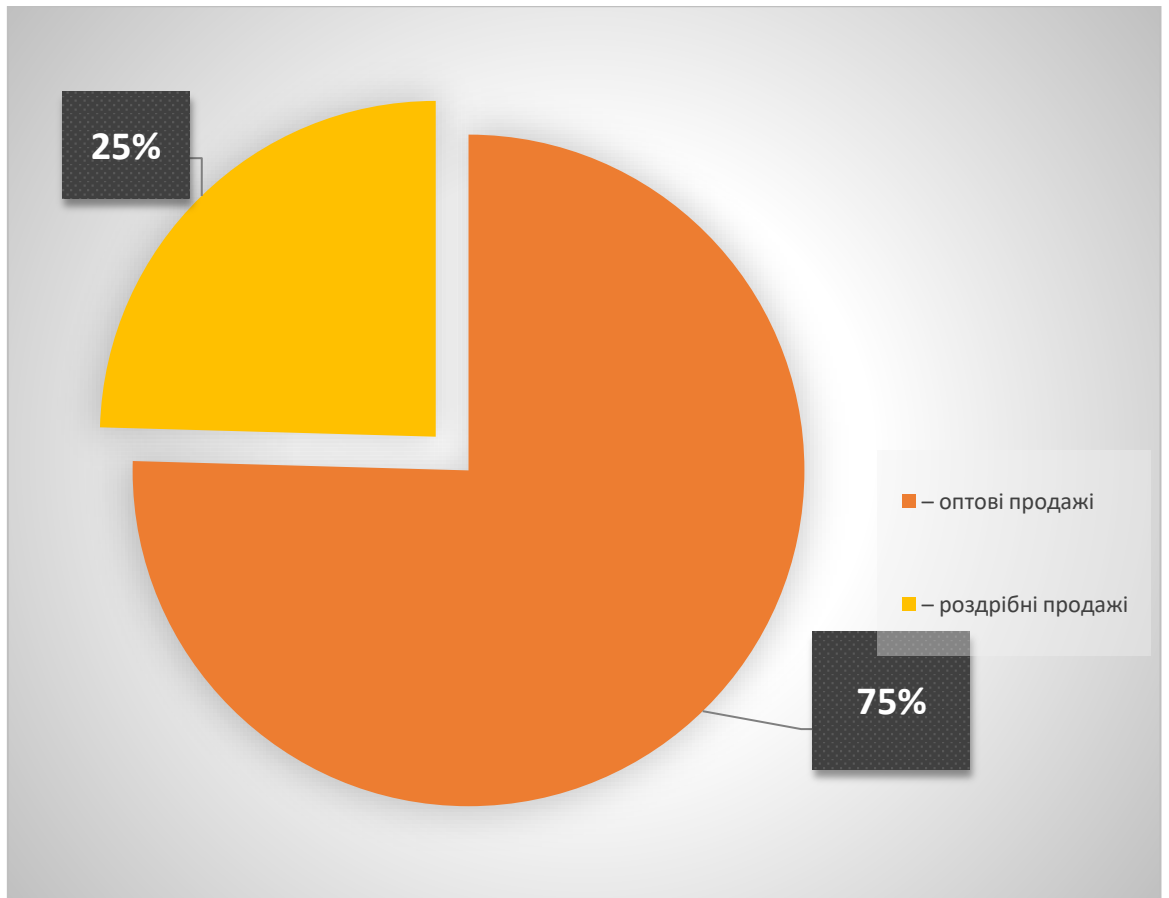

Рис. 2.4. Структура товарообігу ТОВ «Авалон» у розрізі опту та роздрібу за 2019 р., %

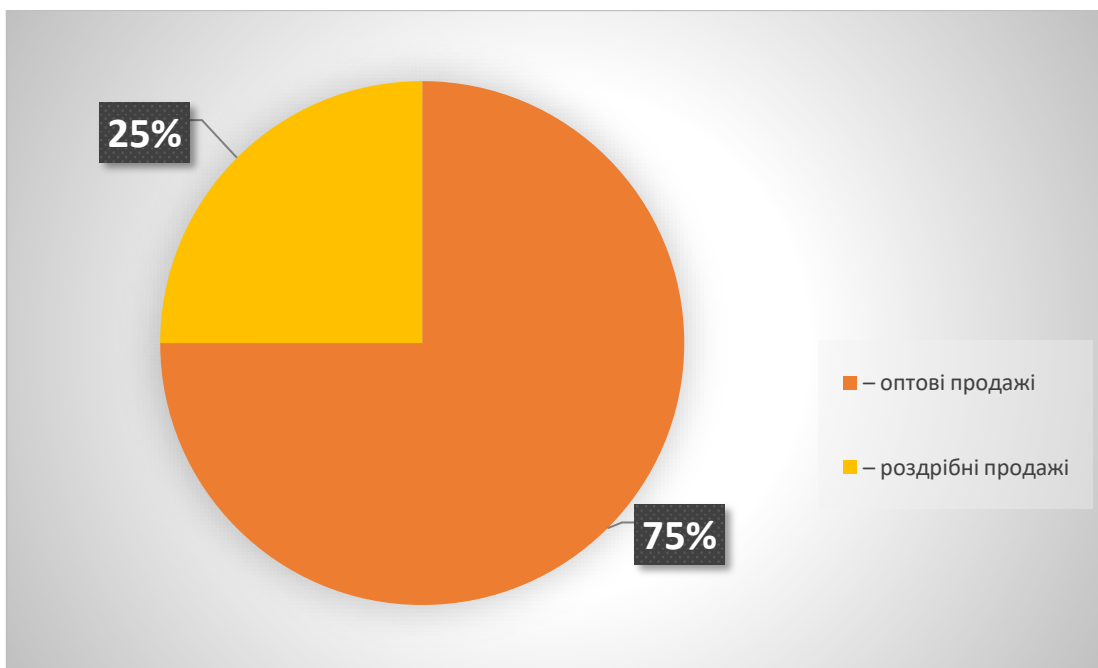

Рис. 2.5. Структура товарообігу ТОВ «Авалон» у розрізі опту та роздрібу за 2020 р., %

Як можна помітити з аналізу Звіту про фінансові результати ТОВ «Авалон», товариство не виділяє окремим рядком комерційні витрати, що є істотним недоліком формування бухгалтерської (фінансової) звітності. Динаміку прибутку від продажу товарів у ТОВ «Авалон» можна порівняти з динамікою загального товарообігу. Так, у 2019 році приріст прибутку від продажу становив 46,97% або 276,08 тис. грн. щодо 2018 року, а 2020 року, цей показник скоротився щодо 2019 року на 92,12 тис. грн., чи 10,66%. Динаміка собівартості продажів ТОВ «Авалон» за 2018-2020 наведено на рис. 2.6.

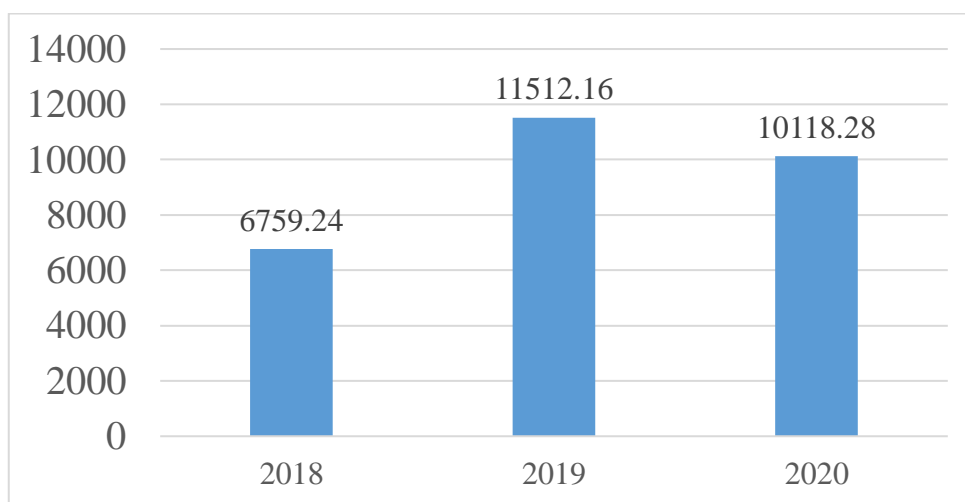

Рис. 2.6. Динаміка собівартості продажів ТОВ «Авалон» за 2018-2020 роки, тис. грн.

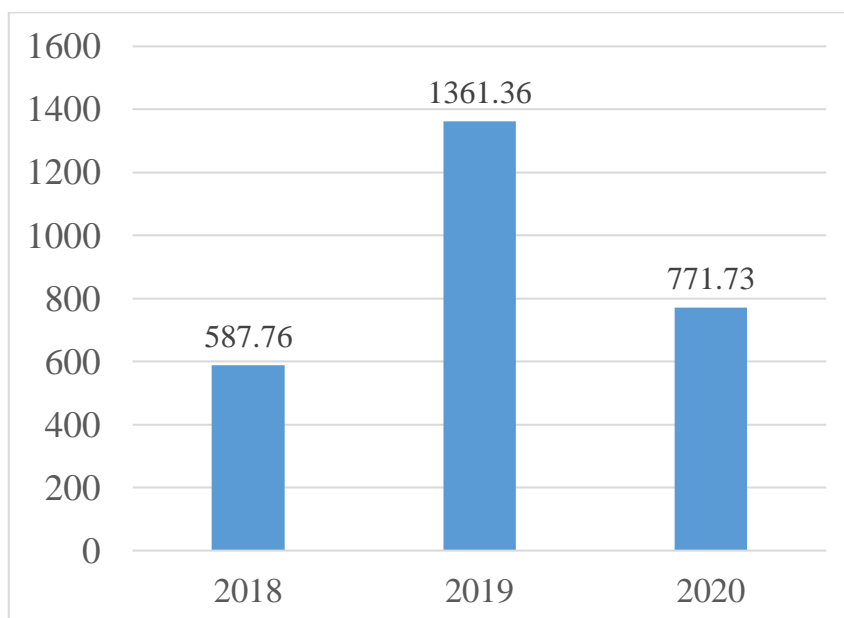

Рис. 2.7. Динаміка прибутку від продажів ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр, тис. грн.

Максимально високу величину прибутку від продажу у досліджуваному періоді, ТОВ «Авалон» отримало у 2019 році, що насамперед було викликано збільшенням обсягів роздрібного продажу. Середньооблікова чисельність персоналу в ТОВ «Авалон» у 2019 році збільшилася на 2 особи та склала 34 працівники, у т.ч. 30 з яких належать до категорії – торгового персоналу. У 2020 році в компанії відбулося скорочення менеджерів оптових продажів на 2 особи. Загальна торгова площа ТОВ «Авалон» у 2018 – 2020 роках не змінювалася і становила 1157 м². У 2019 році компанією було збудовано додатковий склад загальною площею 4000 м². При цьому було розширено торгову площу та змінено систему продажу товарів на форму супермаркету. Якщо раніше покупці мали виписати код товару, вказати кількість одиниць та віддати менеджеру на обробку, то з 2019 року система товароруку повністю змінилася. Істотним недоліком який вже спостерігається в компанії і надалі лише прогресуватиме те, що ТОВ «Авалон» може втратити частину оптових продаж, оскільки вже сьогодні роздрібні ціни на окремі найменування товарів аналогічні оптовим. Товарообіг у розрахунку на 1 працівника у ТОВ «Авалон» має позитивну динаміку у 2019 році але скорочується у 2020 році.

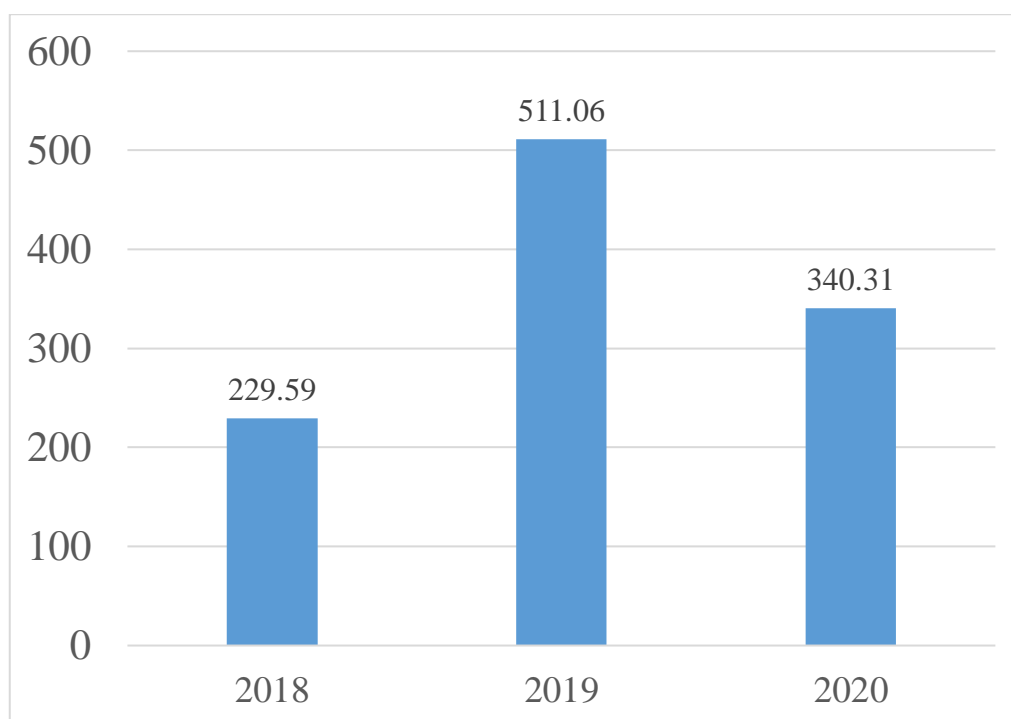

Рис. 2.8. Товарооборот в розрахунку на 1 робітника ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр, тис.грн.

Приріст товарообігу в розрахунку на 1 працівника у 2019 році, аналогічним показником у виробничих підприємствах якому є продуктивність праці, був викликаний загальним зростанням оптових та роздрібних продажів у ТОВ «Авалон» у цей період. Протягом усього аналізованого періоду у компанії спостерігається зростання середньомісячної заробітної плати працівників. Так, у 2019 році щодо 2018 року середньомісячна заробітна плата збільшилася на 2300 грн., а в 2020 році ще на 500 грн. Низькі темпи зростання заробітної плати можуть негативним чином вплинути на мотиваційне стимулювання працівників підприємства та зрештою знизити продуктивність праці працівників. Середньорічна величина основних засобів у ТОВ «Авалон» має негативну тенденцію.

Динаміка середньорічної величини основних засобів ТОВ «Авалон» за 2018-2020 роки наведено на рис. 2.9.

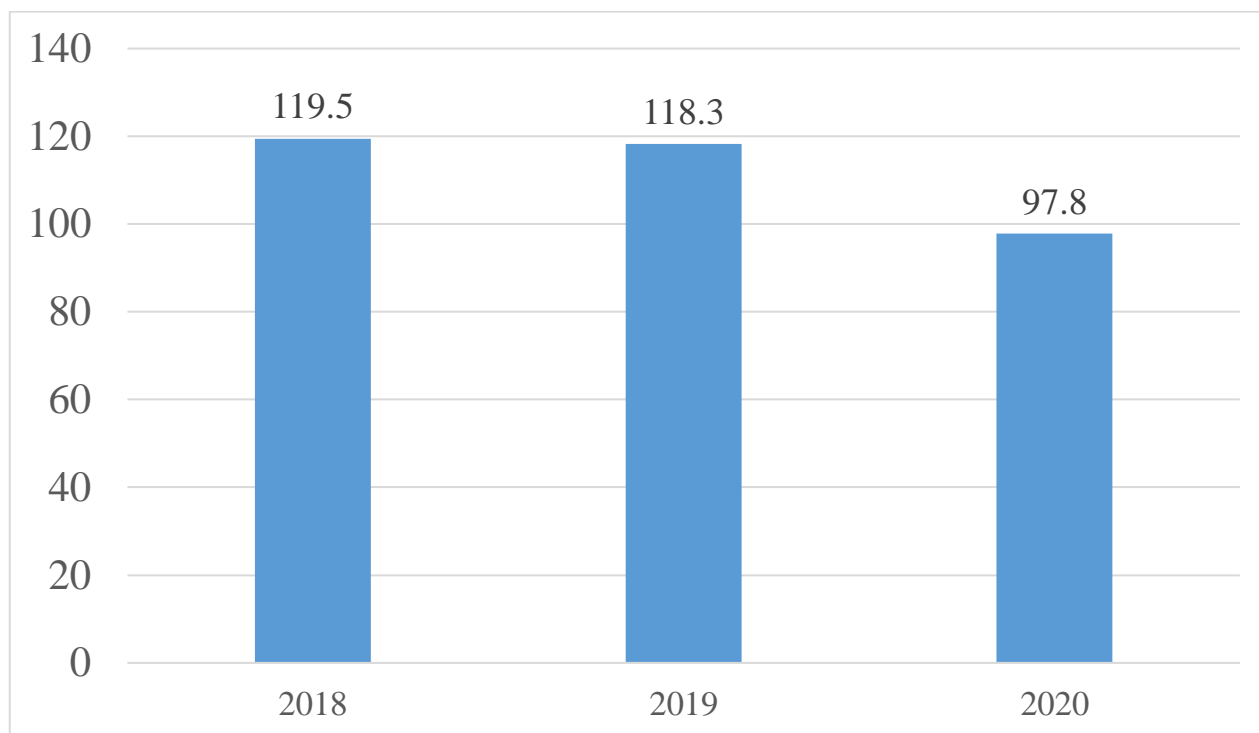

Рис. 2.9. Динаміка середньорічної величини основних засобів ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр, тис. грн

У 2019 році щодо 2018 року середньорічна величина основних засобів у компанії скоротилася на 1,2 тис. грн. , а у 2020 році скоротилася ще на 20,5 тис. грн., що вплинуло на фондівіддачу.

Динаміка фондівдачі основних засобів у ТОВ «Авалон» за 2018-2020 роки наведено на рис. 2.10.

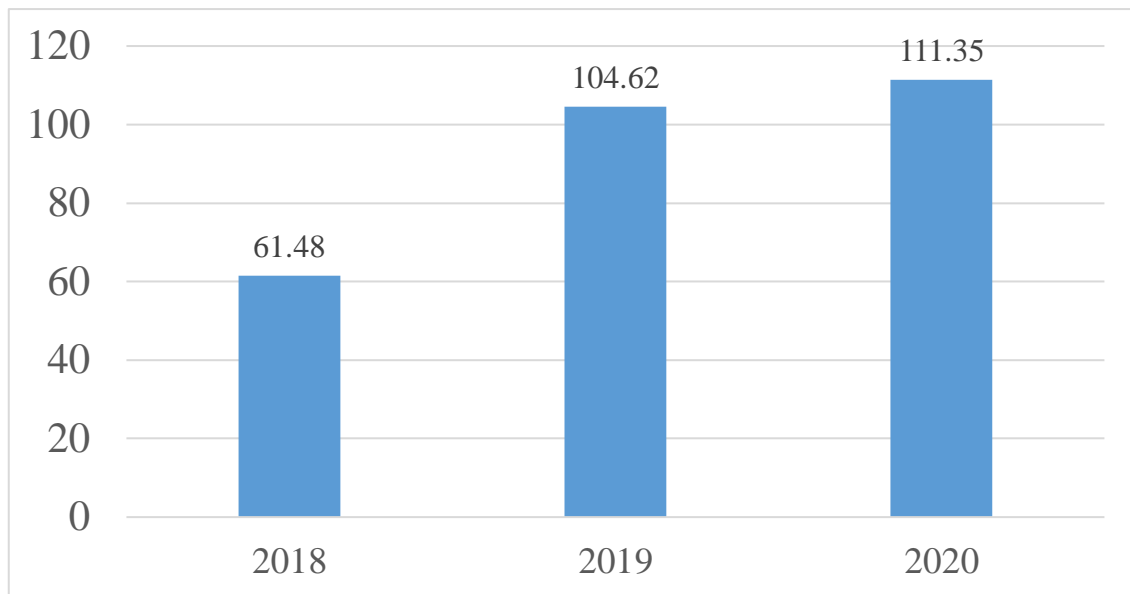

Рис. 2.10. Динаміка фондівдачі основних засобів у ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр, грн

Зростання фондівдачі у 2019 році щодо 2018 року відбулося на фоні перевищення темпів зростання товарообігу над темпами зростання середньорічної величини основних засобів у торгівельній організації. У 2019 та 2020 році у ТОВ «Авалон» спостерігається суттєвий приріст дебіторської та кредиторської заборгованості щодо 2018 року.

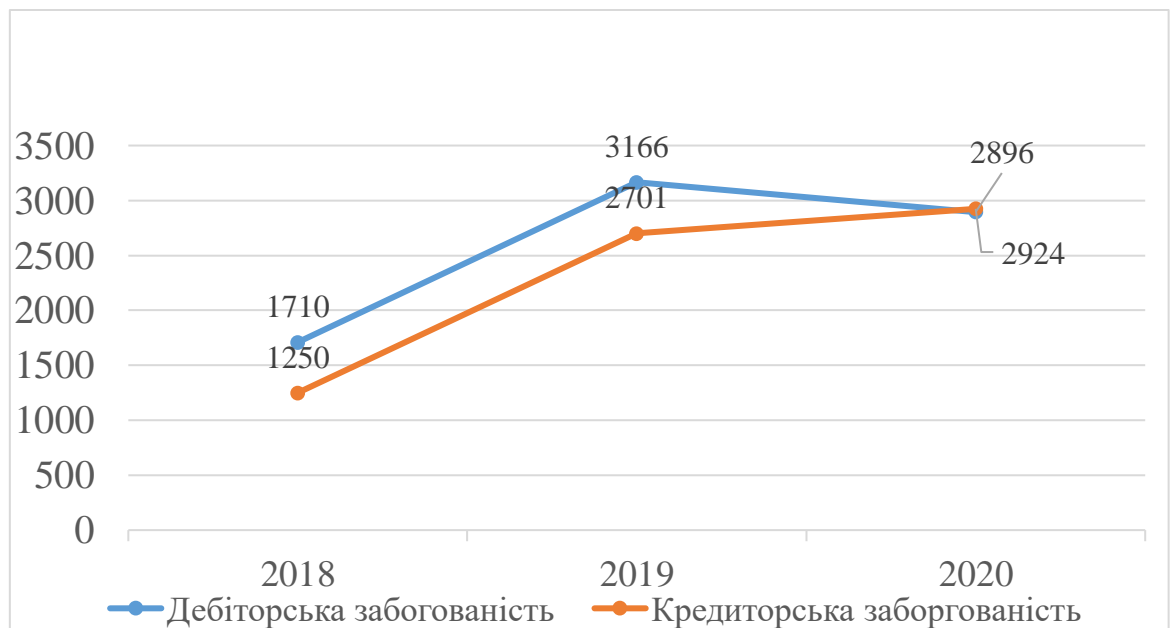

Рис. 2.11. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр, тис. грн

Отже, зростання дебіторської заборгованості з 1710 тис.грн. 2018 року до 2896 тис.грн. у 2020 році була викликана збільшенням прострочення платежів основних дебіторів (оптових покупців). Зростання кредиторської заборгованості з 12540 тис.грн. 2018 року до 29274 тис.грн. у 2020 році була викликана збільшенням як заборгованості перед постачальниками товарів, так і заборгованості перед постачальниками сировини та матеріалів, які використовували компанія для будівництва складу . У ТОВ «Авалон» за підсумками звітнього періоду 2018 року був сформований чистий прибуток у вигляді 458,94 тис.грн., в 2019 році - 667,94 тис. грн, а в 2020 році підприємство отримало високий рівень збитку.

Динаміка чистого прибутку (непокритого збитку) ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рік наведено на рис. 2.12.

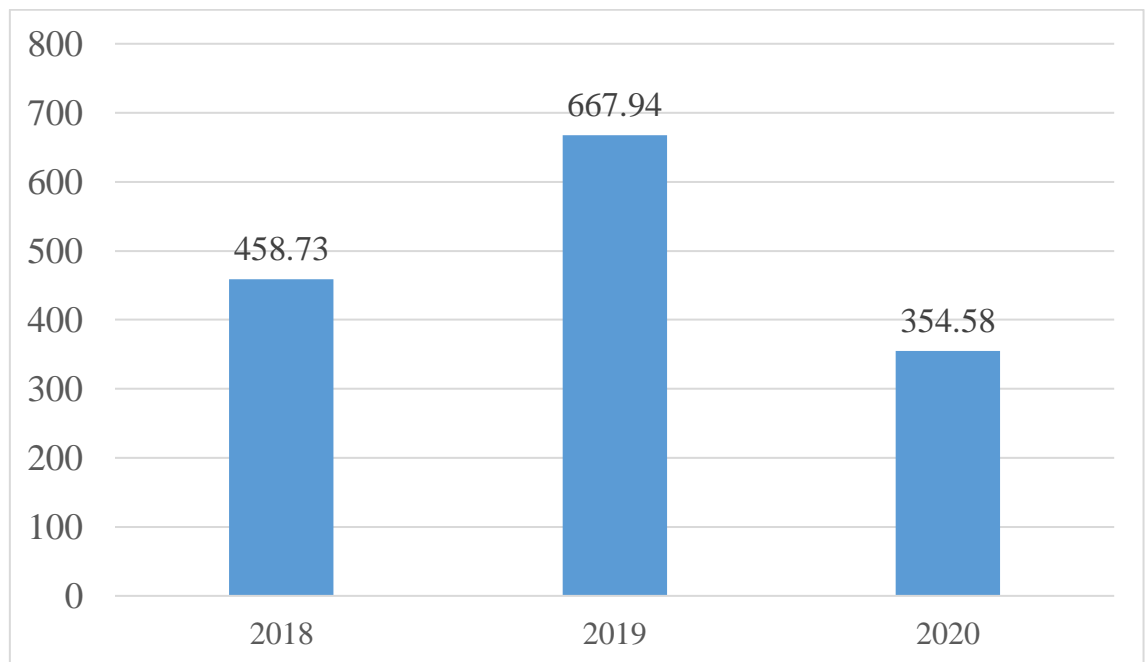

Рис. 2.12. Динаміка чистого прибутку (непокритого збитку) ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр., тис. грн

Загальна зміна показників прибутку ТОВ «Авалон» позначилося на зміні основних показників рентабельності.

Динаміка рентабельності продажів та рентабельності товарів у ТОВ «Авалон» за 2018-2020 роки наведено на рис. 2.13.

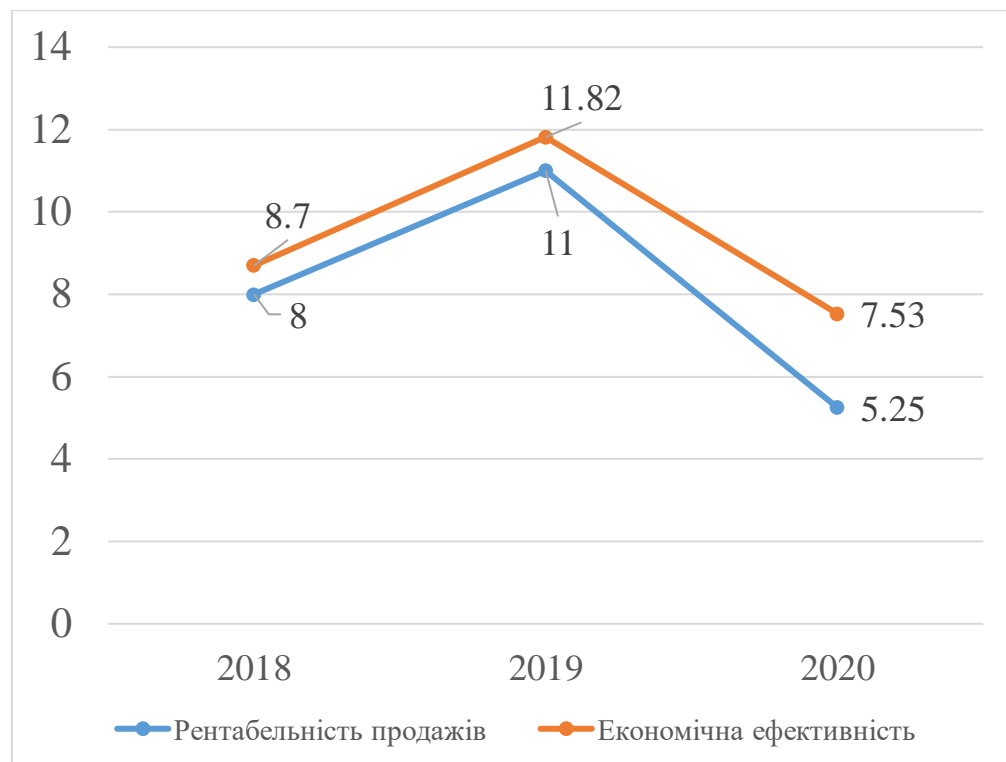

Рис. 2.13. Динаміка рентабельності продажів та рентабельності товарів у ТОВ «Авалон» за 2018-2020 рр., %

Найбільш високий рівень рентабельності товарів та продажів спостерігався у 2019 році, коли товариством було сформовано велику величину прибутку від продажу.

Таким чином проаналізувавши дані за 2018-2020 рр. бачимо, що за рахунок додаткових вкладень у 2019 році рівень продаж зріс, а в 2020 році обсяг торгівлі знизився, за рахунок зменшення роздрібної торгівлі.

2.2. Формування методики економічного аналізу грошових коштів ТОВ «Авалон»

Аналіз руху коштів дає у відповідь різні питання. Наприклад: «Який із видів діяльності генерує потік грошей, а який лише забирає?», «Чому за наявності прибутку грошового ресурсу постійно не вистачає?», «Наскільки ефективний і достатній чистий грошовий потік підприємства?». Проведення комплексного фінансового аналізу відповідає на запитання: «Чому в компанії склалися такі

результати діяльності?». Якщо перекласти цю загальну фразу на приватні моменти, пов'язані з рухом грошей, завдання їх аналізу зведуть такі:

- зрозуміти, чому чистий грошовий потік зменшився або став негативним;
- дізнатися, який вид діяльності «з'їдає» гроші підприємства та наскільки це виправдано;
- розібратися, через що за наявності прибутку є постійна нестача грошей;
- оцінити, наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси організації.

Глибокий аналіз грошових потоків організації вимагає залучення даних бухгалтерського (фінансового та управлінського) обліку та звітності та позаоблікової інформації: нормативно-планової, про стан фондового ринку, про фінансову стійкість контрагентів, про напрями розвитку економіки тощо. Набір різномірної інформації, яка потрібна під час аналізу грошових потоків організації, можна класифікувати за різними ознаками. Залежно від сфери виникнення розглянута інформація поділяється на внутрішню та зовнішню.

При цьому умовою поділу Інформацією за обраною ознакою є її створення в організації або поза нею. Варіант такої класифікації представлений у таблиці 2.3.

Облікова інформація є основою внутрішнього інформаційного забезпечення аналізу грошових потоків. Види облікової інформації відрізняються друг від друга ступенем агрегованості, уніфікованості та повнотою охоплення господарських процесів, які у організації.

Таблиця 2.3

Класифікація інформації для аналізу коштів організації за місцем її виникнення

Внутрішня інформація	Зовнішня інформація
1. Облікова інформація	1. Законодавчі та нормативні матеріали
1.1. Інформація управлінського (оперативного) обліку та звітності	2. Інформація, що публікується у періодичних виданнях
1.2. Інформація бухгалтерського (фінансового) обліку та звітності	3. Статистична інформація
1.3. Інформація статистичного обліку та звітності	4. Інформація контрагентів
2. Нормативно-планова інформація	5. Інформація конкурентів
3. Інтуїтивна інформація	6. Інша інформація
4. Інша інформація	

Оскільки рух коштів у організації, зазвичай, характеризується істотною нерівномірністю їх надходження й використання у різні періоди часу й під час здійснення різних фінансово-господарських операцій, більш значущою, звісно, є інформація управлінського (оперативного) обліку та звітності. У порівнянні з даними бухгалтерського (фінансового) обліку та звітності вона має такі особливості:

- облік ведеться згідно з правилами, встановленими самою організацією, та враховує специфіку її діяльності, а також конкретні цілі аналізу;
- періодичність формування даних відповідає потребам в інформації для підготовки та обґрунтування рішень;
- інформація може бути структурована за видами діяльності, структурними підрозділами, господарськими операціями тощо;
- дані можуть формуватися на основі первинних облікових документів, можуть мати імовірнісний характер або бути результатом оперативних аналітичних досліджень;
- об'єктом обліку може виступити окрема управлінська задача, що забезпечує велику цінність даної інформації при прогнозуванні грошових потоків виходячи з можливих управлінських рішень.

Інформація бухгалтерського (фінансового) обліку та звітності (особливо річний) таким умовам не відповідає. Її переваги у тому, що вона формується на основі уніфікованих первинних облікових документів за загальноприйнятими правилами і представляється в агрегованому вигляді. Інформація бухгалтерської (фінансової) звітності доступна як внутрішнім, а й зовнішнім користувачам. Використання звітних показників дозволяє дати експрес-оцінку грошовим потокам, що фактично сформувалися, за певний період часу, виявити основні напрями їх формування та фактори, що визначили їх обсяг. Основними джерелами інформації для аналізу грошових потоків організації є такі форми бухгалтерської звітності: звіт про рух коштів (форма № 3), звіт про прибутки та збитки (форма № 2) та бухгалтерський баланс (форма № 1).

Дані статистичного обліку та звітності можуть використовуватися при аналізі грошових потоків організації для поглибленого дослідження окремих аспектів формування поточних та майбутніх грошових потоків для уточнення тенденції поведінки окремих показників, наприклад для характеристики ступеня невизначеності та ризику. Отримати таку інформацію можна внаслідок епізодичних вибірок, спостережень, тематичних перевірок. Нормативно-планова інформація найбільш актуальна під час проведення прогностичного аналізу фінансових потоків організації.

Заплановані обсяги продажу продукції, закупівля сировини та матеріалів, розрахунків з оплати праці, розрахунків із бюджетом та позабюджетними органами тощо. дозволяють визначити можливі обсяги грошових потоків та його напрями. Істотне значення під час аналізу грошових потоків організації, особливо прогностичному, має інтуїтивна інформація. Вона формується на основі відомостей про власників (засновників) організації, про ринкову тактику керівництва, про концепцію фінансового менеджменту, про цілі щодо виробничо-комерційної та фінансової діяльності організації, про ділову етику тощо.

Така інформація дозволяє передбачити перспективи у формуванні грошових потоків та оцінити ймовірність виконання прогнозів. Настрій на спокійну політику у розвитку організації сприяє рівномірній сплаті податків, незначній частці кредитів та позик, стабільним відносинам з постачальниками та покупцями, безризиковим фінансовим вкладенням та ін. Імовірність виконання прогнозів за такої політики досить висока. Агресивна політика керівництва спрямовано вкладення з ризиком, більш активне залучення позикових коштів, зростання дебіторську заборгованість тощо.

До іншої інформації можна віднести інформацію установчих документів, результати зовнішніх та внутрішніх аудиторських перевірок, перевірок податкових служб, звіти про рішення зборів акціонерів та рішення ради директорів, матеріали листування з фінансовими та кредитними організаціями, з контрагентами тощо. У складі зовнішньої інформації значущими, з погляду аналізу грошових потоків організації, вважатимуться такі відомості: величина ставки рефінансування,

встановлюваної Національним банком та її динаміка; величини ставок комерційних банків; величина податкових ставок, акцизів, відрахувань тощо. та їх динаміка; індекс інфляції та її динаміка; курси іноземних валют та їх динаміка; особливості обчислення податків, відрахувань тощо; дозволені форми розрахунків між контрагентами; котирування цінних паперів на фондовому ринку; індекс цін на продукцію та ресурси; фінансовий стан контрагентів та конкурентів, а також їх можливості на ринку та інші дані.

Хороша та методика, яка проста, легко реалізована і для якої не треба шукати багато додаткової інформації. Дуже інформативні способи аналітичних досліджень: вертикальний; горизонтальний; факторний; коефіцієнтний. Вихідні дані їм почерпнемо виключно з форм бухгалтерської звітності. Потрібні: звіт про рух коштів. Найчастіше називається «форма № 3»; баланс; звіт про фінансові результати. Тепер зупинимося докладніше кожному з чотирьох названих способів.

Ними ж поставимо логічну структуру та послідовність проведення аналізу руху грошей. По ходу викладу користуватимемося термінами: приплив чи позитивний грошовий потік – всі надходження грошей до організації, як готівкові, і безготівкові; відтік чи негативний грошовий потік – будь-які платежі на користь контрагентів, зокрема працівників, бюджету та позабюджетних фондів; чистий грошовий потік (далі – ЧГП) – різниця між притоками та відтоками.

Етап 1. Вертикальний аналіз звіту про рух грошових коштів Інакше – це аналіз структури. Яка структура грошових потоків? Традиційний її варіант задається у формі 3 з поділом на три види діяльності або операцій: поточні; інвестиційні;

Етап 2. Горизонтальний аналіз звіту про рух грошових коштів

Він дозволяє оцінити, наскільки зросли чи зменшилися притоки, відпливи та ЧГП у поточному періоді порівняно з базовим. Проводиться як у сумарним значенням названих величин, і у розрізі видів операцій. Ідеальна ситуація з грошима з позиції цього підходу така: притоки за швидкістю зростання обганяють відтоки; загальний ЧГП є позитивним; його величина у кожному наступному

періоді більша, ніж у попередньому. На цьому етапі розраховуються абсолютні та відносні відхилення.

Останні інакше називаються темпами зростання чи приросту. Вони мають свою особливість: їх обчислення має сенс лише вихідних значень з однаковими знаками. Тому не рахуйте темп зростання для ЧГП, якщо в цьому кварталі він вийшов негативним, а в попередньому був із плюсом. Результат виявиться безглуздим. І ще: у межах горизонтального аналізу часто застосовується так зване «золоте правило».

Воно є бажаним співвідношенням для базових показників. За участю грошових потоків виглядає так:

$$100\% < \text{Темп зростання середньорічної величини активів} < \text{Темп зростання виручки чи сукупних доходів} < \text{Темп зростання ЧГП}$$

За якої умови виконується остання частина? Наприклад, коли приплив грошей обганяє обсяг продажу. Так буде, якщо працювати з контрагентами щодо передоплати. Тоді під ще не відображений прибуток від реалізації вже придуть гроші від покупців. Виходить, виконання останньої нерівності – це ще й ознака вправної роботи у вибудовуванні вигідної системи розрахунків.

Етап 3. Факторний аналіз руху грошових коштів прямим та непрямим методом. Факторний аналіз полягає в оцінці впливу на результуючий показник інших величин. Через нього знаходять те, що впливає негативно. Далі намагаються скасувати чи скоротити цей негатив. У результаті аналізу руху коштів результуючий показник безпосередньо залежить від обраного методу: прямого чи непрямого.

При прямому – це сумарний ЧГП чи ЧГП у межах видів операцій.

При непрямому – чистий фінансовий результат (прибуток чи збиток).

У першому випадку оцінюється, які складові приток і відтоків і скільки збільшили кошти, які зменшили.

З вертикального аналізу на метод береться структура ЧГП з поточної, інвестиційної та фінансової діяльності. З горизонтального – абсолютні відхилення факторів.

У непрямого способу зовсім інша мета. Він відповідає на запитання: чому за такого ЧГП склався такий фінансовий результат? Є в нього інші відмінності від прямого підходу: Теоретично аналізу зазначається, що він застосовується виключно до поточних операцій. Інвестиційні та фінансові потоки оцінюються лише прямим способом. Однак для спрощення допускається відійти від цього правила. Ми так і вчинимо далі; його інформаційна основа – це не форма 3, а звіт про фінансові результати та баланс.

Причому, якщо підходити до процесу з максимальною ретельністю, то додатково будуть потрібні облікові регістри з 1С. Формула методу ґрунтується на балансовій рівності.

Етап 4. Коефіцієнтний аналіз руху грошових коштів Коефіцієнти стануть у нагоді для оцінки ефективності ЧГП, причому як за загальною величиною, так і за окремими складовими. У таблиці 2.4 наводяться розрахункові формули та короткі пояснення для семи показників.

Таблиця 2.4

Коефіцієнти для аналізу грошових коштів

Назва	Формула	Норматив та динаміка (↑,↓)	Що показує
1	2	3	4
Коефіцієнти:			
ефективності ЧГП	$\text{ЧГП} \div \text{НГП}$	$\geq 0,$ ↑	Скільки грн ЧГП посідає кожна гривня відтоку. Це своєрідна рентабельність для грошей, яка відображає чисту віддачу від сумарних платежів підприємства
достатності ЧГП	$\text{ПГП} \div \text{НГП}$	$\geq 1,$ ↑	Наскільки сумарні притоки є достатніми для покриття відтоків. Чим вище значення, тим більше грошей осідає всередині підприємства
реінвестування ЧГП	$(\text{ЧГП} - \text{Д}_{\text{викон.}}) \div (\Delta \text{РІ} + \Delta \text{ДФВ})$	↑	Яка частина ЧДП йде на прямі та портфельні інвестиції. Під прямими тут маються на увазі основні засоби та нематеріальні активи. Під портфельними – довгострокові цінні папери та надані позики. Недолік: нічого не говорить про ефективність інвестиційних вкладень

1	2	3	4
рентабельності використання грошей у короткострокових фінансових вкладеннях	$(\% \text{ получ. КФВ} + \frac{Д_{\text{получ. КФВ}}}{\text{КФВ}_{\text{ср.}}})$	\geq середньоринкової ставки, \uparrow	Наскільки ефективними є вкладення грошей у портфельні інвестиції. Неприпустимо нульове чи вкрай низьке значення показників. У такому разі можна говорити про виведення коштів із бізнесу, який хоч і оформлений легально, але збіднює грошовий потік підприємства.
рентабельності використання грошей у довгострокових фінансових вкладеннях	$(\% \text{ получ. ДФВ} + \frac{Д_{\text{получ. ДФВ}}}{\text{ДФВ}_{\text{ср.}}})$		
грошового утримання чистого прибутку	$\frac{\text{ЧГП}_{\text{ТО}}}{\text{ЧП}}$	\uparrow	У якій частині чистий прибуток підкріплений грошима. Рівності між ЧГП та НП зазвичай не буває. Коефіцієнт показує ступінь розбіжності між ними, а причини знаходяться за допомогою непрямого аналізу руху грошей
Фінансового обслуговування зобов'язань	$\frac{\text{ЧГП}_{\text{ТО}}}{\text{О}_{\text{ср.}}}$	\uparrow	Яка частка зобов'язань одноразово погасити за рахунок чистого потоку операційної діяльності. Характеризує одночасно платоспроможність та боргове навантаження підприємства

Умовні позначення: НГП – негативний грошовий потік; ПГП – позитивний грошовий потік; $Д_{\text{вико.}}$ - Виплати дивідендів власникам; $\Delta P I$ – приріст реальних інвестицій у період; $\Delta \text{ДФВ}$ – приріст довгострокових фінансових вкладень %отрим. КФВ/ДФВ – відсотки, отримані за коротко -/ довгостроковими фінансовими вкладеннями (облігації, фінансові векселі тощо) $Д_{\text{обут. КФВ}} / \text{ДФВ}$ - дивіденди, отримані за коротко - / довгостроковим фінансовим вкладенням КФВР. - Середні за період короткострокові фінансові вкладення; $\text{ДФВ}_{\text{ср.}}$ - Середні за період довгострокові фінансові вкладення; $\text{ЧГП}_{\text{ТН}}$ – чистий грошовий потік від поточних операцій • НП – чистий прибуток; $\text{О}_{\text{ср.}}$ - Середні за період зобов'язання.

Поняття «інформації управлінського (оперативного) обліку та звітності» об'єднує ряд особливостей. А саме:

- облік ведеться згідно з правилами, встановленими організацією;
- дані відповідають потребам в інформації та використовуються для підготовки та обґрунтування рішень;
- дані формуються на основі первинних облікових документів;

Інтуїтивна інформація має велике значення під час аналізу грошових потоків організації. Вона формується на основі відомостей про власників (засновників) організації, про ринкову тактику керівництва, про концепцію фінансового менеджменту, про цілі щодо виробничо-комерційної та фінансової діяльності організації, про ділову етику тощо.

Інформація установчих документів - результат зовнішніх та внутрішніх аудиторських перевірок, перевірок податкових служб, звіти про рішення зборів акціонерів та рішення ради директорів, матеріали листування з фінансовими та кредитними організаціями, з контрагентами тощо.

На підставі проаналізованого матеріалу було розглянута логічна структура та послідовність проведення аналізу руху грошей у вигляді етапів:

- вертикальний аналіз звіту про рух грошових коштів Інакше – це аналіз структури;
- горизонтальний аналіз звіту про рух грошових коштів;
- факторний аналіз руху грошових коштів прямим та непрямим методом;
- коефіцієнтний аналіз руху грошових коштів.

2.3. Оцінка використання грошових коштів та її вплив на результати роботи ТОВ «Авалон»

Реформування та розвиток економіки України характеризується ускладненням фінансово-господарських зв'язків між суб'єктами підприємницької діяльності та активним запровадженням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Усе це здійснюється, щоб пришвидшити процес інтеграції країни у світову спільноту. В умовах сьогодення гостро постає питання щодо надання інформації про фінансовий стан, рух грошових коштів, результати діяльності конкретного підприємства. Також актуальними стають можливі методи аналізу відкритих форм звітності, у тому числі і звіту про рух грошових коштів. Така увага саме цій звітній формі приділяється у зв'язку з тим, що існує пряма залежність між рівнем управління грошовими потоками, їхньою збалансованістю, розподілом по напрямкам використання з одного боку та тривалістю фінансового

циклу, недоодержанням можливого прибутку, вдалим використанням позикових коштів, застосуванням фінансових інструментів та новітніх технологій і загальним фінансовим результатом діяльності з іншого.

Враховуючи такі обставини, проблема удосконалення аналізу грошових потоків підприємства задля грамотного управління ними, подолання обмеженості підприємства щодо операційної діяльності та його інвестиційних можливостей через дефіцитність коштів, забезпечення досягнення тактичних і стратегічних цілей залишається відкритою та актуальною. У той же час результати такого аналізу мають неоціненне значення для зовнішніх користувачів фінансової звітності при вирішенні питання щодо інвестування або кредитування його діяльності та надійності ділового партнерства.

Як було зазначено у преамбулі, важливою та обов'язковою складовою процесу управління підприємством є аналіз грошових потоків, який передбачає дослідження основних показників, що характеризують процес надходження та використання грошових коштів, їх взаємозв'язок з основними економічними категоріями, визначають фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

До базових методів аналізу грошових потоків відносять: горизонтальний та вертикальний аналіз, а також коефіцієнтний аналіз руху грошових коштів.

Комплексний аналіз грошових коштів ТОВ «Авалон» варто розпочати з вивчення наявних розрахункових рахунків та залишків по них (табл.2.5). Підприємство має відкриті поточні рахунки в національній та іноземних валютах у банках, які контролюються державою: ПАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ «Укргазбанк» та АТ «Укресімбанк». Станом на 31 грудня 2019 р. та 2020 р. близько 94% та 96% відповідно грошових коштів та залишків на банківських рахунках були розміщені у банках, які контролюються державою.

Аналіз грошових коштів на ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз грошових коштів на ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки, грн

Місце розташування грошей та їх форма	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Грошові кошти на банківських рахунках	517 426	279 407	-238 019	-46,00%
Грошові кошти в дорозі	104	248	144	138,46%
Готівка	2 956	78	-2 878	-97,36%
Всього	520 486	279 733	-240 753	-46,26%

Загальна сума грошових коштів на розрахункових рахунках протягом року зменшилася майже вдвічі (на 46%) з 520 тис. грн до 280 тис. грн, а наявність готівки скоротилася майже у 40 разів (на 97%) з приблизно 3 тис. грн до 78 тис. грн. Подібний стан речей не можна вважати негативним, але він потребує подальшого дослідження, щоб зрозуміти, чи мало це вплив на загальну ліквідність підприємства і чи достатній її рівень лишився, адже саме грошові кошти, як відомо, є найліквіднішим активом.

Наступним кроком буде проведення горизонтального та вертикального аналізу руху грошових коштів на ТОВ «Авалон» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Горизонтальний та вертикальний аналіз надходження грошових коштів ТОВ «Авалон»

Стаття	Код рядка	2019	Питома вага, %	2020	Питома вага, %	Абсол. Відх.	Відносне відхилення %	Питома вага +-
Залишок коштів на початок періоду		17,5	X	94,68	X	47,18	X	X
Надходження від:		7896,1	100	13986,815	100	6095,715	-1,29	X
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7347	88,97	12376	95,5	5029	68,64	-6,53
Цільового фінансування	3010	0	0	459,80	0,1	459,8	0	-0,1
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0	59,634	1,67	59,634	0	-1,67
Надходження від відсотків за залишками коштів нарахунках	3025	2,34	0,03	3,96	0,01	1,62	69,23	0,02
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	27,9	0,03	61	0,01	33,1	118,63	0,029

Продовження табл. 2.6

Інші надходження	3095	19,50	0,39	84,391	1,89	64,890	у 3,32 рази	-1,5
Надходження від реалізації необоротних активів	3205	57,08	0,17	377,5	0,08	320,42	96,13	0,16
Надходження від отриманих відсотків	3215	22,70	0,38	39,53	0,07	16,83	74,14	0,31
Надходження від отриманих дивідендів	3220	2,58	0,53	33,228	0,69	32,97	127,79	-0,16
Отримання позик	3305	410,70	8,5	525	0	114,3	27,83	8,5

Отже, у 2019 році надходження грошових коштів становило 7896,1 тис. грн. , а у 2020 – 13986,815 тис. грн., тобто надходження грошових коштів збільшилися на 56,45%. Це зумовлено збільшенням оптово - роздрібних продаж у зв'язку з розширенням (на 5029 тис. грн. або 68,64%).

Негативним явищем є отримання позик грошових коштів, які у 2019 році склали 410,70 тис. грн. або 8,5%, а у 2020 році ТОВ «Авалон» отримало позику 525 тис. грн. у зв'язку з будівництвом складу. Позитивним явищем є збільшення реалізації продукції на 68,64%, сума яких у 2019 складала 7347 тис. грн, що становило 88,97% від усіх коштів, а у 2020 – 12376 тис. грн. А також позитивним моментом є збільшення інших надходжень, сума, яких у 2019 складала 19,50 тис. грн. – що становило 0,39% усіх грошових надходжень, а у 2020 році – 84,391 тис. грн. –1,89%.

Витрачання грошових коштів ТОВ «Авалон» наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Горизонтальний та вертикальний аналіз витрачання грошових коштів на ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки

Стаття	Код рядка	2019	Питома вага, %	2020	Питома вага, %	Абсол. Відх.	Відносне відхилення %	Питом вага +-
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Витрачено всього, в т. ч.:		7818,092	100	10062,669	100	2244,577	28,70	X
Товарів (робіт, послуг)	3100	6630,8	53,98	8595,6	55,1	1964,8	29,63	-1,12
Оплата праці	3105	460,72	4,74	560,791	5,3	100,041	21,71	-0,56

продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відрахувань на соціальні заходи	3110	15,302	1,77	18,930	1,4	3,368	23,71	0,37
Зобов'язань з податків і зборів	3115	93,520	17,9	134,56	28,5	41,04	43,88	-10,6
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	0	0	3,426	0,07	3,426	0	-0,07
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	23,44	0,048	26,75	0,05	3,31	14,12	-0,002
Інші витрати	3190	65,58	0,13	87,29	0,61	21,71	у 3,31 рази	-0,48
Погашення позик	3350	93,83	12,62	99,48	1,66	5,65	6,02	10,96
Сплата дивідендів	3355	42,18	0,35	0	0	-42,18	-100	0,35
Витрачання на сплату відсотків	3360	19,2	6,07	20,802	4,4	1,602	8,34	1,67
Інші платежі	3390	85,77	0,09	115,09	0,39	30,13	у 3,51 рази	-0,3
Витрачання на придбання необоротних активів	3260	287,75	2,3	399,95	2,54	11,220	38,99	-0,24
Чистий грошовий потік	3400	77,18	X	3924,146	X	3793,854	149,73	X
Залишок коштів на початок року	3405	17,5	X	94,68	X	77,18	146,99	X
Залишок коштів на кінець року	4315	94,68	X	3988,826	X	3891,146	411,26	X

Виплати грошових коштів у 2020 році також збільшилися, як і надходження грошових коштів у порівнянні із 2019 роком. Загальна сума виплат у 2020 році склала 10062,669 тис. грн., у порівнянні з 2019 роком – 7818,092 тис. грн. – збільшилися на 28,7%. Необхідно відмітити збільшення витрат на оплату праці (на 100,041 тис. грн. або 21,45%) та витрат за податками і платежами (на 410,400 тис. грн або 21,71%) а також витрати на придбання необоротних активів (на 11,220 тис. грн. або 38,99%) та інші платежі (на 13,938 тис. грн. або у 3,05 рази)..В загальному ці зміни викликали збільшення залишку грошових коштів на кінець періоду, що склав 3924,146 тис. грн. Необхідно відмітити, що значення чистого грошового потоку як у 2019 році, так і в 2020 році є додатним, що говорить про прибутковість ТОВ «Авалон».

Важливою складовою аналізу грошових потоків є розрахунок та дослідження

відповідних коефіцієнтів, так званий коефіцієнтний аналіз. Використання коефіцієнтного методу полягає у визначенні теоретично обґрунтованих критеріїв оцінки, за якими існує можливість зробити цінні з практичної точки зору висновки щодо діяльності та стану підприємства. У контексті аналізу грошових потоків виділяють чотири групи коефіцієнтів: ефективності використання грошових потоків, рентабельності грошових коштів, генерування грошових потоків та ліквідності грошових коштів.

Перша група коефіцієнтів – коефіцієнти ефективності використання грошових потоків підприємства (табл.2.8) показують, наскільки раціонально використовуються ресурси, що є в наявності у підприємства.

Провівши розрахунки, можемо стверджувати, що коефіцієнт ліквідності грошового потоку збільшується, що говорить про забезпеченість витрачання грошових засобів їх надходженнями протягом 2019-2020 років.

Отримане значення розрахованого коефіцієнта, який показує співвідношення грошових надходжень та чистого грошового потоку підтверджує, що у 2019 році обсяг грошових надходжень був більший для отримання 1 грн чистого грошового потоку, ніж у 2020 році.

Коефіцієнт поповнення грошових засобів характеризує ступінь збільшення залишку грошових засобів. Значення коефіцієнта значно зросло у 2020 році у порівнянні з минулим роком у ТОВ «Авалон».

Таблиця 2.8

Коефіцієнти ефективності використання грошових потоків підприємства
на ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки

Показник	Формула	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	Грошові надходження / Грошові видатки	0,93	0,97	0,04
Коефіцієнт відношення грошових надходження до чистого грошового потоку	Грошові надходження / Чистий грошовий потік	-13,67	-38,54	-24,87
Коефіцієнт поповнення грошових засобів	Грошові надходження / Залишок грошових коштів	13,52	24,5	10,98
Коефіцієнт окупності грошового потоку	Грошові видатки / Грошові надходження	1,07	1,026	-0,05

1	2	3	4	5
Коефіцієнт співвідношення грошових виплат та чистого грошового потоку	Грошові видатки / Чистий грошовий потік	-14,67	-39,5	-24,87
Коефіцієнт вибуття грошових засобів	Грошові видатки / Залишок грошових коштів	14,51	25,14	10,63
Коефіцієнт притоку грошових засобів	Чистий грошовий потік / Грошові надходження	-0,07	-0,03	0,05
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	Чистий грошовий потік / Грошові видатки	-0,07	-0,03	0,04
Коефіцієнт чистого поповнення грошових засобів	Чистий грошовий потік / Залишок грошових коштів	-0,99	-0,64	0,35

Динаміка коефіцієнту окупності грошового потоку на ТОВ «Авалон» простежується негативна протягом 2019-2020 років, що свідчить про зменшення кількості гривень грошових виплат для отримання 1 гривні грошових надходжень.

Коефіцієнт співвідношення грошових виплат та чистого грошового потоку на підприємстві значно зменшився, що призвело в загальному до зниження здатності регенерування чистого грошового потоку підприємства 1 гривнею грошових надходжень протягом 2019-2020 років.

Коефіцієнт вибуття грошових засобів показує, що на ТОВ «Авалон» протягом досліджуваного періоду відбувається збільшення розміру грошових виплат, які припадають на 1 гривню залишку грошових засобів.

Динаміка коефіцієнту притоку грошових засобів говорить про зміну кількості гривень чистого грошового потоку, що генерує 1 гривня грошових надходжень на 0,05.

Коефіцієнт ефективності грошового потоку на ТОВ «Авалон» протягом 2019-2020 рр. збільшився, що характеризує зростання кількості гривень чистого грошового потоку, що забезпечує 1 гривня грошових надходжень.

Коефіцієнт чистого поповнення грошових засобів також зріс, у результаті чого відбулось зростання ступеню поповнення залишку грошових коштів ТОВ «Авалон» за рахунок чистого грошового потоку.

Отже, на ТОВ «Авалон» протягом 2019-2020 років спостерігається ситуація, коли витрачання перевищують надходження грошових коштів, виникає від'ємний

чистий грошовий потік. Це свідчить про нестачу грошових коштів та обумовлює необхідність винайдення додаткових джерел фінансування підприємством.

Друга група коефіцієнтів – коефіцієнти рентабельності грошових коштів. Проведемо їх розрахунок в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Коефіцієнти рентабельності грошових коштів ТОВ «Авалон»

Показник	Формула	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку	Чистий прибуток / Сукупний чистий грошовий потік	-3,08	-2,52	0,56
Коефіцієнт рентабельності середнього залишку грошових коштів на кінець року	Чистий прибуток / Середній залишок грошових коштів на кінець року	3,96	1,12	-2,84
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності	Прибуток від операційної діяльності / Додатний грошовий потік від операційної діяльності	0,26	0,08	-0,18
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від інвестиційної діяльності	Чистий прибуток / Додатний грошовий потік від інвестиційної діяльності	28,98	52,80	23,82
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності	Чистий прибуток / Додатний грошовий потік від фінансової діяльності	-	-	-

З розрахунків з'ясовано, що у 2020 році у порівнянні з 2019 роком усі без винятку коефіцієнти, що характеризують рентабельність, зменшилися, крім рентабельності чистого грошового потоку. У даному випадку мова йде не про рентабельність, а про збитковість, бо підприємство має від'ємний чистий грошовий потік, але тенденція показника є позитивною – збитковість зменшується. Однак, якщо аналізувати усі показники, то можна стверджувати, що на підприємстві погіршується якість використання коштів. Про це ж свідчать і такі факти: прибуток від операційної діяльності і чистий фінансовий результат зменшились у 2020 р. у порівнянні з 2019 р., додатний грошовий потік також зменшився протягом досліджуваного періоду. Отже, рентабельність грошового потоку протягом аналізованого періоду на ТОВ «Авалон» зменшилася у 2019-2020 рр., що є негативним явищем для підприємства.

Третя група коефіцієнтів – коефіцієнти генерування грошових потоків. Аналіз генерації грошових коштів підприємства є важливим і необхідним етапом

при аналізі грошових потоків, адже він показує результат оцінювання обсягу грошового потоку, що створюється підприємством в рамках видів діяльності та за рахунок різних джерел фінансування: сукупних активів, власного капіталу, доходу або поточних та довгострокових зобов'язань. Як бачимо, коефіцієнти генерування грошових коштів характеризують величину співвідношення між сукупним додатним грошовим потоком і задіяних для його генерування ресурсів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Коефіцієнти генерування грошових коштів ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки

Показник	Формула	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт генерування грошового потоку сукупними активами	Сукупний додатний грошовий потік / Середньорічна вартість активів підприємства	0,49	0,51	0,02
Коефіцієнт генерування грошового потоку власним капіталом	Сукупний додатний грошовий потік / Середньорічна вартість власного капіталу підприємства	0,70	0,67	-0,04
Коефіцієнт генерування доходу грошовим потоком	Сукупний додатний грошовий потік / Дохід (виручка) від реалізації продукції	0,79	1,14	0,36
Коефіцієнт генерування грошового потоку зобов'язаннями	Сукупний додатний грошовий потік / (Середня величина поточних зобов'язань за рік + Середня величина довгострокових зобов'язань за рік)	1,35	1,84	0,50

Коефіцієнти генерування грошових потоків вказують на рівень грошових засобів, що припадають на одну гривню реалізованої продукції, активів (авансованого капіталу) підприємства. За коефіцієнтом генерування грошового потоку власним капіталом та коефіцієнтом генерування грошового потоку зобов'язаннями можна судити про можливість виконання підприємством своїх зобов'язань перед кредиторами, акціонерами.

Отже, здійснивши аналіз генерування грошових коштів на ТОВ «Авалон» у період 2019-2020 рр., можна зробити висновок, що майже всі коефіцієнти цієї групи демонструють позитивну динаміку. Це говорить про намагання збалансовано використовувати грошові ресурси, незважаючи на негативні явища, що були визначені при оцінці рентабельності та намагання доцільно перерозподіляти наявні ресурси.

Четверта група коефіцієнтів – коефіцієнти ліквідності грошових коштів являють собою співвідношення вхідного та вихідного грошових потоків. Проведемо

їх розрахунок в табл. 2.11 та сформуємо відповідні висновки.

Відомо, що для забезпечення необхідної ліквідності грошового потоку значення цього коефіцієнта повинно перевищувати одиницю.

Коефіцієнти ліквідності операційного грошового потоку у досліджуваному періоді зросли та відповідають нормативному значенню. Отже, можна стверджувати що рівень ліквідності грошових коштів, отриманих від операційної діяльності є достатнім на ТОВ «Авалон». Коефіцієнти ліквідності грошових коштів ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки.

Таблиця 2.11

Коефіцієнти ліквідності грошових коштів ТОВ «Авалон» за 2019-2020 роки

Показник	Формула	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт ліквідності сукупного грошового потоку	Сукупний додатний грошовий потік / Сукупний витратний грошовий потік	0,93	0,97	0,04
Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку	Додатний грошовий потік від операційної діяльності / Витратний грошовий потік в результаті операційної діяльності	1,01	1,05	0,04
Коефіцієнт ліквідності інвестиційного грошового потоку	Додатний грошовий потік від інвестиційної діяльності / Витратний грошовий потік від інвестиційної діяльності	0,32	0,19	-0,13
Коефіцієнт ліквідності фінансового грошового потоку	Додатний грошовий потік від фінансової діяльності / Витратний грошовий потік від фінансової діяльності	0	0	0

Джерело: власні розрахунки авторів

Коефіцієнти ліквідності інвестиційного грошового потоку зменшилися у базовому році у порівнянні з минулим. Це відбулося за рахунок того, що значно зменшився додатний грошовий потік від інвестиційної діяльності у 2020 році у порівнянні з 2019 роком, що сталося у результаті інвестицій у необоротні активи.

Розрахунки по коефіцієнту ліквідності фінансового грошового потоку нульові, оскільки на ТОВ «Авалон» відсутній додатний грошовий потік від фінансової діяльності.

Зважаючи на те, що коефіцієнт ліквідності по сукупному грошовому потоку на ТОВ «Авалон» зріс, така динаміка може вважатися позитивною.

Запропонована трьох-етапна методика комплексного аналізу грошових потоків на основі інформації, наведеної у фінансовій звітності, має велике значення при формуванні стратегії і тактики фінансового управління, а результати такого аналізу є вирішальним аргументом при обґрунтуванні власниками, інвесторами, кредиторами, партнерами та іншими зовнішніми суб'єктами аналізу інвестиційних і фінансових рішень щодо підприємства та його перспективності. При потребі поглибленого аналізу доцільно здійснити кількісний вимір впливу факторів, які спричиняють зміну рентабельності та ефективності використання грошових коштів.

Факторний аналіз (прямий і зворотній, детермінований та стохастичний) доцільно здійснювати із застосуванням різних прийомів моделювання факторних систем (розширення, подовження, скорочення, оптимізації тощо), а також за допомогою більш розповсюджених та традиційних прийомів, таких як елімінування, інтегральне, диференціальне, логарифмічне числення, та інші. Подібний підхід дасть змогу значно розширити інформативність результатів запропонованого трьох- етапного методу аналізу та визначити резерви покращення керування грошовими потоками підприємства як в цілому по підприємству, так і за видами діяльності.

Висновки до другого розділу

Таким чином у розділі було визначено основні показники діяльності ТОВ «Авалон». Роблячи висновок про процес ціноутворення ми дослідили, що основними особливостями його є відокремлення двох типів цін, поступове зближення національних і світових цін, зростання диспаритету цін тощо. Таким чином економічний аналіз показників діяльності ТОВ "Авалон базується на економічному, статистичному та математичному методі. Оцінюючи та розраховуючи економічні показники діяльності ТОВ "Авалон" за 2018–2020 роки було розроблено графіки, діаграми щодо деяких показників діяльності товариства та його діяльності. Наступним кроком буде проведення горизонтального та вертикального аналізу руху грошових коштів на ТОВ «Авалон» Були розглянуті

такі коефіцієнти: ефективності використання грошових потоків підприємства, рентабельності грошових коштів ТОВ «Авалон» генерування грошових коштів ТОВ «Авалон» коефіцієнти ліквідності грошових коштів.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «АВАЛОН»

3.1. Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Авалон»

Організація бухгалтерського обліку – це система впорядкованих дій зі створення системи бухгалтерського обліку, що включає складання облікових регістрів і первинних носіїв облікової інформації, облікову політику підприємства, організацію облікового процесу.

Форма організації обліку ТОВ «Авалон» – наявність у штаті підприємства посади бухгалтера. При цьому в разі потреби підприємство може виділяти філії, представництва, відділення та інші відособлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік з подальшим включенням їх показників у фінансову звітність підприємства. Це традиційна форма організації ведення бухгалтерського обліку, якою на сьогоднішній день користується більшість підприємств.

Сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності визначаються обліковою політикою підприємства.

Фінансова звітність ТОВ «Авалон» в усіх суттєвих аспектах подає фінансову інформацію про Товариство згідно з нормативними вимогами щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

ТОВ «Авалон» для складання фінансової звітності використовує Концептуальну основу за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

Форма ведення бухгалтерського обліку – автоматизована. Бухгалтерський облік ТОВ «Авалон» ведеться з використанням комп'ютерної техніки та програмного забезпечення ІС-бухгалтерія.

Фінансова звітність ТОВ «Авалон» за рік своєчасно складена та подана до відповідних державних органів управління у повному обсязі.

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) (Форма № 1)
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (Форма № 2)
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом),
- Звіт про власний капітал (Форма № 4)

Примітки до річної фінансової звітності (Форма 5).

В цілому методологія та організація бухгалтерського обліку у ТОВ «Авалон» відповідає встановленим вимогам чинного законодавства та прийнятої ТОВ «Авалон» облікової політики за 2020 рік (додаток Д).

Бухгалтерський облік на ТОВ «Авалон» протягом 2020 року вівся в цілому у відповідності до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.99 року (поточна редакція від 01.07.2021) з наступними змінами та доповненнями, відповідно до МСФЗ та Інструкції «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій», затвердженої Наказом Мінфіну України від 30.11.99 року № 291 (поточна редакція від 10.08.2021) з наступними змінами та доповненнями та інших нормативних документів з питань організації обліку.

Що стосується безпосередньо обліку грошових коштів, то у робочому плану рахунків, для відображення коштів, використовуються такі рахунки і субрахунки:

- 30 «Готівка»;
- 31 «Рахунки в банках»;
- 33 «Інші кошти»;
- 331 «Грошові документи у національній валюті»;
- 332 «Грошові документи в іноземній валюті»;
- 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»;
- 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»;
- 34 «Короткострокові векселі одержані»;
- 35 «Поточні фінансові інвестиції»;
- 351 «Еквіваленти грошових коштів»;
- 352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

За дебетом 30 «Готівка» рахунку відображається надходження грошових коштів, за кредитом - виплата готівки з каси підприємства. Він призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів у касі підприємства.

Субрахунок 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» відкрито для обліку іноземної валюти на рахунках у банку в робочому плані рахунків

Підприємства можуть відкривати в банку рахунки, на яких обліковують грошові документи і грошові кошти в дорозі як у національній, так і в іноземній валютах. Грошові документи, що знаходяться в касі підприємства: оплачені путівки в будинки відпочинку і санаторії, поштові марки, проїзні талони на службові роз'їзди та інші грошові документи, облічуються на субрахунках 331 «Грошові документи в національній валюті» і 332 «Грошові документи в іноземній валюті». Аналітичний облік грошових документів здійснюється за їх видами. До грошових коштів у дорозі, які облічуються на субрахунках 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» і 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті» відноситься виручка, одержана підприємством за послуги, виконані роботи або реалізовану готову продукцію, внесена в касу банку або поштового відділення для зарахування на поточний рахунок, але які ще не зараховані за призначенням. При здачі виручки, підставою для відображення в обліку сум є: копії супровідних відомостей на здачу виручки інкасаторам банку, квитанція установи банку, поштового відділення, тощо. На рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції», обліковуються короткострокові фінансові вкладення. Він має 2 субрахунки: 351 «Еквіваленти грошових коштів», 352 «Інші поточні фінансові інвестиції». Придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій відображається за дебетом рахунку 35, за кредитом – зменшення їх вартості та вибуття. Еквіваленти грошових коштів - це різновид фінансових інвестицій, які відображаються на рахунку 35 «Короткострокові фінансові інвестиції». Для того щоб вважатися еквівалентом грошових коштів, фінансова інвестиція повинна вільно конвертуватися у гроші. Депозитні сертифікати з терміном погашення до 3 місяців, казначейські векселі слугують прикладом еквівалентів грошових коштів [44].

Приймання та видача готівкових коштів, які ведуться безпосередньо через касу підприємства, належать до касових операцій.

Управлінський персонал ТОВ «Авалон», в особі відповідальних посадових осіб, несе відповідальність:

- за складання і достовірне подання фінансової звітності, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-XIV (поточна редакція від 01.07.2021) з наступними змінами та доповненнями;

- за внутрішній контроль, який управлінський персонал визначає потрібним для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень унаслідок шахрайства або помилки;

- за наявність суттєвих невідповідностей між фінансовою звітністю, що підлягала аудиту, та іншою інформацією, що розкривається Товариством;

- за оцінку здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі, а також доречності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та відповідності розкриття питань, що стосуються безперервності діяльності.

Відповідальна особа несе відповідальність також за:

- початкові залишки на рахунках бухгалтерського обліку;
- правочинність (легітимність, законність) здійснюваних господарських операцій та господарських фактів;

- доказовість, повноту та юридичну силу первинних облікових документів; - методологію та організацію бухгалтерського обліку;

- управлінські рішення, договірне забезпечення та іншу адміністративну документацію.

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання

фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

При складанні фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовано, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому. Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування компанії.

3.2. Порядок відображення в фінансовому обліку грошових коштів ТОВ «Авалон»

Грошові кошти важливі для будь-якого підприємства, належний їх облік та контроль за їх надходженням та витрачанням є частиною повсякденної роботи бухгалтерії.

Касові операції на ТОВ «Авалон» оформлюються документами (рис.3.1), типові міжвідомчі форми, яких затверджені НБУ і Мінфіном України. Вони повинні застосовуватись без змін, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності.

До них належать:

- КО-1 «Прибутковий касовий ордер»;
- КО-2 «Видатковий касовий ордер»;
- КО-3 «Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів»;
- КО-4 «Касова книга»;
- КО-5 «Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей»

Документи, що засвідчують законність надходження грошей до каси підприємства та їх витрачання за цільовим призначенням мають назву касові

ордери.

Прибутковим касовим ордером (форми № КО-1) проводиться оприбуткування готівки в касу ТОВ «Авалон». Він виписується бухгалтерією в одному примірнику, та реєструється в Журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів. Прибутковий касовий ордер підписує головний бухгалтер або уповноважена особа, за умови наявності письмового розпорядження керівника підприємства, та касиром.

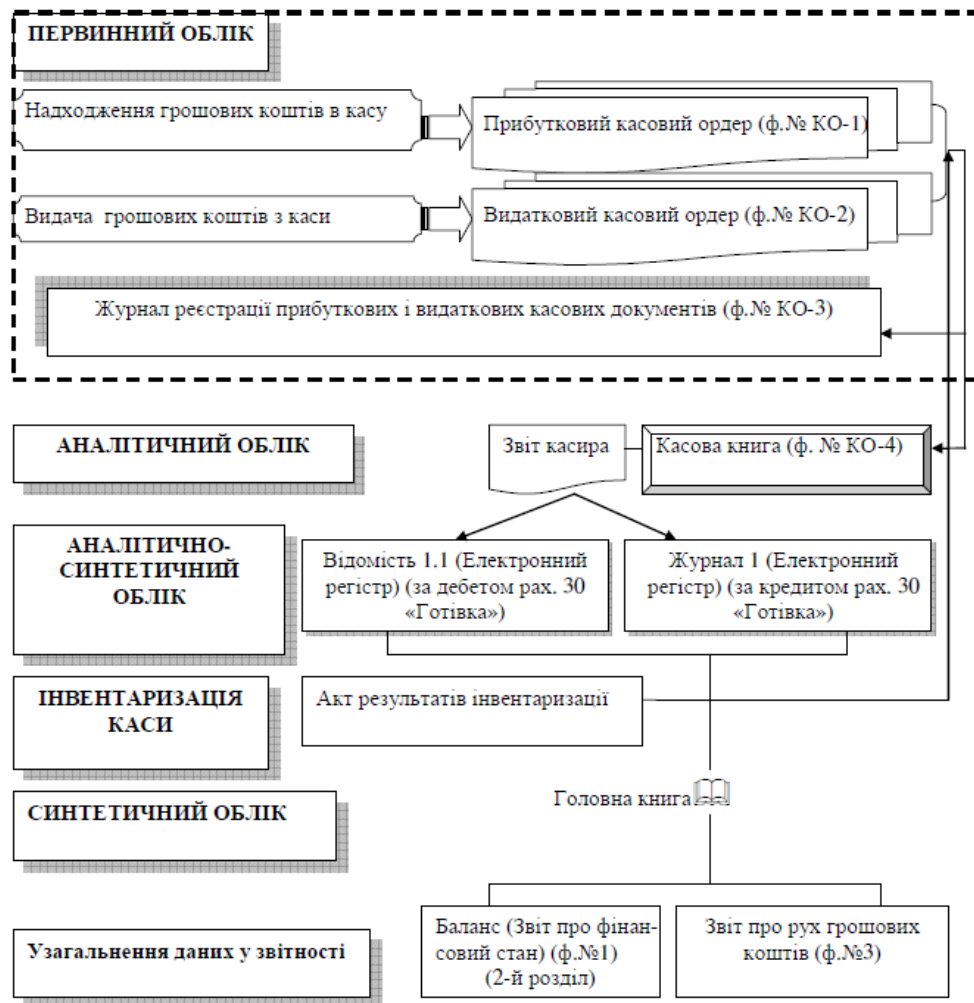

Рис. 3.1. Схема документування касових операцій

У прибуткових ордерах вказують суму коштів, навіщо одержані гроші від кого прийнято гроші та за що. В ордерах фіксують кореспондуючі рахунки на яких має бути відображена операція та вказують підтверджувальні документи, які є підставою для складання ордерів (чеки, авансові звіти, заяви) [22].

Видачу готівки з каси на ТОВ «Авалон» оформляють видатковим касовим ордером (форма КО-2).

Вибуття готівки з каси виникає внаслідок таких подій:

- передача коштів в банк для зарахування на поточний рахунок;
- сплата депонованих сум;
- виплати зарплати;
- сплата коштів за виконані роботи та надані послуги юридичним та фізичним особам;
- видача коштів підзвіт на відрядження та придбання товарно-матеріальних цінностей;
- повернення фінансової допомоги чи позики;
- повернення коштів покупцю за раніше куплену продукцію;
- здавання готівки структурним підрозділам до головної каси підприємства.

Записують та фіксують прибуткові та видаткові касові ордери у касову книгу (форма КО-4).

У ТОВ «Авалон», на основі перевірених звітів касира та прикріплених до них документів (перевіряється відповідність залишків грошових коштів на кінець дня та початок наступного, наявність усіх підписів, правильність оформлення касових документів, правильність виведення загальних підсумків в касі за кожен день): ведеться облік наявності та руху грошових коштів в касі підприємства. Дебет рахунку 30 - Відомість 1.1. та за кредитом рахунку 30 - Журнал 1.

Отже, для правильного документування господарських операцій з готівкою в ТОВ «Авалон» дотримуються таких вимог:

- прибутковими та видатковими касовими ордерами оформляються надходження та витрачання готівки, з чітким дотриманням вимог щодо їх заповнення;
- щоденне підбиття підсумків у касовій книзі та точне записування кожної здійсненої касової операції;
- вцілях запобігання повторного використання документів, касир проводить погашення касових документів спеціальним штампом;
- контроль фактичного залишку готівки із залишком у касовій книзі;

– дотримання залишку готівки в касі на кінець робочого дня згідно встановленого ліміту [42].

Облік грошових коштів є досить проблематичним та важливим питанням, тому що від оперативності та достовірності обліку залежить уся фінансова діяльність та звітність підприємства. До наявних облікових проблем стосовно руху та наявності грошових коштів слід віднести:

- 1) розпізнавання та групування грошових коштів;
- 2) чітке їх відображення у фінансовій звітності;
- 3) контроль над процесом збереження та вживання грошових коштів;
- 4) оптимізацію надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів;
- 5) об'ємне та своєчасне відображення в системі обліку рух грошових коштів.

Одним із напрямів удосконалення бухгалтерського обліку у ТОВ «Авалон» в умовах ринкової економіки є його орієнтація на міжнародні стандарти, що буде значно сприяти підвищенню якості бухгалтерського обліку. А саме: дасть ТОВ «Авалон» певну самостійність у використанні обґрунтованої системи обліку грошових коштів і відображенні специфіки техніки й технології організації їх ефективного використання для прийняття оптимальних управлінських рішень [16].

Приймання та видача готівкових коштів, які ведуться безпосередньо через касу підприємства, належать до касових операцій.

Основним нормативним документом, що регулює облік касових операцій на ТОВ «Авалон» є постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» (поточна редакція — Редакція від 10.12.2021) [20]. Узагальнена інформація про наявність і рух грошових коштів у касі підприємства відображається на рахунку 30 «Готівка» з двома субрахунками:

- 301 «Готівка в національній валюті»;
- 302 «Готівка в іноземній валюті» [44].

Надходження грошових коштів у касу підприємства відображається за дебетом рахунку 30, виплата грошових коштів із каси підприємства – за кредитом. Готівкові операції в іноземній валюті відображаються на рахунках бухгалтерського обліку через дріб у двох сумах: в чисельнику – сума в іноземній валюті, а у знаменнику – еквівалент у національній валюті, перерахований за курсом НБУ.

Встановлення ліміту залишку готівки в касі підприємства є важливим аспектом при організації обліку готівки в касі. Ліміт залишку готівки в касі – це граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі в позаробочий час [70].

Таблиця 3.1

Облік готівкових операцій у касі

№з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дебет	Кредит	
	Надходження готівки до каси			
1	Оприбуткована готівка, що надійшла з поточного рахунку: у національній валюті в іноземній валюті	301 302	311 312	79500 415625
2	Надійшла виручка в касу за реалізовану продукцію (роботи, послуги): від резидента від нерезидента	301 302	361 362	523618 317205
3	Повернуто видані під звіт суми	301, 302	372	236118
4	Внесено в касу відшкодування матеріального битку винною особою	301	375	72105
5	Внесена засновниками готівка	301	46	105701
6	Видача готівки з каси			515141
1	Внесено готівку з каси на поточний рахунок: у національній валюті в іноземній валюті	311 312	301 302	98521 466654
2	Виплачено з каси заробітну плату	661	301	56784
3	Видано суми під звіт	372	301	54215
4	Сплачено податки та збори готівкою	64, 65	301	595611
5	Видано позику працівникам	377	301	562485

У ТОВ «Авалон» ліміт залишку готівки в касі не встановлено. В кінці кожного робочого дня готівка здається в банк.

Здійснимо розрахунок залишку ліміту в касі ТОВ «Авалон», щоб в майбутньому запобігти його перевищенню (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2

Розрахунок ліміту залишку грошових коштів в касі ТОВ «Авалон»

№з/п	Найменування показників	Фактично за три будь-які місяці поспіль з останніх дванадцяти, що передують строку встановлення (перегляду) ліміту
1	Готівкова виручка (надходження до каси, крім сум, що одержані з банків)	29523.00
2	Середньоденні надходження (рядок 1 розділити на кількість робочих днів підприємства за три місяці)	461.00

З таблиці 3.2 бачимо, що готівкова виручка на ТОВ «Авалон» за жовтень, листопад та грудень 2020 року становить 29523,00 грн., підприємство всі виплати здійснює через банк, то середньоденної виплат з каси не має. Кількість робочих днів – 64. В результаті здійснених розрахунків пропонуємо встановити ліміт залишку готівки в касі ТОВ «Авалон» у розмірі 461.00 грн [55,59].

Для здійснення безготівкових розрахунків та зберігання вільних грошових коштів підприємство відкриває в банку поточний (розрахунковий) рахунок. Банк відкриває поточний рахунок юридичній особі, яка не має рахунку в цьому банку, відповідно до Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів, затвердженої Постановою НБУ № 492 від 12.11.2003 р. (поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава – у0050500-21)

Організація і методика обліку грошових коштів на рахунках в банках ТОВ «Авалон» є достатньо налагодженою [47].

В робочому плану рахунків, для відображення коштів, використовуються певні рахунки і субрахунки.

Узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті) в касі підприємства (марок гербового збору, поштових марок, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку, сплачених проїзних документів тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства ведеться на рахунку 33 «Інші кошти».

Надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі фіксуються за дебетом рахунку 33, за кредитом – вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

У таблиці наведено найпоширеніші господарські операції ТОВ «Авалон» з руху грошових коштів у дорозі в національній валюті (за дебетом – обороти за кредитом субрахунку 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»).

Операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів НБУ, відображаються на субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті».

Електронні кошти – одиниці вартості, які у електронному устрої, приймаються, як платіж, іншими особами, який є грошовим зобов'язанням, що виконується у готівковій чи безготівковій формі. При цьому, з метою бухгалтерського обліку, наперед оплачені картки одно цільового використання не визнаються електронними грошима. А саме: квитки для проїзду в міському транспорті, картки автозаправних станцій, дисконтні картки торговців, тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами.

Таблиця 3.3

Грошові кошти в дорозі в національній валюті

№з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума
За дебетом				
1	Здійснено інкасацію виручки в магазині	333	301	15020
2	Перераховано банку гривні для купівлі валюти	333	311	44581
3	Унесено грошові кошти підзвітною особою до каси банку абонадіслано поштою	333	372	124215
4	Відображено від'ємну різницю між фактичним курсом купівлі та курсом НБУ на дату зарахування валюти	333	711	14521
За кредитом				
1	Зараховано на поточний рахунок підприємства грошові кошти, що перебували в дорозі	311	333	15512
2	Зараховано на поточний рахунок підприємства залишок грошових коштів після купівлі валюти	311	333	54221
3	Зараховано на валютний рахунок придбану банком іноземну валюту	312	333	11535
4	Відображено витрати на сплату комісійної винагороди банку при купівлі іноземної валюти	377	333	93121
5	Відображено додатну різницю між фактичним курсом купівлі та курсом НБУ на дату зарахування валюти	942	333	23456

Сьогодні в консультації про банківські рахунки, міжнародну нумерацію банківського рахунку IBAN, відображення в обліку поточних і депозитних рахунків та облік операцій з ними.

Основними видами рахунків, з якими мають справу підприємства та ФОП є (п. 3 розділу I Інструкції № 492 (Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21)): поточні рахунки – відкриваються за договором банківського рахунку; вкладні (депозитні) рахунки – відкриваються за договором банківського вкладу.

Поточний рахунок – це рахунок, який відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства. Вкладний (депозитний) рахунок – це рахунок, який відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, що передаються клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) та підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства та умов договору.

Відкриття банківських рахунків на сьогодні спростилося після прийняття НБУ постанови 25.10.2017 р. № 106 (Документ v0106500-17, чинний, поточна редакція — Прийняття від 25.10.2017), яка скасувала обов’язок щодо використання суб’єктом господарювання печатки в документах (у тому числі розрахункових), дозволила укладати договори про відкриття банківського рахунку та банківського вкладу в електронній формі, наприклад, шляхом приєднання клієнта до публічної пропозиції (оферти) щодо укладання договору, яка розміщена у загальнодоступному для клієнта місці та на офіційному сайті банку в мережі Інтернет. Електронна форма договору має містити електронний цифровий підпис клієнта або його представника (п. 12 розділу I Інструкції № 492). Якщо підприємство ще не має в обраному банку рахунку, то порядок його відкриття такий (п. 38 розділу III Інструкції № 492 (поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21)): представник суб’єкта господарювання пред’являє паспорт та документ, який підтверджує його повноваження (наприклад, це може бути довіреність чи наказ); представник подає заяву про відкриття поточного рахунку

(додаток 2 до Інструкції № 492 (поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21)). Заява має бути підписаною керівником юрособи або іншою уповноваженою особою; треба надати копію належним чином зареєстрованого установчого документа.

Наприклад, це може бути статут, засновницький договір. Якщо документи юрособи оприлюднені на порталі електронних сервісів, то цього можна не робити. У разі використання модельного статуту – копію рішення про його застосування; перелік підписів осіб, які можуть розпоряджатися рахунком (лист НБУ від 06.05.2019 р. № 57-0007/24014, далі – Лист № 57). Форма – довільна, якщо не встановлена самостійно банком (лист НБУ від 07.02.2019 № 57-0007/7109).

На сьогодні банки відкривають рахунки тільки відповідно до міжнародних вимог IBAN Рахунок IBAN складається з 29 знаків, які значать наступне (зліва направо): 2 знаки – літерний код країни (Україна – UA); 2 цифри – контрольний код, який розраховується за спеціальним алгоритмом та слугує для унеможливлення помилок введення номерів; 6 цифр – код МФО банку (він був і раніше); 5 цифр (нулі) – доповнюють довжину рахунку до 29 знаків; 14 цифр – безпосередньо сам номер рахунку (так як і було раніше). Починається з перших 4-х цифр з банківським планом рахунків.

Облік коштів на поточному рахунку в національній валюті здійснюється на рахунку 311 “Поточні рахунки в національній валюті”. Плата за розрахунково-касове обслуговування відноситься на адміністративні витрати (п. 18 П(С)БО 16 “Витрати”). Типові бухгалтерські проведення з поточним рахунком наведено у таблиці нижче.

Проведення платежів по поточному рахунку банк здійснює на основі платіжного доручення, яке подано від клієнта. Підставою для здійснення бухгалтерських проведення по рахунку 311 є банківська виписка по поточному рахунку.

Бухгалтерські проведення рахунків на поточному рахунку

№	Господарська операція	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1	Внесено готівку на поточний рахунок	311	301	3231011
2	Видана готівка з поточного рахунку	301	311	316523
3	Сплачено податок	641	311	315613
4	Оплата постачальнику товарів, робіт, послуг	631	311	313542
5	Отримано оплату від покупця за товари, роботи, послуги	311	361	641212
6	Нарахована плата за розрахунково-касове обслуговування банку	92	685	356462
7	Сплачено банку за розрахунково-касове обслуговування	685	311	46585
8	Перераховано кошти на електронний спецрахунок у СЕА ПДВ	315	311	45620
9	Перераховано кошти на розподільчий рахунок (наприклад, при виплаті зарплати)	313	311	52021
10	Здійснена попередня оплата за товари, роботи, послуги	371	311	95646
11	Отримана попередня оплата за товари, роботи, послуги	311	681	45685

Проведення платежів по поточному рахунку банк здійснює на основі платіжного доручення, яке подано від клієнта. Підставою для здійснення бухгалтерських проведення по рахунку 311 є банківська виписка по поточному рахунку.

Важливою при здійсненні розрахунків за реалізовані товари (наданні послуг) є класифікація операції як безготівкової (особливо, коли треба уникнути застосування РРО). Відповідь треба шукати в Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті, затвердженій постановою НБУ від 21.01.2004 р. № 637 (далі – Інструкція № 637 поточна редакція — Редакція від 28.05.2021, підстава - v0044500-21) Безготівковими є такі розрахунки (п. 1.4 Інструкції № 637): перерахування грошових коштів з поточного рахунку на інший поточний рахунок; внесення коштів до банку для подальшого їх перерахування на поточний рахунок. Остання операція є безготівковою тільки для особи, яка отримує кошти. Для особи, яка вносить кошти, – це готівкова операція (п. 10 розділу II Положення про ведення касових операцій, наказ Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148 (чинний, поточна редакція — Редакція від 10.12.2021, підстава - v0132500-21), далі – Положення № 148) (поточна редакція від 10.12.2021). Обмеження щодо суми готівкових операцій

за один день між підприємством та банком відсутні (ч. 2 п. 6 Положення № 148 поточна редакція — Редакція від 10.12.2021, підстава - v0132500-21).

Закриття поточного рахунку Закриття банківських рахунків може здійснюватися на підставі (п. 142 розділу XIV Інструкції № 492 поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21): заяви клієнта; рішення відповідного органу, на якого покладено функцію припинення юрособи, наприклад за заявою ліквідатора чи члена ліквідаційної комісії; у разі смерті ФОП – на підставі свідоцтва про смерть. Заява клієнта складається у довільній формі з зазначенням таких обов'язкових реквізитів (п. 148 розділу XIV Інструкції № 492): найменування банку; найменування (ПІБ), коду за ЄДРПОУ, реєстраційного номера облікової картки платника податків власника рахунку; номер рахунку, який закривається; реквізити рахунку, на який перераховується залишок коштів на поточному рахунку клієнта, або вимога фізособи про видачу залишку коштів готівкою; дата складання заяви. Датою закриття поточного рахунку вважається наступний після проведення останньої операції за цим рахунком робочий день (ч. 2 ст. 149 розділу XIV Інструкції № 492 поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21). У день закриття поточного рахунку банк зобов'язаний видати клієнту довідку про закриття рахунку (ч. 4 ст. 149 розділу XIV Інструкції № 492 поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21).

Депозитний рахунок відрізняється від звичайного поточного рахункам тим, що з нього розрахункові операції не проводяться.

Виняток – операції з п. 99 розділу VIII Інструкції № 492 (поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21): реалізація майнових прав відповідно до договору застави; відступлення на користь інших осіб. Наприклад, якщо підприємство отримало кредит під заставу депозиту, то банк має право списати з нього кошти у разі порушення підприємством умов кредитування. По закінченню дії договору банк зобов'язаний повернути грошові кошти вкладнику та відсотки по ним у порядку, який був передбачений договором. Проценти нараховуються з дня, що настає за днем розміщення вкладу, і до дня, що передуює дню його повернення (ч. 5 ст. 1061 ЦКУ).

Після повернення коштів з депозиту рахунок закривається. Кошти при цьому можуть бути розміщені: на строк до 12 місяців – короткостроковий депозит; на строк більше 12 місяців – довгостроковий депозит; без зазначення строку – депозит до запитання. Такі депозити за рівнем ліквідності та порядком обліку аналогічні поточним рахункам.

Перерахування грошових коштів з поточного на депозитні рахунки не спричиняє появу доходів чи витрат підприємства, так як це не відповідає критеріям їх визнання. Проценти, що нараховуються на тіло кредиту, відображаються в обліку як доходи у місяці їх нарахування (п. 20 НП(С)БО 15 “Дохід”). Враховуючи вимоги Інструкції до Плану рахунків, затвердженої наказом Мінфіну від 30.11.1999 р. № 291 (поточна редакція — Редакція від 10.08.2021, підстава - z0984-21), розглянемо яким чином грошові кошти на депозитних рахунках класифікуються в обліку.

В обліку довгострокових депозитів слід стежити за строком його погашення на дату балансу. Якщо до погашення залишається 12 місяців чи менше, то слід перевести його до складу оборотних активів, тобто на рахунок 352. Наприклад, на 1 січня 2021 року дворічний депозит, який буде повернутий у червні 2021 року має бути переведений з рахунку 143 на рахунок 352 бухгалтерським проведенням: Дт 352 Кт 143 (табл.3.5).

Таблиця 3.5

Класифікація грошових коштів на депозитних рахунках

Тип депозиту	Строк	Рахунок у бухгалтерському обліку підприємства для грошових коштів на депозиті	Рахунок обліку процентів від депозиту
Короткостроковий	< 3 місяці*	351 “Еквіваленти грошових коштів”	733 “Інші доходи від фінансових операцій”
	від 3 до 12 місяців включно	352 “Інші поточні фінансові інвестиції”	
Довгостроковий	>12 місяців	143 “Інвестиції непов’язаним сторонам”**	
До запитання (інші поточні рахунки, крім основного)	–	313 “Інші рахунки в банку в національній валюті” ³ 14 “Інші рахунки в банку в іноземній валюті”	719 “Інші доходи від операційної діяльності”***
<p>* національні стандарти та Інструкція № 291 вимоги “3 місяці” не містять. Однак, в п. 7 МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів” інвестиція розглядається як еквівалент грошових коштів в разі короткого строку погашення, наприклад протягом не більше 3-х місяців з дати придбання;</p> <p>** існує альтернативний варіант – рахунок 184 “Інші необоротні активи”. Однак, за своєю суттю депозит більш подібний до фінансової інвестиції, так як він призводить до зростання власного капіталу за рахунок відсотків;</p> <p>*** в Інструкції № 291 даний рахунок призначений для обліку процентів нарахованих на залишки коштів по поточним рахункам, які і є депозитами до запитання.</p>			

Типові бухгалтерські проведення з депозитними рахунками наведено у таблиці 3.6.

Бухгалтерські проведення з депозитними рахунками

№	Господарська операція	Дт	Кт	Сума
1	Зараховано кошти на депозитний рахунок на строк до 3 місяців	351	311	46531
2	Зараховано кошти на депозитний рахунок на строк від 3 до 12 місяців	352	311	23161
3	Зараховано кошти на депозитний рахунок на строк більше 1 року	143	311	66111
4	Нарахування відсотків по строковому депозиту	373	733	31313
5	Нарахування відсотків по депозиту до запитання (або поточному рахунку)	373	719	13354
6	Зарахування відсотків по депозиту на поточний рахунок	311	373	65466

Таким чином відкриття банківських рахунків на сьогодні спростилося після прийняття НБУ постанови № 106 (поточна редакція — Прийняття від 25.10.2017), яка скасувала обов'язок щодо використання суб'єктом господарювання печатки в документах.

3.3. Складання звітності за обраним об'єктом з використанням вітчизняного і зарубіжного досвіду та сучасних систем управління та обліку

Фінансова звітність ТОВ «Авалон» являє собою систему узагальнених показників, які характеризують підсумки господарсько - фінансової діяльності товариства за минулий період (місяць, квартал, рік). Вона складається на основі групування підрахунку, і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку.

Згідно із п.3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансова звітність у ТОВ «Авалон» складається для надання користувачам інформації про рух грошових коштів та результати діяльності, фінансово- майновий стан підприємства, задля прийняття ефективних управлінських рішень.

Виділяють наступні якісні характеристики фінансової інформації:

–дохідливість, тобто вся інформація у формі звітності, повинна бути зрозумілою користувачам;

–доречність

–можливість інформації впливати на рішення, що приймаються;

–достовірність – інформація, яка впливає на рішення користувачів звітності, не повинна містити помилки та похибки;

–зіставлення інформації

–надання користувачам можливості порівнювати фінансові звіти за різні періоди.

Фінансова звітність складається з таких форм:

–Балансу (звіту про фінансовий стан) – додаток А;

–Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) – додаток Б;

–Звіту про рух грошових коштів – додаток В;

–Звіту про власний капітал – додаток Г;

–Приміток до фінансової звітності[44,63].

Вся узагальнена інформація ТОВ «Авалон» про операції з грошовими коштами та їх еквівалентами відображається в Балансі підприємства, Звіті про фінансові результати та Звіті про рух грошових коштів.

Баланс відтворює інформацію про залишки грошових коштів і їх еквівалентів в національній та іноземній валюті на початок і кінець звітного періоду (р.1165). Зміни, які відбулися з грошовими активами протягом звітного періоду розшифровуються у Звіт про рух грошових коштів (р. 3405, р. 3410, р. 3415). Відображення результатів господарської діяльності ТОВ «Авалон» за звітний період фігурують у Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів демонструє зміни у величині грошових коштів та їх еквівалентів, що відбулися в процесі господарської діяльності ТОВ «Авалон», в тому числі для отримання прибутку.

Метою складання Балансу та Звіту про фінансові результати є надання користувачам правдивої, неупередженої та повної інформації про фінансовий стан

підприємства на звітну дату та доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період відповідно [4].

Основним інформаційним джерелом щодо руху грошових коштів та їх еквівалентів є «Звіт про рух грошових коштів» - форма № 3 фінансової звітності. Цей звіт є одним із найскладніших у всій фінансовій звітності підприємства, так як містить інформацію про операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства. Звіт про рух грошових коштів дає можливість проаналізувати ситуацію, пов'язану з надходженням та витрачанням грошових коштів, визначає потреби підприємства щодо використання цих коштів. Тобто форма звітності є багатосторонньою, що ускладнює процес його заповнення [7,28].

Надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах ТОВ «Авалон» та їх еквівалентах за звітний період - мета складання Звіту про рух грошових коштів. При складанні фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання «Звіту про рух грошових коштів». А саме: за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту.

У «Звіті про рух грошових коштів» (далі - ЗРГК) об'ємно відтворюються суми надходжень та видатків грошових коштів підприємства, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності протягом звітного періоду. В разі коли рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то ці суми у звіті наводяться окремо у складі статей щодо відповідних видів діяльності. Негрошові операції (бартерні операції, отримання активів шляхом фінансової оренди, придбання активів шляхом емісії акцій тощо) не включаються до звіту про рух грошових коштів.

Упорядкування ЗРГК регулюється нормами МСБО (IAS) 7. Так, виходячи з норм МСБО (IAS) 7 рух коштів повинен класифікуватися за такими напрямками діяльності:

- Операційна;
- Інвестиційна;

- Фінансова.

Згадаймо, що ж мають на увазі під собою дані види діяльності. Отже, операційна діяльність - це основна діяльність компанії, що приносить основний дохід, а також інша діяльність, крім інвестиційної та фінансової. Відповідно до п. 13 МСБО (IAS) 7 сума потоків грошових коштів від операційної діяльності є ключовим показником того, якою мірою операції підприємства забезпечують надходження грошових коштів, достатніх для погашення позик, збереження операційних можливостей підприємства, виплати дивідендів та здійснення нових інвестицій без звернення до зовнішні джерела фінансування.

Інформація про конкретні складові руху грошових коштів від операційної діяльності за попередні періоди у поєднанні з іншою інформацією корисна для прогнозування майбутніх грошових потоків від операційної діяльності.

Інвестиційна діяльність – придбання та реалізація довгострокових активів та довгострокових інвестицій, які не відносяться до грошових еквівалентів.

Окреме розкриття інформації про рух грошових коштів від інвестиційної діяльності має велике значення, оскільки воно показує, які витрати були зроблені з метою придбання ресурсів, призначених для створення майбутніх доходів і потоків коштів. Тільки ті витрати, які тягнуть за собою визнання активу у звіті про фінансове становище, можуть бути класифіковані як інвестиційна діяльність.

Фінансова діяльність – діяльність, що призводить до зміни розміру власного капіталу та позикових коштів, а також залучення ресурсів та пов'язаних із цим витрат.

Окреме розкриття інформації про рух грошових коштів від фінансової діяльності теж має велике значення, оскільки дана інформація корисна під час прогнозування вимог на майбутні грошові потоки підприємства з боку тих, хто його фінансує. Наведемо приклади потоків коштів від зазначених видів діяльності у таблиці 3.7.

Види діяльності підприємства та їх складові

Вид діяльності	Потоки грошових коштів
Операційна (п. 14 МСБО (IAS) 7)	<ul style="list-style-type: none"> - грошові надходження від продажу товарів та надання послуг; - грошові надходження у вигляді роялті, гонорарів, комісійних та інша виручка; - Грошові виплати постачальникам за товари та послуги; - Грошові виплати працівникам та від імені працівників; - грошові надходження та виплати страхової компанії за страховими преміями, вимогами, ануїтетами та іншими страховими винагородами; - грошові виплати чи повернення прибутку, якщо вони можуть бути безпосередньо співвіднесені з фінансовою чи інвестиційною діяльністю; - Грошові надходження та виплати за договорами, укладеними в комерційних або торгових цілях.
Інвестиційна (п. 16 МСБО (IAS) 7)	<ul style="list-style-type: none"> - Грошові виплати для придбання основних засобів, нематеріальних та інших довгострокових активів; - грошові надходження від продажу основних засобів, нематеріальних активів та інших довгострокових активів; - грошові виплати для придбання пайових або боргових інструментів інших підприємств та часток участі у спільному підприємстві (крім платежів за інструменти, що розглядаються як еквіваленти грошових коштів або призначені для комерційних чи торгових цілей) - грошові надходження від продажу пайових або боргових інструментів інших підприємств та часток участі у спільному підприємстві (крім надходжень за інструментами, що розглядаються як еквіваленти грошових коштів або призначені для комерційних чи торгових цілей); - грошові аванси та позики, надані іншим особам (крім авансів та позик, що надаються фінансовими інститутами); - грошові надходження від повернення авансів та позик, наданих іншим особам (крім авансових платежів та позик фінансових інститутів); - грошові виплати за ф'ючерсними контрактами, форвардними контрактами, опціонами та договорами "своп", за винятком випадків, коли контракти укладені в комерційних або торгових цілях або виплати класифікуються як фінансова діяльність; - грошові надходження за ф'ючерсними контрактами, форвардними контрактами, опціонами та договорами "своп", за винятком випадків, коли контракти укладені в комерційних або торгових цілях або надходження класифікуються як фінансова діяльність.
Фінансова (п. 17 МСБО (IAS) 7)	<ul style="list-style-type: none"> - грошові надходження від емісії акцій чи інших пайових інструментів; - Грошові виплати власникам для придбання або погашення акцій підприємства; - грошові надходження від випуску боргових зобов'язань, позик, векселів, облігацій, заставних та інших короткострокових чи довгострокових запозичень; - Грошові виплати за позиковими коштами; - Грошові виплати орендаря для зменшення непогашеної заборгованості з фінансової оренди.

МСБО 7 передбачає два методи складання ЗРГК:

Прямий метод;

Непрямий метод (п. 18 МСБО 7).

Суть прямого методу полягає у трансформуванні статей Звіту про фінансові результати шляхом вилучення з них негрошові доходи і витрати. Надходження грошових коштів та їх вибуття розгорнуто відображаються у Звіті про рух грошових коштів. Чистий рух грошових коштів дорівнює різниці між надходженням і вибуттям грошових коштів. У Звіті про рух грошових коштів, складеному за прямим методом, рух грошових коштів у результаті операційної діяльності визначається за сумою надходжень від операційної діяльності та сумою витрачання на операційну діяльність грошових коштів за показниками записів їх руху на рахунках бухгалтерського обліку.

Унаслідок інвестиційної та фінансової діяльності (відповідно, другий і третій розділи звіту) рух коштів визначається тільки прямим методом. За звітний період, чистий рух грошових коштів дорівнює сумі таких статей:

- чистий рух коштів від операційної діяльності;
- чистий рух коштів від інвестиційної діяльності;
- чистий рух коштів від фінансової діяльності.

На кінець року залишок коштів визначається додаванням сум за статтями:

- чистий рух грошових коштів за Звітний період;
- залишок на початок Звітного періоду;
- вплив змін курсів валют.¹³

Непрямий метод не передбачає перетворення кожної статті Звіту про фінансові результати, а полягає в регулюванні суми прибутку (збитку) на величини змін поточних активів, зобов'язань, інших балансових рахунків і сформований на класичній балансовій моделі: активи завжди повинні дорівнювати зобов'язанням і власному капіталу, до складу якого належить прибуток [23,24].

У разі непрямого методу, рух грошових коштів у результаті операційної діяльності визначається шляхом коригування прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування.

Алгоритм визначення чистого руху коштів від операційної діяльності непрямим методом, згідно з НП(С)БО 1, має такий вигляд:

- коригування суми прибутку (збитку) від звичайної діяльності до

оподаткування за рік за даними Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) на негрошові потоки, причому негрошові витрати додаються (збільшення забезпечень, амортизація необоротних активів, збиток від неопераційної діяльності, збиток від нереалізованих курсових різниць, та інших негрошових операцій), а негрошові доходи – віднімаються (прибуток від нереалізованих курсових різниць, зменшення забезпечень, прибуток від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій);

- додавання сум зменшення оборотних активів;
- віднімання сум збільшення оборотних активів;
- віднімання сум зменшення поточних зобов'язань;
- додавання сум збільшення поточних зобов'язань; віднімання сум сплаченого податку на прибуток [1].

У статті «Чистий рух коштів за звітний період» відтворюється сума різниць між сумою грошових надходжень та видатків, відображених у статтях: «Чистий рух коштів від операційної діяльності», «Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності» та «Чистий рух коштів від фінансової діяльності».

Залишок грошових коштів на початок року, наведений у балансі відтворюється у статті «Залишок коштів на початок року». Для розрахунку зміни в оборотних активах та поточних зобов'язаннях порівнюються залишки за відповідними рахунками на кінець і на початок періоду. Приріст оборотних активів або зменшення поточних зобов'язань, виявлений внаслідок такого порівняння, свідчить про вибуття грошових коштів, а зменшення оборотних активів або зростання поточних зобов'язань - ознака надходження грошових коштів у результаті операційної діяльності.

Сума збільшення або зменшення залишку грошових коштів у результаті перерахунку іноземної валюти при зміні валютних курсів протягом звітного періоду відображається у статті «Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів».

У статті «Залишок коштів на кінець року» наводиться різниця між сумою грошових надходжень та видатків, відтворених у статтях «Залишок коштів на початок року», «Чистий рух коштів за звітний період» та «Вплив зміни валютних

курсів на залишок коштів». Розрахований таким чином показник становить наведеному в балансі залишку грошових коштів та грошових еквівалентів на кінець звітного періоду[44].

Методичні аспекти складання Звіту про рух грошових коштів узагальнює табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Структурно-логічна схема складання Звіту про рух грошових коштів підприємства [25].

Рух коштів в результаті операційної діяльності	
Прямий метод	Непрямий метод
НАДХОДЖЕННЯ від: - реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (р. 3000); - повернення податків і зборів, у тому числі податку на додану вартість цільового фінансування (р. 3006, р. 3010); інші надходження (р. 3095) ВИТРАЧАННЯ НА СПЛАТУ: — товарів (робіт, послуг) (р. 3100); — праці (р. 3105); — відрахувань на соціальні заходи (р. 3110); — зобов'язань з податків і зборів (р. 3115); — інші витрати (р. 3190) = чистий рух коштів від операційної діяльності (р. 3195)	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування +/- коригування (- негрошові доходи + негрошові витрати) на: — амортизацію необоротних активів; — збільшення (зменшення) забезпечень; — збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць; збиток (прибуток) від операційної діяльності та інших негрошових операцій; +/- зменшення (збільшення) оборотних активів; +/- збільшення (зменшення) поточних зобов'язань = грошові кошти від операційної діяльності - Сплачений податок на прибуток = чистий рух коштів від операційної діяльності
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності	
Прямий метод НАДХОДЖЕННЯ від реалізації фінансових інвестицій (р. 3200), необоротних активів (р. 3205); від отриманих відсотків (р. 3215), дивідендів (р. 3220); від деривативів (р. 3225); інші надходження (р. 3250) - ВИТРАЧАННЯ на придбання фінансових інвестицій (р. 3255), необоротних активів (р. 3260); виплати за деривативами (р. 3270); інші платежі (р. 3290) = Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності (р. 3295)	
Рух коштів у результаті фінансової діяльності	
Прямий метод НАДХОДЖЕННЯ від власного капіталу (р. 3300), отримання позик (р. 3305) та інші надходження (р. 3340) - ВИТРАЧАННЯ на викуп власних акцій (р. 3345), погашення позик (р. 3350), сплату дивідендів (р. 3355) та інші платежі (р. 3390) = чистий рух коштів від фінансової діяльності (р. 3395)	
+/- чистий рух коштів у результаті операційної діяльності (р. 3195) +/- чистий рух коштів у результаті інвестиційної діяльності (р. 3295) +/- чистий рух коштів у результаті фінансової діяльності (р. 3395) = чистий рух грошових коштів за Звітний період (р. 3400)	
+/- залишок на початок Звітного періоду (р. 3405) +/- вплив змін курсу валют (р. 3410) = залишок коштів на кінець року (р. 3415)	

Існують три основних сучасних нововведення, які стосуються Звіту про рух

грошових коштів:

1. Можливість складати як прямим, так і непрямим методами Розділ І «Звіт про рух грошових коштів» із застосуванням відповідних форм (форми № 3 або № 3-н). Для того, щоб підприємство могло самостійно обрати відповідний метод розрахунку, необхідно обов'язково внести зміни в наказ про його облікову політику в частині фінансової звітності.

2. Підприємства можуть не відтворювати у Звіт ті рядки, в яких немає інформації щодо їх розкриття (окрім випадків, коли така інформація була в попередньому Звітному періоді).

3. Для форм фінансової звітності, разом з обов'язковими рядками, передбачено ще й додаткові статті, перелік яких із назвами та кодами наведено в додатку 3 відповідно до НП(С)БО 1. У Звіті відображають додаткову статтю за одночасного здійснення двох умов:

- інформація, яка наводиться в додатковій статті повинна бути важливою та конкретною;
- оцінка статті може бути надійно визначена [64].
-

3.4. Управління грошовими коштами підприємства та прогнозування динаміки його ринкової вартості

В Україні розвиток ринкових відносин відбувався у той час, як у світовій економіці вже сформувалися правила функціонування та принципи відносин взаємозв'язків між головними суб'єктами господарської діяльності. Внаслідок інтенсифікації процесів глобалізації в нашу країну плавно перетікають тенденції, що відбуваються у світовій бізнес-спільноті.

Однією з ключових тенденцій є виникнення різних інтеграційних утворень, до яких відносяться торговельні організації – економічні структури корпоративного типу, що активно формуються і розвиваються. Дані процеси пов'язані, насамперед, з розвитком уніфікованого поєднання коштів та методів, які здатні підвищити рентабельність та конкурентоспроможність за рахунок

виникнення ефекту масштабу. У зв'язку з цим розвиток та функціонування торговельних організацій та різні аспекти їх діяльності стали об'єктом дослідження широкого кола вчених.

Особливість перебігу фінансово-господарську діяльність у компанії обумовлює наявність характерних виключно їм рекомендації підвищення ефективності управління грошовим потоком, у межах яких формувалися різноманітні підходи до встановлення сутності даного явища.

Для підвищення ефективності управління грошовими потоками та достовірності результатів моделювання дуже важливо використовувати перевірені вихідні дані, які багато в чому залежать від такої якості фінансової звітності, яка виключає інформаційні усунення та невиправдані акценти та задовольняє симетричні інтереси її укладачів та користувачів.

Загальносистемними принципами якісної фінансової звітності запропоновано вважати цілісність, детермінованість, динамічність, синергізм та адаптивність.

Кожне підприємство може виділяти три рівні звітності:

- перший – подання «первинних» елементів фінансової звітності (активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати) у звітах про грошовий потік, вимоги до них та результати діяльності;
- другий – подання «динамічних» елементів фінансової звітності (грошовий потік, елементи капіталу) у звітах про зміни у фінансовому стані торговельного підприємства та капіталі його власників;
- третій – розкриття інформації, представленої на першому та другому рівнях звітності, традиційно реалізується через примітки до фінансових звітів.

На основі концепції якісної фінансової звітності з урахуванням її елементів можна в кожній будівельній організації розробляти алгоритми формування та шаблони форм фінансової звітності, у тому числі звіту про фінансове становище, звіту про прибутки та збитки та іншому сукупному доходу, звіту про зміни у капіталі та звіту про русі коштів.

Не слід забувати про Примітки до фінансової звітності, які повинні

враховувати рівень інформаційного ризику для користувачів та будуватися на логіці «від об'єктивного до суб'єктивного», суть якої полягає в тому, що Примітки до фінансової звітності рекомендується починати з розкриття найбільш об'єктивної інформації та завершувати їх найбільше суб'єктивною інформацією. Для виявлення умов управління грошовим потоком у «ТОВ Авалон» необхідно сказати про те, що найбільш ефективними в цій сфері бувають такі компанії, які управляють оборотними коштами відповідно до таких принципів, що впливають із міжнародних стандартів корпоративного управління та фінансового менеджменту.

- оцінку ефективності необхідно проводити за умови підсумовування пасивів та активів бухгалтерських балансів компаній

- інвестиційну діяльність слід оцінювати у комплексі; – фінансові результати та показники бухгалтерського балансу, що характеризують обсяги реалізації продукції, розрахунки та зобов'язання розглядаються окремо;

- прибуток та збитки кожної компанії також розглядаються окремо;

- облікова політика кожної компанії організації має відповідати уніфікованій обліковій політиці (виняток можуть становити окремі моменти, пов'язані з різними видами діяльності компаній).

Таким чином, головним фактором ефективності використання оборотного капіталу можна назвати наявність економічної єдності, основою якої є припущення щодо економічної єдності компаній торговельної організації, що передбачає за збереження юридичної самостійності втрату дочірніми товариствами власної економічної самостійності.

Крім того, необхідно використовувати сучасні інформаційні системи для аналітичних функцій, що дозволяє проводити комплексну оцінку всіх можливих показників фінансового менеджменту, враховувати будь-які зміни оборотного капіталу та руху грошових коштів у кожній компанії окремо та загалом у холдингу. Слід також структурувати бюджет доходів та витрат, чітко визначити центри фінансової відповідальності: центри інвестицій, витрат та прибутку, витрат у складі будівельної організації. Для чого необхідно розробити внутрішню методику управління грошовими потоками та правила проведення контролюючих заходів:

- сформуванати перелік статей бюджету доходів та видатків;
- затвердити центри обліку для бюджету доходів та видатків, а також розподілити статті витрат по всіх центрах обліку;
- виділити статті бюджету доходів та видатків;
- визначити статті консолідованого бюджету доходів та видатків, які об'єднують (консоліднують) попередні;
- затвердити перелік відповідальних співробітників та розподілити їх повноваження та відповідальність.

Важливе значення для підприємств має розрахунок точки беззбитковості з раціональним розподілом між змінними та постійними витратами, між різними статтями витрат. Крім того, при оцінці використання грошових потоків важливу роль відіграє аналіз ефективності різних статей витрат, наприклад, зберігання запасів, транспортування деталей до автомобілів, допоміжної продукції і матеріалів.

Контур оцінки ефективності використання грошових потоків можна обмежити п'ятьма напрямками:

- 1) використання коштів на фінансування операцій;
- 2) використання ринкових цінних паперів для поповнення резервів коштів;
- 3) управління дебіторською заборгованістю для перерозподілу потоків за періодами;
- 4) використання та управління товарно-матеріальними запасами для управління потоками з операційної діяльності;
- 5) використання та управління короткостроковими зобов'язаннями для управління потоками з фінансової діяльності.

Аналіз особливостей управління грошовими потоками дозволив виділити особливості реалізації. У той же час, грошовий потік, що є заставою платоспроможності, мобільності, ліквідності та фінансової стійкості будівельної організації повинен виступати об'єктом постійного управління.

Так, при дефіциті коштів спостерігатиметься обмеження необхідних ресурсів не тільки на проведення операцій, а й на фінансування зобов'язань. У разі великої

величини позитивного грошового потоку можна спостерігати уповільнення оборотності коштів та зменшення виручки. Для коректного використання грошових потоків необхідно систематизувати фактори та критерії ефективності використання всіх джерел припливу та напрямів відтоку. Видається доцільним розділити всі фактори на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні чинники – це такі чинники, наявність яких неможливо контролювати в межах окремої організації, внутрішні чинники можна контролювати – вони залежить від внутрішнього середовища функціонування організації. Слід зазначити, що коригувати вплив будь-яких факторів можливо, якщо організувати грамотний та оперативний моніторинг виникнення. Проведення фінансового аналізу здатне виявити проблеми з грошовим потоком організації, а результати комплексного факторного аналізу можуть бути основою для розробки та коригування стратегії разів.

Рис. 3.2. Структура системи управління грошовими потоками ТОВ «Авалон» та місце у ній аналізу

Вважаємо, що лише з обґрунтуванням теоретико-методологічних основ прогнозування та планування можливе функціонування обліково-інформаційного забезпечення системи управління грошовими потоками, що, у свою чергу, є

основою для проведення фінансового та стратегічного аналізу, прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо управління грошовими потоками та контролю за їх виконанням. При здійсненні управління грошовими потоками щоразу виникають нові економічні напрями аналізу, що впливають систему управління. В умовах наростання глобалізаційних процесів розвитку інформаційної економіки, що характеризуються перенасиченням управлінського процесу надмірною інформацією, керувати грошовими потоками та оцінювати їх неможливо без достатніх інформаційних приводів або передумов. Основною причиною існування такої ситуації, на нашу думку, є розгляд проблеми управління грошовими потоками не дослідниками-бухгалтерами, а представниками сфери фінансів, корпоративного управління, економіки підприємств, яких більше цікавить сам процес управління, а не інформаційні передумови його здійснення. Тому у багатьох випадках вітчизняні дослідники з наведених вище сфер пропонують зарубіжні методи оцінки грошових потоків, підходи до управління грошовими потоками організації, для яких національна система бухгалтерського обліку є непристосованою. Запропонована структура та взаємозв'язку в системі управління грошовими потоками дозволить більш ефективно приймати управлінські рішення з урахуванням інформаційних передумов, що склалися.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що ефективно управління грошовими потоками призводить до фінансової гнучкості ТОВ «Авалон», а саме до збалансованості витрат та надходжень грошових коштів, збільшення обсягів продажу, оптимізації витрат за допомогою розумного перерозподілу ресурсів, залучення кредитів на вигідних умовах, а також підвищення платоспроможності торгівельної організації.

При цьому важливо дотримуватись наступних рекомендацій: узгоджувати стратегічні цілі організації з її фінансовими можливостями; планувати довгострокові та короткострокові шляхи розвитку організації; здійснювати постійний контроль за відпливом коштів; формувати резервні джерела фінансування; підвищувати рівень залучення інвестицій у межах інвестиційного потоку організації.

Раціональне використання формування коштів активно впливає на фінансовий стан та фінансові результати дозволяючи забезпечувати ефективність діяльності з мінімально необхідними розмірами чистого грошового потоку у конкретних умовах. Надлишок вільних коштів означає, що якась частка грошового потоку не працює і не приносить додаткового доходу. У той час як дефіцит коштів обмежує інтенсивність торгівельної діяльності, знижуючи швидкість господарського обороту коштів та обмежуючи відтворення власних джерел.

Ключовим джерелом фінансування діяльності може бути прискорена амортизація, яка, згідно з сучасними концепціями, розглядається як додана вартість і як потенційне джерело чистого припливу додаткових коштів, а відтак і поступального розвитку організації та її фінансової стійкості. Потрібен пошук збалансованого компромісу, який передбачає управління фінансовою стійкістю за рахунок правильно організованого управління та використання грошових потоків.

Цей компроміс називається компромісом пошуку та використання грошових коштів, його умовно поділяють на правосторонній, який обумовлений зміною у напрямках відтоку грошових коштів, та лівосторонній, який обумовлений зміною у джерелах припливу грошових коштів. Механізм управління джерелами коштів (позитивним грошовим потоком) є лише частиною загальної системи управління фінансами у межах фінансового менеджменту організацій.

Цей механізм має бути заснований на формуванні необхідного складу та обсягу джерел грошових коштів, а також оптимальної структури основних компонентів грошового потоку. Узагальнюючи вищевикладене, можна сказати, що основними принципами управління грошовими потоками організації для підвищення її ринкової вартості є:

- деталізація фінансової звітності, включаючи складання звітів про потоки грошових коштів та прибутки та збитки, а також формування агрегованого балансу;
- збалансованість інтересів співробітників, менеджерів організації, що сприяє грамотному та ефективному здійсненню своїх функціональних обов'язків кожною категорією зацікавлених осіб;
- коректна організація прогнозування, моніторингу та фінансового аналізу

фінансової стійкості торгового підприємства, що дозволяє вчасно виявити неефективне управління оборотними активами та скоригувати керуючі впливи;

– погодження припливу та відтоку грошових коштів за всіма елементами грошових потоків за допомогою раціонального використання прибутку та амортизаційного фонду, емісії облігацій, акцій та інших цінних паперів;

– розвиток нормативної бази та уніфікація облікової політики для ефективного використання вільних коштів для інвестування та проведення фінансових операцій;

– систематизація та узагальнення факторів, що визначають ефективність управління грошовим потоком, цілі управління дебіторською заборгованістю та запасами; створення та оптимізація внутрішнього документообігу в частині управління грошовими потоками.

Висновки до третього розділу

Таким чином грошові кошти відіграють важливу роль у виробничо-господарській діяльності підприємства. Так, за допомогою грошових коштів підприємство в процесі своєї діяльності може закупляти сировину, основні засоби, нарощуючи обсяги виробництва продукції (виконання робіт і надання послуг), що за ринкової економіки є важливим, розраховуватись з працівниками з оплати праці.

Визначено, що облік за контролем руху грошових коштів ведеться на спеціальних рахунках обліку грошових коштів. Етапи аналізу руху грошових коштів надають інформацію, необхідну для складання прогнозів, оскільки жодну повну модель майбутніх результатів діяльності підприємства, необхідних для реалізації прогнозів по цій моделі, а також оцінки джерел, з яких передбачається отримати ці грошові кошти.

Отже до факторів, які впливають на рух грошових коштів належать: позареалізаційні доходи та витрати, величина виручки від продажу продукції (робіт, послуг), собівартість продукції (робіт, послуг), отримані кредити і позики,

сума відсотків по кредитах, приріст або зменшення дебіторської заборгованості, величина податків і платежів до бюджету та позабюджетних фондів тощо.

При збільшенні або зменшенні залишків грошових коштів на рахунках у банку обумовлюється рівнем незбалансованості надходження та витрачання коштів. Перевищення позитивного грошового потоку над негативним збільшує залишок вільних грошових коштів, і навпаки, перевищення витрачання грошей над їх надходженням призводить до нестачі грошових коштів і збільшенню необхідності в кредиті.

Однак розвиток глобалізації у світі створює економічні передумови для розробки і впровадження загальноприйнятих вимог до ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності на основі міжнародних стандартів фінансової звітності. Історично сформовані національні моделі бухгалтерського обліку і звітності не завжди забезпечують відображення глобальних господарських явищ і процесів та не створюють умов для взаємного обміну економічною інформацією. Один з головних міжнародних процесів, які відбуваються сьогодні у світі, – узгодження національних систем обліку та фінансової звітності різних країн.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання. Метою розробки та запровадження МСФЗ також є створення достовірної бази для визначення доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, розкриття існуючих фінансових ризиків, порівняння результатів діяльності.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ

ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «АВАЛОН»

4.1. Вплив системи аудиту в Україні на стан внутрішнього контролю на підприємстві

З переходом до ринкових відносин в Україні почала розвиватись аудиторська діяльність. Розвиток приватного підприємництва, як економічної основи, становлення громадянського суспільства, дали поштовх появі аудиту в Україні. Ухвалення в квітні 1993 р. Закону України «Про аудиторську діяльність» (на даний час: Закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», редакція від 01.08.2021) надало легітимності цій формі незалежного фінансового контролю і стало імпульсом її інтенсивного розвитку. За цей період в Україні сформовано систему незалежного аудиту, подібну тим, що існують в країнах з ринковою економікою. На протязі всієї історії існування незалежної України, продовжують удосконалюватися інфраструктура, забезпечення та функціонування цієї системи.

На даний час, кожному підприємству стала необхідною підтримка аудитора (незалежно від форми власності). Забезпечення й функціонування системи аудиту в Україні продовжує удосконалюватися. Створення незалежного аудиту є результатом спільних зусиль зацікавлених фахівців на шляху реформування економіки та розвитку її приватного сектора в цілому.

Започаткуванню аудиту в Україні сприяли як зовнішні, так і внутрішні чинники. Власники хотіли мати реальне уявлення про стан активів і пасивів українських підприємств, особливо, коли з 1999 р. в країну почав надходити іноземний капітал. Спочатку було запроваджено у вітчизняну практику міжнародні стандарти обліку та аудиту, а згодом і незалежний аудит. Адже інвестори, в особі Світового банку, МБРР, USADI та інших донорських організацій ставилися з недовірою до системи колишнього радянського фінансового контролю, тому керівництву країни була рекомендована нова форма обліку та аудиту.

Започаткування аудиту було пов'язане з необхідністю здійснення незалежних від органів держави та місцевого самоврядування фахових перевірок з метою надання користувачам професійних суджень щодо достовірності інформації про діяльність господарюючих суб'єктів. Розвиток аудиторської діяльності зумовив появу кількох різновидів аудиту. На даний час в Україні існують зовнішній незалежний (обов'язковий та ініціативний) і внутрішній аудит.

До сфери обов'язкового аудиту належать перевірки: з'ясування фінансового стану господарюючих суб'єктів, процесів емісії цінних паперів, приватизації, здачі в оренду цілісних майнових комплексів, корпоратизації та інших змін власності, порушення питань щодо визнання господарюючих суб'єктів неплатоспроможними або банкрутами тощо. Все це здійснюється з метою забезпечення суспільної контрольованості підприємницької діяльності, на основі підтвердження достовірності та повноти звітності.

За цей період в Україні було створено систему аудиту, аналогічну тим, що існують в країнах з ринковою економікою та визначено економіко-правові засади незалежного аудиту. Згідно Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудиторська діяльність в Україні є саморегулюючою, держава лише встановлює перелік вимог до проведення аудиту, а методику його проведення визначають Аудиторська палата України, Спілка аудиторів України та їх територіальні відділення шляхом затвердження стандартів, норм, положень, інструкцій, роз'яснень.

Загальна схема управління аудиторською діяльністю в Україні представлена на рис. 4.1.

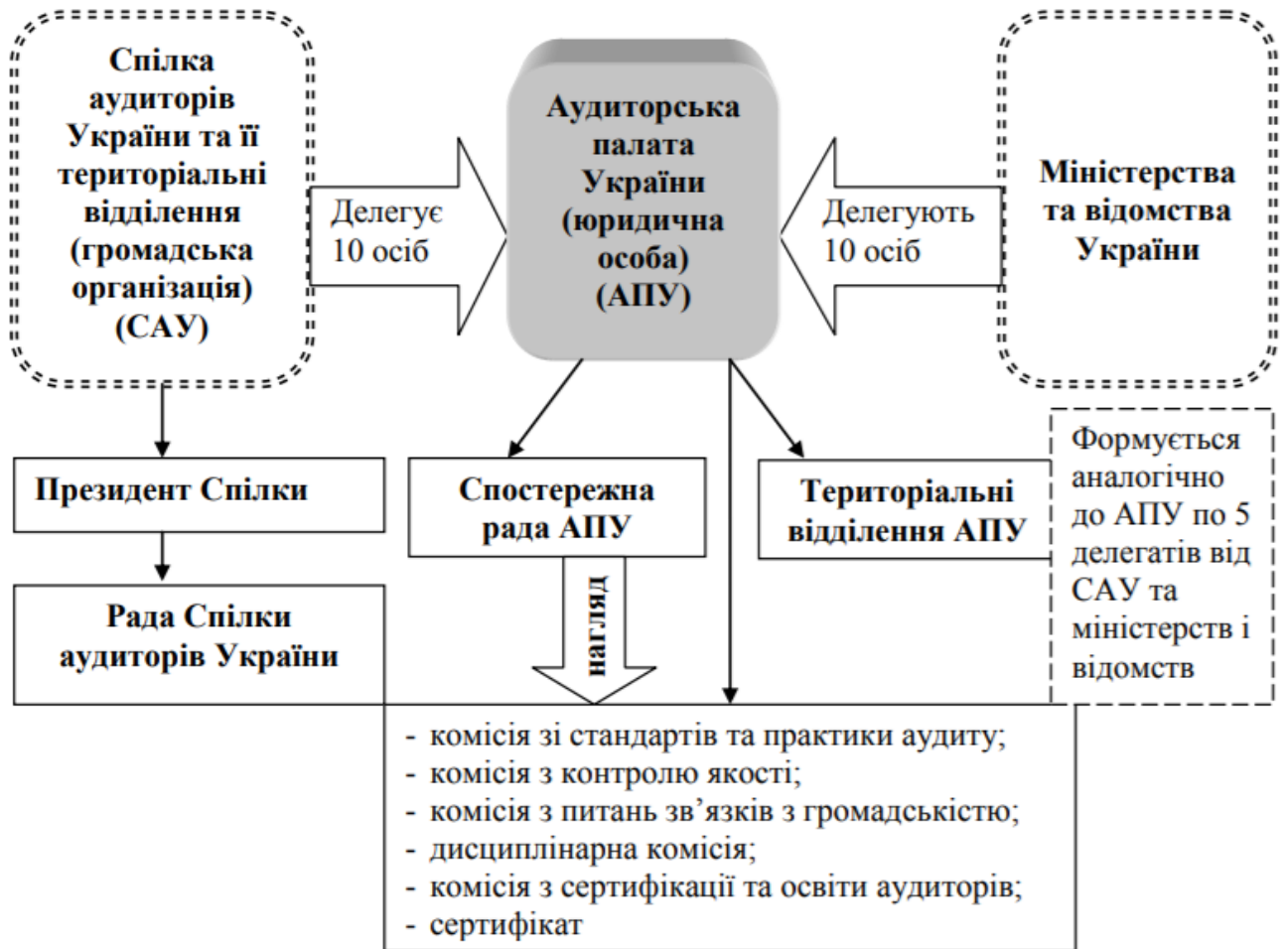

Рис. 4.1. Управління аудиторською діяльністю в Україні [5]

На даний момент, в Україні, система нормативного регулювання аудиторської діяльності знаходиться на стадії становлення. Визначаються права і обов'язки органів, регулювання аудиторської діяльності та відповідних громадських організацій.

Система нормативного регулювання аудиторської діяльності в Україні включає 6 рівнів (табл. 4.1).

У Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» наведено загальні положення, визначено порядок сертифікації аудиторської діяльності, повноваження, порядок створення, регламентація діяльності Аудиторської палати України (АПУ) і Спілки аудиторів України; порядок проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг; права, обов'язки та

відповідальність аудиторів і аудиторських фірм; обов'язки господарюючих суб'єктів при проведенні аудиту.

Нормативне забезпечення аудиторської діяльності в Україні, згідно із даним Законом України покладено на АПУ. Затверджені АПУ норми і стандарти аудиту є обов'язковими для дотримання організаціями, підприємствами та установами.

Рівні нормативного регулювання аудиторської діяльності в Україні представлено на рис.4.2.

Перший рівень	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»
Другий рівень	Документи АПУ, що регулюють аудиторську діяльність в Україні
Третій рівень	Міжнародні стандарти аудиту
Четвертий рівень	Нормативні акти міністерств, що встановлюють правила організації аудиторської діяльності та проведення аудит для конкретних галузей
П'ятий рівень	Внутрішньофірмові стандарти аудиторської діяльності
Шостий рівень	Договір на проведення аудиту або надання аудиторських послуг

Рис.4.2. Рівні нормативного регулювання аудиторської діяльності в Україні [5].

З 1 січня 2004 року набрали чинності Цивільний (поточна редакція від 28.10.2021) і Господарський (поточна редакція від 06.10.2021р.) кодекси України. Вони являють собою низку норм, які спрямовані на регулювання аудиторської діяльності в Україні. Так, у параграфі 4 «Аудит» глави 35 «Особливості правового регулювання фінансової діяльності» Господарського кодексу України були надані визначення основних понять: «аудиторська діяльність», «аудит», а також було зазначено, хто може бути аудитором, визначено коло повноважень Аудиторської палати України тощо.

До документів АПУ, що регулюють аудиторську діяльність в Україні, належать програми, інструкції, положення, зокрема: Положення «Про Реєстр аудиторських фірм та аудиторів, які одноособово надають послуги», «Про постійне удосконалення професійних знань аудиторів України», «Про сертифікацію

аудиторів», «Про Комісію Аудиторської палати України з правового забезпечення аудиту та зв'язків з громадськістю» тощо [45].

В світовій практиці, внутрішні аудитори, окрім перевірки правильності відображення фінансово - господарської діяльності підприємства в системі обліку і забезпечення збереження товарно-матеріальних цінностей, активно притягуються до контролю дотримання законодавчих і нормативних вимог в процесі господарювання та оцінки ефективності використання ресурсів підприємства. Вказані напрямки діяльності внутрішніх аудиторів класифікуються в міжнародній практиці як аудит на відповідність і управлінський аудит. Періодично вимоги стандартів змінюються і обновлюються в Стандартів внутрішнього аудиту (поточна редакція від 13.09.2019).

На сьогодні Інститут внутрішніх аудиторів прийняв 18 таких положень ТОВ (табл 4.1).

Таблиця 4.1

Перелік положень про стандарти внутрішнього аудиту

№	Назва положення	Дата ухвалення
SIAS 1	Контроль: концепції і відповідальність	1983 Липень
SIAS 2	Надання результатів	1983 Липень
SIAS 3	Попередження, виявлення, розслідування і повідомлення про шахрайство	1985 Травень
SIAS 4	Підтвердження якості	1986 Листопад
SIAS 5	Взаємостосунки внутрішніх і зовнішніх аудиторів	1987 Червень
SIAS 6	Робочі документи аудитора	1987 Грудень
SIAS 7	Зв'язок з Радою директорів	1989 Червень
SIAS 8	Аналітичні аудиторські процедури	1991 Грудень
SIAS 9	Оцінка ризику	1991 Грудень
SIAS 10	Оцінка досягнення поставленої мети операції або програм	1991 Грудень
SIAS 11	Узагальнений звіт	1992 Грудень
SIAS 12	Планування аудиту	1992 Грудень
SIAS 13	Впровадження результатів аудиту	1993 Березень
SIAS 14	Глосарій	1995 Грудень
SIAS 15	Контроль	1996 Грудень
SIAS 16	Аудит відповідності політиці, планам, процедурам, законам, нормативам і контрактам	1997 Квітня
SIAS 17	Оцінка діяльності зовнішніх аудиторів	1997 Квітень
SIAS 18	Використання роботи зовнішніх експертів	1997 Грудень

В сучасній економічній ситуації зростає важливість проведення внутрішнього аудиту, адже грошові кошти є найважливішою ланкою системи управління підприємства і основні зусилля повинні бути спрямовані на вирішення

питань їх ефективного використання від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Тому аудит грошових коштів у касі дозволяє виявити помилки та оцінити можливі порушення організації обліку готівки на основі інформації, отриманій із системи обліку, та запропонувати напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Далі уточнимо, яким чином інформація про рух коштів може застосовуватися в процес управління в російській та зарубіжній практиках (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2

Порівняння особливостей процесу аудиту грошових коштів української та міжнародної практики

Параметр порівняння	Міжнародна практика	Українська практика
Достатність понятійного апарату	Контроль представлений достатньо на зовнішньому та внутрішньому рівні	Розвиненість теорії контролю та недостатність застосування особливо у невеликих компаніях
Види контролю	Різні в залежності від особливостей розвитку країни	Контроль за рухом грошових потоків поділяється на зовнішній (аудит) та внутрішній контроль (аудит). У бюджетних установах контроль може мати державний характер
Організаційно-методична складова контрольного процесу	Подано понятійний апарат з теорії та методики організації контрольних процедур	Організаційно-методичні аспекти контролю уточнені у науковій літературі, представлені у нормативно-правових актах та у різних документах локального характеру
Роль управлінського обліку у процесі контролю	Управлінський облік займає важливу роль в організації руху грошових коштів та у процесі контролю	Управлінський облік є не у всіх організаціях, як правило у великих компаніях, що займають лідируючу позицію на ринку та в галузі

З таблиці 4.2 випливає, що особливості організації контролю за рухом коштів у українській та міжнародній практиках відрізняються такими характеристиками:

- розроблено на рівні теорії та нормативно-правовому рівні понятійний апарат, необхідний для ефективного реалізації контрольного процесу;
- у зарубіжній практиці контроль є найбільш розвиненим, а нашій країні незважаючи на різноманіття теорії контролю, цей процес стосовно руху коштів є не в усіх суб'єктах господарювання.

4.2. Організація аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон».

Під час проведення аудиту грошових коштів застосовують загальнонаукові методи: аналіз і синтез, індукцію і дедукцію, аналогію і моделювання, абстрагування і конкретизацію, системний аналіз, тощо [40].

Планування є одним із методів управління, який полягає в розробці й практичному здійсненні планів, котрі визначають майбутній стан економічного суб'єкта, шляхи, способи і засоби його досягнення.

Застосування планування в аудиторській діяльності створює вагомі переваги, особливо в умовах ринку, коли підприємства працюють у конкурентному середовищі.

Планування аудиторської перевірки грошових коштів здійснюється на основі даних попереднього аналізу і має забезпечувати:

- отримання необхідної інформації стан та динаміку готівкових і безготівкових розрахунків підприємства, відображення їх у звітності й ефективність внутрішнього контролю;
- встановлення очікуваного рівня довіри до внутрішнього контролю, тобто з'ясування того, наскільки аудитор може покладатися на матеріали внутрішнього контролю;
- визначення змісту, часу проведення й обсягу контрольних процедур, які підлягають виконанню на наступному етапі аудиторської перевірки;
- координацію виконуваних робіт по збору й аналізу інформації, необхідної для оцінки достовірності й законності стану й руху грошових коштів, достовірності Балансу (звіту про фінансовий стан) і Звіту про рух грошових коштів.

Загальний план аудиту грошових коштів повинен розроблятися настільки детально, щоб аудитор мав можливість на його основі підготувати програму аудиту. У свою чергу, програма аудиту, її зміст і розмір залежать від розміру, виду і специфіки підприємства, умов договору на проведення аудиту, а також особливостей методики і техніки, що їх використовує аудитор під час перевірки.

Під час розробки загального плану аудиторської перевірки грошових коштів аудитор здійснює аналіз наступних питань, що розкриті нижче у табл. 4.3

Етапи планування аудиту грошових коштів [авторська розробка]

Етап	Види робіт
Етап 1	Згода клієнта й укладання договору
Етап 2	Установлення мети і завдань аудиту грошових коштів ат фінансової звітності Мета: висловлення незалежної думки щодо достовірності обліку грошових коштів та їх відображення у фінансової звітності Завдання: <ul style="list-style-type: none"> • збір загальних даних та інформації про бізнес клієнта; • ознайомлення із системою обліку і внутрішнього контролю; • визначення й оцінка аудиторського ризику; • визначення критеріїв оцінки фінансової звітності
Етап 3	Оцінка середовища суб'єкта перевірки Внутрішні фактори: <ul style="list-style-type: none"> • управління; • облік і внутрішній контроль; • виробництво; • фінансова діяльність; • діяльність персоналу. Зовнішні фактори: <ul style="list-style-type: none"> • економічна ситуація; • політична ситуація; • соціальна ситуація; • юридична ситуація
Етап 4	Складання загального плану аудиту грошових коштів
Етап 5	Розробка програми аудиту грошових коштів
Етап 6	Визначення процедур для кожного етапу процесу аудиторської діяльності
Етап 7	Коригування загального плану і програми грошових коштів протягом усього процесу аудиту

Оскільки аудиторська перевірка достовірності обліку грошових коштів повинна передбачати підтвердження правдивості також і інших об'єктів бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, то розроблений план аудиту грошових коштів по ТОВ «Авалон» включає аудит операцій, що впливають на грошові потоки підприємства.

Оскільки аудиторська перевірка достовірності обліку грошових коштів повинна передбачати підтвердження правдивості також і інших об'єктів бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, то розроблений нами план аудиту грошових коштів по ТОВ «Авалон» включає аудит операцій, що впливають на грошові потоки підприємства.

Загальний план аудиту грошових коштів повинен слугувати основою для підготовки програми аудиту.

При підготовці програми аудиту грошових коштів слід установити рівень суттєвості - ступінь точності підготовленої бухгалтерської звітності клієнта, в межах якої її можна вважати достовірною.

Програма аудиту - це детальний перелік змісту аудиторських процедур. Цей перелік є детальною інструкцією для асистентів аудитора та пересічних учасників перевірки, який також є засобом контролю за якістю їхньої роботи.

При цьому слід врахувати такі фактори, як реальні затрати праці, необхідні для роботи, витрати часу попередньої перевірки, рівень суттєвості й проведення оцінки ризиків.

Таблиця 4.4

Загальний план аудиту грошових коштів по ТОВ «Авалон»

№ з/п	Розділи аудиту	Період проведення	Виконавець	Примітки
1.	Вивчення та аналіз внутрішніх регламентів та положень облікової політики щодо обліку грошових коштів	01-02.03.2020	аудитор	
2.	Перевірка узгодженості даних форм фінансової звітності щодо грошових коштів	03.03.2020	аудитор	
3.	Перевірка відповідності даних Балансу даним Головної книги, оборотної відомості, регістрам синтетичного та аналітичного обліку	04-05.03.2020	аудитор	
4.	Перевірка законності та правильності відображення в обліку грошових коштів	06-09.03.2020	аудитор	
5.	Узагальнення матеріалів аудиту	10.03.2020	аудитор	

У програмі аудиту види, зміст і час проведення запланованих аудиторських процедур повинні збігатися з прийнятими до роботи показниками загального плану аудиту.

Аудиторська програма допомагає керувати виконавцями аудиту і контролювати їхню роботу. Аудиторська програма містить перелік об'єктів аудиту за його напрямками, а також час, який необхідно витратити на кожен напрям аудиту або аудиторську процедуру.

Аудитор затверджує програму, об'єкти аудиту за кожним питанням окремо та масштаб перевірки. Програма аудиту грошових коштів оформлюється у вигляді таблиці. Вона повинна містити: назву підприємства; період перевірки; дату перевірки; об'єкт перевірки.

Програма аудиту грошових коштів може передбачати такі об'єкти аудиту.

1. Основні відомості про підприємство.
2. Правові основи діяльності підприємства: правовий аналіз засновницьких документів; наявність державних дозволів на проведення окремих видів діяльності. Оцінку наявної системи обліку та внутрішнього контролю:
 - форма обліку, рівень автоматизації бухгалтерського обліку;
 - перевірка бухгалтерської комп'ютерної програми на предмет імовірності допущення нею помилок в обліку;
 - організація бухгалтерського обліку у відповідності з наявними вимогами;
 - дотримання прийнятої методології відображення окремих господарських операцій;
 - оцінка наявної системи внутрішнього контролю;
 - правильність виведення результатів проведених інвентаризацій.
3. Перевірку правильності обліку окремих облікових об'єктів.
4. Оподаткування підприємства.
5. Фінансову звітність: відповідність показників звітності результатам синтетичного й аналітичного обліку; правильність заповнення форм звітності; своєчасність звітування; правильність консолідації бухгалтерської звітності.
6. Консультаційні послуги і рекомендації щодо усунення недоліків, аудиторський звіт [2, с. 258].

Програма аудиту грошових коштів по ТОВ «Авалон» може включати інформацію, що узагальнена в табл. 4.5.

Програма аудиту грошових коштів по ТОВ «АВАЛОН» (у національній валюті)

№ з/п	Завдання, процедури аудиту	Аудиторські докази (від звітності до первинного документа)	Термін виконання	Виконавці	Примітки
1	2	3	4	5	6
1.	Вивчення та аналіз внутрішніх регламентів та положень облікової політики щодо обліку грошових коштів		01-02. 03.2020	Аудитор	
1.1.	Вивчення умов зберігання готівки та інших грошових коштів в касі, дотримання діючих норм ведення готівкових операцій		01.03.2020	Аудитор	
1.2	Встановлення складу первинних документів щодо обліку грошових коштів, що застосовуються на підприємстві та порядку їх заповнення	Графік документообігу, наказ про облікову політику	01.03.2020	Аудитор	
1.3	Вивчення посадових інструкцій осіб, що ведуть облік грошових коштів	Договір про повну матеріальну відповідальність касира; посадова інструкція бухгалтера з обліку готівкових розрахунків	01.03.2020	Аудитор	
1.4	Дослідження наявності внутрішніх регламентних документів щодо обліку грошових коштів на поточному рахунку, вивчення стану касової дисципліни	Накази на проведення інвентаризації, договори про повну матеріальну відповідальність, договір про банківське обслуговування	02.03.2020	Аудитор	
2.	Перевірка узгодженості даних форм фінансової звітності щодо грошових коштів		03.03.2020	Аудитор	
2.1	Перевірка узгодженості даних Балансу із даними Звіту про рух грошових коштів щодо грошових коштів	Баланс (звіт про фінансовий стан), Звіт про рух грошових коштів	03.03.2020	Аудитор	

продовження таблиці 4.5.

1	2	3	4	5	6
2.2	Перевірка узгодженості даних Балансу із даними Приміток щодо грошових коштів	Баланс (звіт про фінансовий стан)	01.03.2020	Аудитор	
3.	Перевірка відповідності даних Балансу (звіту про фінансовий стан) даним Головної книги, оборотної відомості, регістрам синтетичного та аналітичного обліку		04-05. 03.2020	Аудитор	
3.1	Перевірка узгодженості даних Балансу (звіту про фінансовий стан) із даними Головної книги, оборотної відомості, облікових регістрів	Головна книга, машинограми	04.03.2020	Аудитор	
3.2	Перевірка узгодженості даних Головної книги та оборотної відомості	Головна книга, оборотна відомість	04.03.2020	Аудитор	
3.3	Перевірка узгодженості оборотної відомості та облікових регістрів	оборотна відомість, машинограми	05.03.2020	Аудитор	
3.4	Перевірка узгодженості регістрів аналітичного і синтетичного обліку	машинограми, касова книга, виписки банку	05.03.2020	Аудитор	
4.	Перевірка законності та правильності відображення в обліку грошових коштів		06-09. 03.2020	Аудитор	
4.1	Перевірка повноти та своєчасності оприбуткування грошових коштів в касу, правильності оформлення документів по надходженню грошових коштів в касу	Прибуткові касові ордери, касова книга, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів	05.03.2020	Аудитор	
4.2	Перевірка правильності оформлення документів по надходженню і видачі грошових коштів з каси й своєчасного їх надання у бухгалтерію	Касові ордери, касова книга, платіжна відомість	05.03.2020	Аудитор	
4.3	Перевірка фактичної наявності готівки в касі	Акт інвентаризації, інвентаризаційний опис, звіральна відомість	06.03.2020	Аудитор	

Продовження таблиця 4.5

1	2	3	5	6	7
4.4	Перевірка додержання ліміту каси	Касова книга, розрахунок ліміту каси	06.03.2019	Аудитор	
4.5	Перевірка документів з інвентаризації грошових коштів та своєчасності відображення її результатів у бухгалтерському обліку	Наказ на проведення інвентаризації, акт інвентаризації, звіряльна відомість	07.03.2020	Аудитор	
4.6	Перевірка реальності залишку коштів на рахунках у банку та їх відповідність даним обліку	Листи-запити до банку на підтвердження залишку, машинограми	07.03.2020	Аудитор	
4.7	Перевірка правильності оброблення документів щодо руху коштів на рахунку	Виписка банку, платіжні доручення, чеки	08.03.2020	Аудитор	
4.8	Перевірка цільового використання коштів, отриманих з рахунку	Виписка банку, чек, прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери	09.03.2020	Аудитор	
5.	Узагальнення матеріалів аудиту		10.03.2020	Аудитор	
5.1	Складання аналітичних таблиць		10.03.2020	Аудитор	
5.2	Узагальнення та оцінка виявлених помилок		10.03.2020	Аудитор	
5.3	Написання аудиторського звіту		10.03.2020	Аудитор	

Під час планування аудиту аудитор складає робочі документи, що будуть слугувати інформаційною базою для складання звіту аудитора.

4.3. Методика проведення аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон»

Робота будь-якого підприємства обов'язково пов'язана із рухом грошових коштів як у готівковій, так і безготівковій формі. Тому необхідним для забезпечення їх цілісності, збереження та правильності здійснення операцій з їх використанням є суворе дотримання своєчасності та правильності документального оформлення операцій з надходження, вибуття та зберігання на

підприємстві коштів. Тому у перевірка правильності, своєчасності та законності оформлення операцій з грошовими коштами, на сьогоднішній день, є актуальною проблемою, яка вирішується через проведення аудиту[31].

Статтею 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (поточна редакція від 01.07.2021) передбачено, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [69]. Згідно цього положення, приходимо до висновку, що засоби контролю повинні бути спрямовані на підтвердження або заперечення повноти, правдивості та неупередженості облікової інформації.

У ТОВ «Авалон» здійснюються операції з грошовими коштами, тому аудит грошових коштів необхідний для попередження та усунення різного роду зловживань і порушень. Здійснення перевірки грошових коштів важливе як під час перевірки фінансової звітності, так і під час операційних перевірок.

Основною метою аудиту грошових коштів є надання аудитором обґрунтованого висновку щодо законності, достовірності касових операцій, операцій на рахунках у банках, операцій з коштів у дорозі, операцій з грошовими документами, а також операцій з еквівалентами грошових коштів [43].

Під час аудиторської перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку грошових коштів підприємства проводиться згідно законодавчих та нормативних актів та діючою нормативно - правовою базою. А саме:

- Податковий кодекс України (поточна редакція від 21.11.2021р.);
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (поточна редакція від 01.07.2021р.);
- Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (поточна редакція 01.08.2021р.)
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»(поточна редакція від 10.08.2021р.)

- Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні (поточна редакція від 01.01.2021р.);

- План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань, господарських операцій підприємств і організацій (поточна редакція — Прийняття від 09.12.2011р.);

– Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (поточна редакція від 03.11.2020 р) тощо.

Перевірка касових операцій, операцій на рахунках у банках, операцій з грошовими документами, перевірка грошових коштів у дорозі, перевірка операцій з еквівалентами грошових коштів виконується під час контрольних процедур.

Серед облікових джерел контролю:

Наказ про облікову політику підприємства, первинна документація з обліку грошових коштів, касова звітність про рух грошових коштів та грошових документів на рахунках підприємства, виписки банків про рух грошових коштів, реєстри аналітичного та синтетичного обліку за рахунками 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», бухгалтерська звітність (форма № 1 «Баланс»); форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; форма № 5«Примітки до річної фінансової звітності») [3].

Сутність внутрішнього аудиту розкривається у його функціях. Як свідчить досвід розвинутих країн, до основних функцій внутрішнього аудиту належать: контрольна, координаційна, аналітична, інформаційна, консультаційна, захисна.

Основними завданнями аудиту грошових коштів у касі є перевірка:

– існування договорів про повну матеріальну відповідальність, напрями використання грошових коштів; збереження грошових коштів у касі;

– наявності первинних документів з обов'язковим заповненням реквізитів у них;

– обґрунтованість здійснення документообігу;

– правильності документального оформлення інвентаризації з термінами проведення;

- наявності та достовірності заповнення журналу реєстрації прибуткових і видаткових касових документів, правил ведення облікових реєстрів;
- узгодженість даних аналітичного та синтетичного обліку, головної книги та звітності; оприбуткування надходжень готівки;
- цільового використання готівки та дотримання встановлених лімітів залишку готівки в касі;
- чіткого порядку видачі готівки під звіт;
- здійснення готівкових розрахунків з дотриманням граничних обмежень; витрати готівки, пов'язані з оплатою праці [32].

Процес внутрішньогосподарського контролю грошових коштів складається з трьох основних етапів: організаційно-підготовчий, етап перевірки та заключний етап.

Рис 4.3. Основні завдання контролю грошових коштів на підприємстві[3].

На першому етапі проведення внутрішньогосподарського контролю грошових коштів з'ясується: склад грошових коштів; наявність договорів матеріальної відповідальності; забезпечення належних умов зберігання грошових коштів. Проводиться дослідження системи організації бухгалтерського обліку, в

частині дотримання положень облікової політики, зокрема: оцінка наказу про облікову політику, графік документообігу, субрахунки та аналітичні рахунки в робочому плані рахунків; графік інвентаризацій; форми реєстрів податкового обліку; забезпечення організації бухгалтерського обліку у відповідності з діючими вимогами; забезпечення розподілу функціональних обов'язків посадових осіб, які відповідають за стан і рух грошових коштів. Аналізується періодичне проведення інвентаризації грошових коштів, перевіряється наявність форм первинної документації по всіх господарських операціях з грошовими коштами. Розглядається наказ керівника на підприємстві, який встановлює періодичність перевірок; Перевіряється дотримання вимог щодо виведення результатів проведених інвентаризацій діючих норм ведення готівкових операцій [15].

На другому етапі здійснюється раптова процедура перевірки. Вона починається з розписки від касира, що всі прибуткові й видаткові документи здані в бухгалтерію та вся готівка, що надійшла, оприбуткована, а видана – списана на витрати. Згодом проводиться інвентаризація каси та грошових еквівалентів.

В процесі інвентаризації грошових коштів в дорозі здійснюється порівняння сум на відповідних субрахунках з даними квитанцій банківських установ, поштових відділень, копій супровідних відомостей на здачу виручки інкасаторам банку тощо. На даному етапі перевірки здійснюється:

- підтвердження інформації про фактичні залишки грошових коштів та їх еквівалентів у касі та на поточних рахунках в банківських установах;
- перевірка дотримання чинного законодавства за операціями з грошовими коштами;
- спостереження за своєчасним і правильним оформленням документального оприбуткування і видачі грошових коштів та їх еквівалентів первинними документами типової форми;
- контроль точного перенесення початкових залишків по грошовим коштам;
- перевірку дотримання підприємством встановленого ліміту зберігання готівкових коштів контроль відповідності даних аналітичного, синтетичного обліку, Головної книги і Балансу;

- апробація стану грошових коштів на рахунках за даними виписок банку і за балансом підприємства на день проведення перевірки;
- вивчення законності відкриття підприємством рахунків у банку, обробки виписок банку по всіх рахунках і своєчасності одержання;
- оцінка правильності проведення взаємозаліків з кредитною установою.

Результати контролю підсумовують на третьому етапі, для цього проводиться аналіз виявлених порушень та встановлюється їх вплив на господарський процес. Згідно результатів внутрішньогосподарського контролю грошових коштів складається висновок щодо встановлених порушень та виявлених відхилень. Встановлюються заходи щодо вирішення та поліпшення проблемних питань, відносно достатності забезпечення підприємством заходів по збереженню та захисту грошових коштів, їх обліку та підвищення рівня внутрішнього контролю за ними. Також удосконалюється контроль за виконанням прийнятих рішень та реалізацією розроблених заходів щодо усунення і недопущення у майбутньому виявлених порушень [20].

Внутрішній контроль можна умовно поділити на: попередній, поточний (оперативний) і подальший та документальний, фактичний і комбінований. Він може проводитись як ревізія, тематична перевірка, розслідування та службове розслідування.

Попередній контроль проводиться до прийняття управлінських рішень і здійснення господарських операцій. Він здійснюється на всіх рівнях управління. Внутрішньогосподарські плани, проектно-кошторисна документація, документи на відпуск товарно-матеріальних цінностей і готової продукції, на видачу грошових коштів, договори - є об'єктами попереднього контролю. Мета попереднього контролю – запобігти протизаконні економічно недоцільні господарські операції та дії посадових осіб; забезпечити економне й ефективне витрачання господарських ресурсів і не допустити невиробничих витрат.

Поточному (оперативному) контролю необхідно приділяти особливу увагу саме з боку персоналу суб'єкта господарювання, якщо воно безпосередньо зацікавлене в покращанні результатів господарсько-фінансової діяльності.

При поточному (оперативному) контролі здійснюються тематичні перевірки та аналізуються показники оперативної звітності. Поєднання поточного контролю з попереднім попереджає невиробничі витрати, запобігає можливе розкраданням і втрати матеріальних ресурсів та грошових коштів.

Подальший контроль виконується на підставі даних, зафіксованих у первинних документах, реєстрах бухгалтерського обліку і в бухгалтерській звітності після господарських операцій. Мета такого контролю – перевірка за певний період, доцільності й законності господарських операцій, виявлення порушень і зловживань та недоліків у роботі; для подальшого виявлення і мобілізації резервів подальшого поліпшення всіх виробничих та економічних показників.

Найвища дієвість та ефективність контролю досягається послідовним поєднанням попереднього, поточного (оперативного) і подальшого контролю.

Документальний контроль полягає у встановленні достовірності й законності господарських операцій за даними первинної документації, облікових реєстрів і звітності, в яких вони знайшли відображення.

Фактичним називається контроль, який шляхом обстеження, огляду, обмірювання, перерахунку, зважування, лабораторного аналізу та інших способів перевірки їх фактичного стану, встановлює кількісний і якісний стан об'єктів, які перевіряються.

Спільне проведення документального і фактичного контролю дає змогу встановити дійсний стан об'єкта перевірки. Поєднання документального і фактичного контролю називають комбінованим контролем.

Усі процеси і явища, пов'язані з господарською діяльністю підприємств належать до предмета внутрішнього контролю, при цьому межі внутрішнього контролю сягають від прийняття управлінського рішення до визначення його результативності [48].

Залежно від суті господарських операцій та основних напрямів контролю грошових коштів у процесі внутрішньогосподарського контролю застосовують ряд способів і прийомів

- органолептичні: вибіркові та суцільні спостереження, інвентаризація, експертиза обстеження;
- розрахунково-аналітичні: статистичні розрахунки, економічний аналіз, інформаційне моделювання;
- документальні: нормативно - правова, формальна, арифметична перевірки окремого документа, зустрічна перевірка документів, аналітична (камеральна) перевірка звітності та балансів, отримання пояснень від посадових осіб;
- узагальнення та реалізація результатів контролю: документування результатів контролю, групування, прийняття рішення за результатами контролю, контроль за виконанням прийнятих рішень [11].

Основні порушення та помилки в процесі перевірки:

- неточне оформлення прибуткових і видаткових касових ордерів;
- розрахунки, що не відповідають дійсності;
- перевищення ліміту каси та встановлених строків використання виданої під звіт готівки;
- зловживання службовим становищем (не оприбуткування, привласнення та надлишкове списання грошей по касі);
- незадовільне виконання службових обов'язків (формальне підписування документів, фіктивна інвентаризація, використання службового становища та ін.);
- невірна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з точки зору доцільності й економічності.
- неправильно складена кореспонденція рахунків тощо.

Керівництво підприємств має розуміти, що коли грошові кошти раціонально і ефективно використовуються, то тільки тоді, вони здатні приносити економічну вигоду. Тому важливим та невід'ємним елементом системи контролю на підприємстві та держави у цілому є контроль грошових коштів[3].

При проведенні перевірки аудитор повинен використовувати різні аудиторські процедури.

Джерелами інформації для аудиту грошових коштів у касі підприємства є: головна книга; журнали-ордери, касова книга (№ КО-4), прибуткові і видаткові

касові ордери (№ КО-1, № КО-2); Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (№ КО-3 і № КО-3а); Книга обліку прийнятих, виданих касиром грошей (№ КО-5); чеки на отримання готівки; виписки банку; авансові звіти; посвідчення на відрядження; акти на закупівлю; повідомлення банку про встановлення ліміту готівки в касі; розрахунково-платіжні (платіжні) відомості на виплату заробітної плати, відпускних, матеріальної допомоги та інших виплат; форма річної фінансової звітності № 1 «Баланс(Звіт про фінансовий стан)»; Форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» тощо.

В залежності від різних чинників (особливості роботи підприємства, інтенсивності касових операцій, форми ведення бухгалтерського обліку, обсягу документообігу тощо) визначається вибір методів і техніки проведення аудиту. Під час аудиту грошових коштів, основними методичними прийомами є перевірка документів за формою, суттю та змістом; інвентаризація; арифметична, експертна, логічна, зустрічна перевірка; прийом взаємного контролю операцій і документів; оцінка документів за даними кореспондуючих рахунків, опитування тощо.

Особлива увага приділяється н правильності оформлення касових документів. Під час аналізу звіту касира та доданих до нього документів аудитор порівнює, із записами в журналі реєстрації для перевірки у повноті обліку останніх касових операцій, номери останніх прибуткових і видаткових касових ордерів. За допомогою робочого документа аудитора, оформляють результати перевірки правильності та своєчасності оформлення касових документів.

В процесі перевірки визначається встановлений установою банку розмір ліміту залишку готівки в касі і з'ясовують, як підприємство дотримується ліміту залишку готівки, чи своєчасно повертає в банк невитрачені у строк кошти (на оплату праці та інші виплати). Способом порівняння залишків у звіті касира визначають понадлімітні залишки готівки в касі на кінець дня з встановленим лімітом за кожний день. У випадку виявлення перевищення ліміту, аудитор з'ясовує його причини та загальну суму понадлімітних залишків. Згідно чинного законодавства за перевищення встановленого ліміту залишку готівки в касі

передбачені фінансові санкції у двократному розмірі суми виявленої понадлімітної готівки за кожен день.

Перевірка цільового використання готівки, отриманої з рахунку банку є важливим завданням аудиту касової дисципліни. Призначення коштів констатується на зворотній стороні грошового чека і підприємство зобов'язане його дотримуватися після отримання коштів. В процесі контролю дотримання цільового використання грошових коштів аудитор звіряє дані звітів касира, касової книги, виписок банку, видаткових і прибуткових касових ордерів, а також інші документи, які показують витрачання готівки за призначенням [17].² За результатами перевірки вказують на факти нецільового використання готівки та з'ясовують їх причини.

Під час перевірки оприбуткування надходжень готівки здійснюється аналіз касових оборотів надходження готівки з банку. Згідно із звіркою даних касової книги, банківських виписок (за сумами і датами грошових коштів, отриманих з рахунків у банку), прибуткових касових ордерів (за сумами і датами грошових коштів) та ін., оприбуткування повинно бути повним і своєчасним. Не оприбуткована в касі готівка, яка не підтверджена прибутковими пасовими ордерами, повинна зараховуватися у дохід підприємства.

У процесі аудиту грошових коштів у касі аналізується дотримання порядку видачі підприємствами готівки під звіт (дотримання вимог, згідно термінів подання до бухгалтерії авансових звітів та своєчасності повернення невикористаних залишків авансових сум, цільове їх витрачання). За результатами перевірки звітів касира, видаткових касових ордерів, авансових звітів підзвітних осіб і доданих до них підтверджувальних документів, з'ясовують факт порушень. Грошові кошти, які не повернуті своєчасно підзвітною особою у касу підприємства, арифметично додаються до залишку готівки в касі за кожен день.

Типовими порушеннями, які виявляють під час аудиторських перевірок грошових коштів, є:

– відсутність укладеного договору про повну матеріальну відповідальність та наказу керівника про виконання функцій касира іншим працівником;

- порушення чіткого порядку проведення інвентаризацій;
- наявність підчищень і виправлень у документах;
- відсутність підписів окремих членів інвентаризаційної комісії;
- спотворена кореспонденція рахунків; розбіжність сум у касовому ордері та в звіті касира;
- нестача або надлишок грошових коштів чи грошових документів;
- нестача підписів керівника, головного бухгалтера, касира;
- часткове оприбуткування грошових коштів;
- видача готівки під звіт особам без повного звіту за попередній аванс;
- сфальсифіковані підписи осіб, які отримали гроші;
- порушення термінів повернення невикористаних сум підзвітними особами;
- надлишок законодавчо встановлених норм розрахунків готівкою [9].

Крім готівки, у касах підприємства можуть зберігатися і грошові документи. А саме: проїзні квитки, поштові марки, путівки на санаторно-курортне лікування, тощо. Вони виконують роль грошових документів вузького та спеціального призначення, але вони не можуть бути використані в якості засобів платежу.

Обліковуються грошових документів Планом рахунків, в якому передбачено рахунок 331 «Грошові документи в національній валюті» та 332 «Грошові документи в іноземній валюті».

Грошових документів перевіряються методичним прийомом, що має назву інвентаризація, за результатами якої складається відповідний акт. Відповідність інформації та отримані результати порівнюються із даними синтетичного й аналітичного обліку.

Важливим об'єктом аудиту грошових документів є організація аналітичного обліку грошових документів, який ведеться за їх видами.

В процесі аналізу відображення в обліку операцій з грошовими документами, необхідно звертати увагу на джерела їх надходження та дотримання порядку списання, тобто слід з'ясувати, за рахунок яких джерел ці грошові документи були придбані, яку частину їхньої вартості оплачується підприємством, чи вчасно і у повному обсязі надходять у касу гроші від отримувачів путівок [35].

Наступним напрямом є перевірка грошових коштів у дорозі: на субрахунки 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» та 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті». Під час перевірки цього виду операцій встановлюють: правомірність віднесення грошових коштів повноту та своєчасність зарахування грошових коштів у дорозі на відповідні рахунки в банках, обчислюють тривалість перебування коштів у дорозі. У випадку встановлення невірною списання грошових коштів у дорозі або приховування та розкрадання коштів виявляють суму нанесеного збитку та визначають, вплив на достовірність фінансової звітності.

Під час перевірки операцій з еквівалентами грошових коштів визначають термін, придбання, чи можуть вони вільно конвертуватись у готівку та ризик зміни їх вартості, тобто розглядають правомірність віднесення фінансових інвестицій до цієї категорії активів,. Перевіряють наявність підтверджувальних документів на право власності на еквіваленти грошових коштів.

Об'єктами перевірки операцій з еквівалентами грошових коштів є ідентифікація фінансових інвестицій як еквівалентів грошових коштів, оцінка еквівалентів грошових коштів під час придбання та на дату складання балансу, організація аналітичного обліку еквівалентів грошових коштів, терміни погашення еквівалентів грошових коштів і правильність відображення їх в обліку, документи про право власності на еквіваленти грошових коштів.

Виявлені порушення в обліку еквівалентів грошових коштів підприємства, згідно зібраних доказів, відтворюють у робочих документах аудитора та застосовують на етапі узагальнення результатів перевірки та складання підсумкової документації.

Наявність у підприємства поточних та інших рахунків у банках; законність операцій, які здійснюються на цих рахунках; точність документального оформлення банківських операцій; повнота і відповідність сплачених коштів виставленим рахункам; тотожність сум, вказаних у виписках банку сумам, відображеним у первинних розрахункових документах; достовірність і доцільність здійснення банківських операцій; обґрунтованість відображення банківських

операцій на бухгалтерських рахунках є об'єктами аудиту грошових коштів на поточному рахунку в банку та банківських операцій [46].

Під час аудиту необхідно впевнитись у наявності всіх виписок банку з рахунків підприємства. В разі відсутності, необхідно отримати в банку засвідчені копії.

Справжність виписок визначається за зовнішніми ознаками (наявність необхідних реквізитів, підписів, штампів банку тощо). Виправлення у виписках засвідчується підписом головного бухгалтера і гербовою печаткою. Повторній перевірці обов'язково підлягають виписки з підчистками і виправленнями, не підтвердженими банком.

Перевірка повноти та достовірності банківських виписок і прикладених до них документів. встановлюється завдяки їх нумерації по сторінках і переносом залишку коштів на рахунку. Залишок коштів на кінець періоду в попередній виписці банку повинен дорівнювати залишку коштів на початок періоду в наступній виписці. Всі здійснені через банк операції мають бути вірогідними і підтвердженими відповідними документами. Підробка банківських виписок дає можливість, застосовувати неправильну кореспонденцію рахунків та приховувати в обліку зловживання певні суми.

Важливим завданням аудитора є також перевірка правильності й обґрунтованості перерахування коштів за товарно-матеріальні цінності на рахунках 63 «Розрахунки і постачальниками і підрядниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами». В процесі перевірки, порівнюють суми, вказані в платіжних документах, з даними виписки банку. Якщо у аудитора є сумніви в справжності документів чи в достовірності операцій, необхідно провести їх повторну перевірку з постачальниками продукції.

Для перевірки видаткових банківських документів, їх групують в окремій відомості. А саме: всі оплачені штрафи, неустойки та інші платежі, пов'язані з порушенням договірних умов. Це дає змогу перевірити повноту відображення їх на відповідних рахунках і вжиті підприємством заходи щодо відшкодування за рахунок винних осіб суми заподіяної шкоди. Контролем банківських документів за

суттю, встановлюють неправильні перерахування авансів і платежів за безтоварними рахунками та оплату рахунків інших організацій, які не мають відношення до перевіреного підприємства.

Отже, отримання достатніх доказів впевненості в ефективності їх використання, достовірності відображення та розкриття інформації згідно з діючими принципами та твердженнями подання фінансової звітності, підтвердження достатності вільних грошових коштів для подальшої діяльності підприємства є метою аудиту операцій з грошовими коштами.

Актуальним питанням аудиту є удосконалення методики проведення внутрішнього аудиту касових операцій з метою її впровадження у діяльність підприємства. Це дасть змогу підвищити ефективність управління грошовими коштами підприємства.

Зображаємо у вигляді таблиць: визначення фактичної наявності готівки в касі та перевірка: залишку готівки на момент інвентаризації, правильності оформлення прибуткових та видаткових касових ордерів, своєчасності та повноти відображення руху готівки в касовій книзі та в звіті касира, дотримання встановленого ліміту готівки в касі, дотримання умов видачі готівки під звіт на виробничі та господарські потреби, своєчасності та повноти оприбуткування готівки, стану обліку касових операцій, відповідності інформації про готівку у фінансовій звітності. Перш ніж скласти план та програму аудиту, необхідно проаналізувати та оцінити систему бухгалтерського обліку. На основі складеного тесту внутрішнього контролю складемо анкету перевірки касових операцій (табл 4.6). Спочатку, для повної перевірки здійснення операцій по веденню грошових коштів складається тест внутрішнього контролю.

Таблиця 4.6

Анкета внутрішнього контролю грошових коштів в касі

№ п/п	Зміст питання	Результат оцінювання		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1.	Наявність договору з касиром про повну матеріальну відповідальність		+	
2.	Наявність суцільної реєстрації прибуткових і видаткових ордерів	+		

3.	Наявність на підприємстві наказу керівника про періодичність проведення інвентаризації готівки в касі	+		
4.	Наявність порушень ведення касових операцій, встановлених внутрішніми або зовнішніми аудиторами			+
5.	Забезпечення умов зберігання готівки та інших цінностей в касі підприємства	+		
6.	Дотримання встановленого порядку зберігання чекових книжок, виписки чеків і отримання по них готівки	+		
7.	Дотримання порядку документального оформлення надходження грошей до каси та їх видачі	+		
8.	Дотримання ліміту залишку готівки в касі	+		
9.	Дотримання своєчасності та повноти оприбуткування готівки в касу підприємства	+		

Далі, на підставі, одержаних в процесі попереднього планування дані та необхідну інформацію, починається розробка загального плану внутрішнього аудиту (табл. 4.7).

Табл.4.7

Програма внутрішнього контролю касових операцій на ТОВ «Авалон»

Процедури контролю	Мета внутрішнього контролю	Джерела інформації для контролю	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення контролю
1	2	4	5	6	7
Перевірка понадлімітних залишків готівки у касі у національній валюті	Впевнитися у наявності понадлімітних залишків готівки у касі у національній валюті	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, касова книга	КО-1	Хомазюк А.Я	01.01-01.02.2021
Перевірка відповідності залишків у облікових регістрах готівки у національній валюті	Впевнитися у відповідності залишків у облікових регістрах готівки у національній валюті	Касова книга, журнал 1, Головна книга	КО-2	Хомазюк А.Я	01.03-01.04.2021
Перевірка відповідності залишків у облікових регістрах готівки у іноземній валюті	Впевнитися у відповідності залишків у облікових регістрах готівки у іноземній валюті	Касова книга, журнал 1, Головна книга	КО-3	Хомазюк А.Я	01.05-01.06.2021

Перевірка правильності визначення залишку готівки у іноземній валюті	Впевнитися у правильності визначення залишку готівки у іноземній валюті	Касова книга, прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, журнал 1, головна книга	КО-4	Хомазюк А.Я	01.07-01.08.2021
Перевірка первинних документів з обліку готівки	Впевнитися у правильності оформлення первинних документів з обліку готівки	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери	КО-5	Хомазюк А.Я	01.09 - 01.10.2021
Перевірка правильності розрахунку готівки у іноземній валюті з проведеної господарської операції	Впевнитися у правильності розрахунку готівки у іноземній валюті з проведеної господарської операції	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, довідка бухгалтерії	КО-6	Хомазюк А.Я	01.11-01.12.2021

Даний план полягає формується у вигляді поетапного переліку аудиту із зазначенням використаних документів організаційно-методологічного характеру, що являють собою аудиторський доказ.

Робочі документи внутрішнього аудитора, для вирішення поставлених завдань внутрішнього аудиту касових операцій являються обґрунтованими доказами якісного внутрішнього аудиту касових операцій [50, 52,56].

Завершення виконання аудиторського завдання потребує обговорення процесу виконання завдання з членами аудиторської групи, характеристика виявлених викривлень та відхилень, розробки підсумкового документу та подальших процедур.

Відносно знайдених викривлень та відхилень, доцільно представити цю інформацію за такими складовими:

– критерії - стандарти, показники чи очікування, використані при проведенні оцінки (норми законів чи стандартів бухгалтерського обліку, нормативні чи планові показники тощо);

– умови - виявлені факти під час дослідження (накладення штрафних санкцій, нестача запасів, порушення умов договору, тощо);

– причини - виникнення відхилень фактичних умов від критеріїв (необізнаність виконавців, помилки в обліку, технологічному процесі; порушення, скоєні відповідальними особами, , тощо);

– вплив - фактичні умови не відповідають критеріям (штрафи за порушення вимог чинного законодавства, неефективність окремих напрямів діяльності, невиконання запланованих показників, тощо) [40].

Запропонована методика внутрішнього аудиту касових операцій включає: анкету, загальний план, програму аудиту та робочі документи аудитора. Це надає змогу внутрішньому аудитору об'єднати всі аспекти обліку касових операцій на підприємстві, опрацювати правильність, своєчасність, законність відображення в обліку касових операцій, , провести якісний внутрішній аудит, вчасно вказати на порушення та підвищити ефективність діяльності підприємства[30].

Висновки до четвертого розділу

Таким чином можемо зробити висновок, що розмежовувати облік і контроль можливо з реалізацією бухгалтерських методів та прийомів. Структура інформаційної системи обліку розглядається як сукупність процесів, які забезпечують її роботу. Визначено, що система повинна максимально повно охоплювати деякі функції: організаційну; кількісного відображення та якісної характеристики; контрольну; забезпечувальну; зворотного зв'язку; аналітичну та рекомендаційну.

З метою комплексного дослідження ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку грошових коштів доцільно буде використання моделі контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі між видами контролю конкретних процедур з прив'язкою до етапів облікового процесу. У роботі удосконалено методичні засади аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку для підвищення ефективності управління підприємством.

Запропонована методика проведення аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку дасть змогу вчасно виявити порушення, отримати достовірну інформацію щодо готівкових та безготівкових операцій, встановити та усунути проблемні ділянки тощо.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Таким чином досліджуючи питання обліку, аналізу та аудиту грошових коштів на ТОВ «Авалон» в магістерській роботі було зроблено наступні висновки:

1. Грошовий потік для підприємств може характеризуватися за наступними ознаками: масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу; видом фінансово-господарської діяльності; ступенем управління та з урахуванням процесу діяльності тощо.

2. Класифікація грошових коштів підприємства, необхідна для залучення до практичної діяльності основних вимірників показників грошових потоків постійної платіжної стабільності та ординарної платоспроможності; фінансової стійкості; втілення узагальнення об'єктивних галузевих закономірностей грошових потоків і врахування їх в практиці обліку та аналізу.

3. Визначено, що обмеження грошовими ресурсами підприємств, ризик втрати платоспроможності, нестабільний фінансовий стан багатьох суб'єктів господарювання в макроекономічному середовищі викликало необхідність аналізу грошових коштів.

4. Чітко визначені основні етапи проведення аналізу грошових коштів сприяють розробці теоретичних основ аналізу грошових коштів, вдосконалюють необхідні методики.

5. Визначено, що облік за контролем руху грошових коштів ведеться на спеціальних рахунках обліку грошових коштів. Основними етапи аналізу руху грошових коштів надають інформацію, необхідну для складання прогнозів. Повна модель майбутніх результатів діяльності підприємства необхідна для реалізації прогнозів по цій моделі.

6. Один з головних міжнародних процесів, які відбуваються сьогодні у світі, – узгодження національних систем обліку та фінансової звітності різних країн.

7. З метою комплексного дослідження ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку грошових коштів доцільно використовуються

моделі контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі між видами контролю конкретних процедур.

8. Запропонована методика проведення аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку дасть змогу вчасно виявити порушення, отримати достовірну інформацію щодо готівкових та безготівкових операцій, встановити та усунути проблемні ділянки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаев А.С. Бухгалтерские термины и определения. М.: Бухгалтерский учет, 2002. – 160 с. - Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/405912/>
2. Бланк И. А. Управление денежными потоками. К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с. - Режим доступу: <https://altairbook.com/books/1060724-upravlenie-denejnymi-potokami.html>
3. Бондаренко Н. Організація обліку і контролю грошових коштів / Н. М. Бондаренко, В. В. Таран // Причорноморські економічні студії. - 2017. - Вип. 17. - С. 229-234. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_17_46
4. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с. - Режим доступу: <http://lib.istu.edu.ua/index.php?p=23&id=2331&par=422&page=1>
5. Бутинець Ф. Ф. Аудит [Текст]: підруч. для студ. спеціальності «облік і аудит» вищих навчальних закладів. – 3-тє вид., доп. і перероб./ Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП Рута, 2006. – 512 с. . - Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/371901/>
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник/ Ф.Ф.Бутинець. – : Ж: Рута, 2008. – 224с. - Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/265156/>
7. Гнатенко Є.П Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві. Журнал ЕНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. Випуск №5. 2016 р. – с.421-424 - Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/74.pdf
8. Голубничая Г. Развитие учетно-аналитических информационных систем в условиях финансового кризиса//Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. - 2011.- № 130. - с. 27- 30. . - Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-uchetno-analiticheskikh-informatsionnyh-sistem-v-usloviyah-finansovogo-krizisna>
9. Гордополова Н. В. Методика аудиту звіту про рух грошових коштів / Н. В. Гордополова, В. В. Ясишена // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Вип. 23 : У 3 ч. / М-во освіти і науки України, Черк.

держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – С. 111 – 116. – (Серія : Економічні науки). - Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/19400>

10. Гріщенко, І. В. Економічна сутність грошових коштів підприємства [Текст] / І. В. Гріщенко, О. В. Балахонова // Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.[м. Вінниця, 20 квіт. 2017 р.] / орг. ком. А. І. Крисоватий, З.-М. В. Задорожний, Б. В. Погріщук [та ін.]. - Вінниця : ВННІЕ ТНЕУ, 2017. - Т. 1 : Ч. 2. - С. 25-27.- Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/23356>

11. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупа- трий, У.О. Марчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. –496 с. . - Режим доступу: https://img.yakaboo.ua/media/mediagallery/pdf/v/n/vnutr_guzal.pdf

12. Дерій М.В. Облік і контроль грошово-розрахункових операцій в житловому будівництві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» [Електронний ресурс]/ М.В. Дерій – Тернопіль – 2013 – 259с. - Режим доступу: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv.

13. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. / І. В. Жолнер. – К. : Центр навч. літ. 2012. – 368 с. . - Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zholner_Inna/Finansovy_i_oblik_za_mizhnarodnymy_ta_na_tsionalnymy_standartamy.pdf?PHPSESSID=h57qgu77ncgl6f5iju7i7204q4

14. Завадський Й.С Економічний словник [Текст] / Г.В. Осовська, О.О. Юркевич, Й.С. Завадська. – Київ: Кондор, 2006. — 356 с. - Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/2239832/>

15. Заремба Є.М. Система внутрішнього контролю операцій з грошовими коштами / Є.М. Заремба // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки – 2012. –№ 4 (62). – С. 89–92. . - Режим доступу: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/42730>

16. Зінченко О.В Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. / О.В.. Зінченко// Журнал

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ - Режим доступу:
http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/107.pdf

17. Ивашкевич В.Б. Практический аудит: [учеб. Пособие] / В. Б. Ивашкевич. – М.: Магистр, 2010. – 286 с. . - Режим доступу:
<https://library.tou.edu.kz/fulltext/buuk/b1010.pdf>

18. Івченко Л.В СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ. Журнал Глобальні та національні проблеми економіки Випуск № 10.216р. - Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1996-ivchenko-l-v-sutnist-groshovikh-koshtiv-pidkhodi-do-viznachennya>

19. Карагод В. С. Международные стандарты финансовой отчетности : уч. пособ. для бакалавров / В. С. Карагод, Л. Б. Трофимова. – М. : Юрайт, 2013. – 322 с. . - Режим доступу:
<http://absopac.rea.ru/OpacUnicode/app/webroot/index.php?url=/notices/index/IdNotice:288713/Source:default>

20. Кошельок Г. В. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством / Галина Володимирівна Кошельок, Раїса Володимирівна Грінченко // Галицький економічний вісник. — Т. : ТНТУ, 2020. — Том 63. — № 2. — С. 231–242. - Режим доступу:

<https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/63/827.pdf>

21. Константинова Е. П. Международные стандарты финансовой отчетности : уч. пособ. / Е. П. Константинова. – М.: Дашков и К, 2011. – 288 с. . - Режим доступу: <https://altairbook.com/books/6130870-mejdunarodnye-standarty-finansovoy-otchetnosti.html>

22. Крупка Я. Д. Фінансовий облік: [підручник] / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь[та ін.]. – 4-те вид., доповн. та переробл. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с. . - Режим доступу:
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37631/1/%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%BA%D0%B0.pdf>

23. Лазаришина І.Д. Методологія та організація економічного аналізу : монографія / І.Д. Лазаришина. – Рівне : Вид-во УДУВГП, 2004. – 112 с. . - Режим

доступу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9B%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%86\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9B%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%86$)

24. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік : [навч. посібник] / О. В. Лишиленко. - К. : Центр навч. літ-ри, 2003. - 624 с. . - Режим доступу: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

25. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: [навч. посібник] / М.Р. Лучко, І.Д. Бенько. - К.: Знання, 2006. - 311 с. . - Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/16824>

26. Мага К. І. Класифікація грошових коштів та їх еквівалентів // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: збірник наукових праць студентів Тернопільського національного економічного університету. - Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – С. 35-37. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/684/1/38.pdf>

27. Макаренко О.В. Аналіз нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів. Наукові праці SWorld. 2017. No1. С. 8-14. - Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/konfer42/28.pdf>

28. Максимова В. Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку / В. Ф. Максимова. – К. : АВРІО, 2005. – 264 с. . - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2478>

29. Масленніков Є. І. Методи управління ліквідністю торговельного підприємства [Електронний ресурс] / Є. І. Масленніков // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. - 2017. - Т. 16, вип. 3. - С. 71-84. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rectpu_2017_16_3_8

30. Меліхова Т. О. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту касових операцій як дієвий засіб підвищення ефективності діяльності

підприємства. Економіка та держава. 2019. № № 5. С. 9–15. - Режим доступу: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4316&i=1>

31. Меліхова Т. О. Удосконалення методичних засад аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку для підвищення ефективності управління підприємством/Т. О. Меліхова, Н. С. Чакалова // Інвестиції: практика та досвід. - Київ:ТОВ "ДКС Центр", 2019,N № 5.-С.32-41. - Режим доступу: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3053&i=2>

32. Меліхова Т. О. Удосконалення методичних підходів до контролю касових операцій для підвищення діяльності підприємства. / Т.О. Меліхова, Т.В. Манойло // Регіональна бізнес-економіка та управління. — 2013. — № 2. — С. 97—106. - Режим доступу: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6993&i=2>

33. Мельник А. Ф. Європейський Союз: інституційні та економічні основи інтеграції : навч. посібн. / А. Ф. Мельник, І. О. Іващук, І. Д. Бенько— Тернопіль : Матвей, 2014.— 410 с.

34. Надточій С.І. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства в аспекті управління ними // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006.— № 7. – С. 8-12.

35. Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” [Електронний ресурс] /І.С. Несходовський. – К., 2009. – 20 с. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2009/09nisvpt.zip>.

36. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: «Хай-Тек Прес», 2008. — 336 с.. - Режим доступу: http://library.wunu.edu.ua/files/EVD/book_FIN_ANALIZ.pdf

37. Облік у зарубіжних країнах [текст] : навч. посіб. / [О. М. Губачова, С. І. Мельник]. – [2-ге вид.. перероб. та доп.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 400 с. - Режим доступу: https://cul.com.ua/preview/oblik_zarub_Gub.pdf

38. Огійчук М.Ф. Аудит: організація і методика: навчальний посібник для вузів. – К.: Алерта, 2010.- 584 с.

39. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти - найліквідніші активи підприємства / С. Остафійчук // Науковий вісник Ужгородського університету. - 2011. - Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 2. - С. 215-220. . - Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/4839>

40. Практичний курс внутрішнього аудиту: Підручник / Немченко В.В., Хомутенко В.П., Хомутенко А.В. / За заг.ред. Немченко В.В. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с. - Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/praktichniy%20kurs%20Vnutr_audit-Nemchenko.pdf

41. Пушкар М.С. Фінансовий облік: [підручник] / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с. . - Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=JwU_B&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=U=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%A3052.226

42. Рожелюк В. М. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку як визначальний чинник його організації / В. М. Рожелюк // Бізнес Інформ. - 2014. - № 7. - С. 225-229. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_7_41

43. Сахарцева, І. І. Облік та аналіз оплати праці [навч. посібник] / І. І. Сахарцева, О. В. Ракитянська ; ЗДІА. - Запоріжжя : ЗДІА, 2008. - 146 с.

44. Скоробогатова Н. Є. С44 Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Н. Є. Скоробогатова. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікрянського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с. – Режим доступу:

https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/20080/1/%d0%a1%d0%ba%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%be%d0%b3%d0%b0%d1%82%d0%be%d0%b2%d0%b0_%d0%9d%d0%9f_%d0%91%d1%83%d1%85%d0%be%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba_.pdf

45. Слюсаренко В.Є Аудит: сучасний стан та перспективи розвитку на Україні. Монографія. – Ужгород; «УжНУ», 2014. – 200 с. . - Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/9339>

46. Соколов Б.Н. Внутренний аудит и контроль: организация, методика, практика / Б. Н. Соколов.– М.: Издательский Дом «Бухгалтерский учет», 2010. – 272 с.

47. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: [підручник] / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 412с. Ю - 88, с. 215.

48. Станкевич Г. Особливості системи внутрішнього контролю підприємства та роботи внутрішнього аудитора. Журнал Аудитор України №9 (226) 2014р. - ст.32-37. - Режим доступу: <https://www.pspaudit.com.ua/files/stankevic.pdf>

49. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / Л.К. Сук, П.Л. Сук – К.: Каравела, 2009. – 624 с. . - Режим доступу: <https://ukrtextbook.com/finansovij-oblik-suk-l-k/>

50. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с. 81. Чебанова Н. В. Бухгалтерський облік на підприємствах залізничного комплексу : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. В. Чебанова, Т. І. Єфіменко, О. Г. Кірдіна, В. Ф. Мінка, В. М. Орлова; Укр. держ. акад. залізн. трансп. - Харків : УкрДАЗТ, 2014. - 508 с. . - Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf>

51. Чухно А. А Природа сучасних грошей, кредиту та грошово-кредитної політики / А. А. Чухно // Фінанси України. - 2007. - № 1. - С. 3-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2007_1_2

52. Закон України «Про банки і банківську діяльність» . Документ 2121-III, чинний, поточна редакція — Редакція від 05.08.2021, підстава - 1587-IX- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

53. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : від 16.07.99 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 01.07.2021, підстава - 738-IX: . - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>

54. Закон України « Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» Документ 265/95-ВР, чинний,

поточна редакція — Редакція від 01.08.2021, підстава - 1591-IX. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

55. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Документ z0377-04, чинний, поточна редакція — Редакція від 28.05.2021, підстава - v0044500-21: - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>.

56. Інструкцією «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» Документ z0893-99, поточна редакція — Редакція від 10.08.2021, підстава - z0984-21 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

57. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : Документ z1172-03, чинний, поточна редакція — Редакція від 16.06.2021, підстава - v0050500-21 - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text>

58. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: [Пер. з англ. мови] / О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: ТОВ “ІАМЦ АУ “Статус”, 2018. – 1172 с. - Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-audit>

59. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» Документ 929_019, поточна редакція — Редакція від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text

60. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» Документ z0725-99, поточна редакція — Редакція від 03.11.2020, підстава - z1020-20 - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

61. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2016=2017 рр. року. Частина 1 / Пер. з англ. мови О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов, Т. Ц. Шарашидзе. К. : Міжнародна федерація бухгалтерів.1026 с. . - Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-audit>

62. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uazakon.com/big/text892/pg1.htm>.

63. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення: 30.12.2013. URL: - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

64. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: документ z0336-13, Редакція від 10.08.2021, підстава - z0984-21: - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

65. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. Дата оновлення: 09.12.2011. URL: - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>

66. Податковий кодекс № 2755 - VI від 02.12.2010р. зі змінами та доповненнями. Дата оновлення: 21.11.2021, підстава - 1617-IX// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» від 28.12.2009 р.№ 1541, зі змінами Дата оновлення: 24.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text>

68. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: затв. постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. Дата оновлення: 01.01.2021, підстава - v0155500-20: . - Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>

69. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, наказ МФУ №88 від 24.05.95р. Дата оновлення: 10.08.2021, підстава - z0984-

21 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

70. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ МФУ від 27.06.2013 р. за № 628 Дата оновлення: 03.08.2018, підстава - z0817-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1«Загальні вимоги до фінансової звітності» Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю «АВАЛОН»

Територія _____ Організаційно-
права _____ форма господарювання
Товариство з обмеженою відповідальністю Вид

економічної діяльності Оптова торгівля деталями та
приладдям

для автотранспортних засобів за ЄДРПО 32926136 за ОАТУУ 4632330300 за ОПФГ 240 за КВЕД 45.31

Середня кількість працівників¹ _____ Адреса,
телефон _____ Одиниця

виміру: тис. грн без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності

БАЛАНС

(Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2020 р.

Актив	-	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1		2	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи		1000	101	36
первісна вартість		1001	213	105
накопичена амортизація		1002	112	69
Незавершені капітальні інвестиції		1005	-	-
Основні засоби		1010	63	35
первісна вартість		1011	169	423
знос		1012	104	388
Інвестиційна нерухомість		1015	-	-
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		1030	-	-
інші фінансові інвестиції		1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість		1040	-	-
Відстрочені податкові активи		1045	-	-
Інші необоротні активи		1090	-	-
Усього за розділом I		1095	166	71
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	-	-
Поточні біологічні активи		1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		1125	210	5511
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами		1130	2332	32
> бюджетом		1135	34	-
у тому числі з податку на прибуток		1136	34	-
Актив		Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1		2	3	4
Інша поточна дебіторська заборгованість		1155	6329	120970
Поточні фінансові інвестиції		1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти		1165	6190	472
Витрати майбутніх періодів		1170	-	-
Інші оборотні активи		1190	-	-
Усього за розділом II		1195	18089	127306
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи		1200	13422	18898

вибуття			
Баланс	1300	31877	
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	7770	7770
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1657)	(81)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	6113	7689
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	86	973
розрахунками з бюджетом	1620	-	179
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	121
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Поточні забезпечення	1660	71	160
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	23831	58034
Усього за розділом III	1695	25564	138586
V. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	31667	146275

Керівник
Головний бухгалтер

1

ДОДАТОК Б

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)

2020 12 31

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю
«АВАЛОН»

за ЄДРПОУ

32926136

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	79560	85590
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(78230)	(82450)
Валовий: прибуток	2090	1330	3140
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	830	1126
Адміністративні витрати	2130	(2420)	(3510)
Витрати на збут	2150	(270)	(211)
Інші операційні витрати	2180	(160)	()
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1396	2139
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	132	328
Інші доходи	2240	300	170
Фінансові витрати	2250	(1144)	(728)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(1018)	()
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	579	1258
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(201)	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	376	1258
збиток	2355	(-)	(-)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	376	1258

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	375	512
Витрати на оплату праці	2505	1240	850
Відрахування на соціальні заходи	2510	2033	3368
Амортизація	2515	240	171
Інші операційні витрати	2520	2188	4812
Разом	2550	6076	9713

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК В

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю
«АВАЛОН»
(найменування)

за ЄДРПОУ

2020 | 12 | 31
32926136

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2020 р.

Форма № 3		Код за ДКУД		1801004
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Надходження від:		3750	5029	
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000			
Повернення податків і зборів	3005	-	-	
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-	
Цільового фінансування	3010	-	-	
Інші надходження	3095	200	317	
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(298)	(313)	
Праці	3105	(1240)	(850)	
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(203,3)	(336,8)	
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(-)	(-)	
Інші витрачання	3190	188	812	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	2020,7	3034,2	
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності				
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	-	-	
необоротних активів	3205	-	377,5	
Надходження від отриманих: відсотків	3215	45,82	39,53	
дивідендів	3220	41,12	33,228	
Надходження від деривативів	3225	-	-	
Інші надходження	3250	-	-	
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)	
необоротних активів	3260	(-)	(-)	
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)	
Інші платежі	3290	(80,93)	(87,79)	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	6,01	362,468	
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності				
Надходження від: Власного капіталу	3300	4200	3800	
Отримання позик	3305	318	523	
Інші надходження	3340	76	84	
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)	
Погашення позик	3350	(80,96)	(99,48)	
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)	
Інші платежі	3390	(110)	(115,09)	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	4403,04	4291,91	
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	6429,75	3793,854	
Залишок коштів на початок року	3405	3891,146	94,68	
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-	
Залишок коштів на кінець року	3415	2538,604	3891,146	

Керівник

Головний бухгалтер

Продовж. таблиц

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
капіталу: Викуп акцій (часток)									
Перепрода ж викуплен их акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі	4290								
Разом змін укапіталі	4295					376			376
Залишок на кінець року	4300	7770				(81)			7689

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Д

Наказ про облікову політику підприємства ТОВ «Авалон» _____ (найменування підприємства)

НАКАЗ № 2

про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства

м. Київ

від "4" січня 2020 року

На підставі Закону України від 16.07.99 р. N 996-XIV (поточна редакція від 16.11.2018,) «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку наказую:

1. Організація бухгалтерського обліку

1.1. Доручити забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві бухгалтерській службі на чолі з головним бухгалтером.

1.2. Бухгалтерський облік на підприємстві проводити із застосуванням комп'ютерної бухгалтерської програми ІС Бухгалтерія.

Відповідальність за рівень відповідності реєстрів обліку, порядку й способу реєстрації й узагальнення інформації, передбачених цією комп'ютерною програмою, вимогам законодавства, покладається на головного бухгалтера підприємства.

1.3. Затвердити перелік первинних документів, які застосовуються підприємством у практичній діяльності й офіційно затверджені відповідними державними органами у додатку до цього наказу.

1.4. Затвердити форми первинних облікових документів (зведених первинних документів), які застосовуються підприємством у практичній діяльності, але не затверджені відповідними державними органами у додатку до цього наказу.

1.5. Бухгалтерам проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді кореспонденції рахунків, дати, підпису.

1.6. Затвердити право підпису довіреностей на отримання товарно-матеріальних цінностей, укладання угод директором підприємства.

1.7. Згідно з пунктом 1.3 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, яке затверджене наказом Міністерства фінансів України 24.05.95 р. за №88, (поточна редакція від 03.08.2018) всі первинні документи, облікові реєстри, фінансова, статистична та інша звітність складаються українською мовою.

1.8. Установити місце зберігання (архів підприємства) первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, виготовлених як на паперових, так і на магнітних носіях інформації (дискети, компакт-диски). Строки зберігання встановлюються відповідно до законодавства.

1.9 Затвердити розроблений на підставі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (див. наказ МФ України №291 від 21.12.99 р. поточна редакція від 18.03.2014,) робочий план рахунків із використанням рахунків першого, другого та третього порядку.

1.10 З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку й звітності проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, відповідно до статті 10 Закону про бухгалтерський облік та інших нормативних документів:

Інвентаризація активів і зобов'язань, під час якої перевіряються їх наявність, документальне підтвердження і стан та дається оцінка, визначається ефективність застосування окремих принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку і розробляються пропозиції щодо зміни окремих параметрів облікової політики на наступний звітний період (рік), проводиться перед складанням річної фінансової звітності підприємства в період з 15 листопада до 30 грудня в обов'язковому порядку. Точний час і порядок її проведення, відповідальні особи визначаються керівником підприємства окремим письмовим розпорядженням (наказом) керівника;

У всіх інших випадках об'єкти й періодичність проведення інвентаризації визначаються керівником підприємства на підставі чинного законодавства у міру необхідності. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань затвердженою наказом Міністерстві Фінансів України 02.09.2014 № 879 (поточна редакція 18.11.2016) (далі - Інструкція № 879). (наводиться повний перелік об'єктів та періодичність (або умови) інвентаризації

Для проведення інвентаризаційної роботи (планових та позапланових інвентаризацій активів та зобов'язань, списання основних засобів, малоцінних, інших матеріальних цінностей тощо) затвердити постійно діючу інвентаризаційну комісію у складі:

Голова комісії: Іванішин К.В.

Члени комісії: Доличенко О.С.

Ільчук Л.Н.

Права й обов'язки та завдання, які покладаються на членів постійно діючої інвентаризаційної комісії, визначені Інструкцією № 879.

Додатково до завдань, обумовлених Інструкцією № 879, на постійно діючу інвентаризаційну комісію покладаються завдання: з визначення ефективності застосовуваних на підприємстві принципів, методів і процедур облікової політики; з проведення робіт щодо оцінки активів та зобов'язань; з розробки та затвердження пропозицій щодо їх зміни на наступний звітний рік, проведення внутрішнього контролю на підприємстві.

Інвентаризація каси підприємства проводиться не рідше одного разу на місяць.

2. Про облікову політику підприємства

2.1. Дозволяю змінити облікову політику, якщо:

- зміняться вимоги Міністерства фінансів України;

- зміняться статутні вимоги підприємства;

- нові (запропоновані й обґрунтовані фахівцями підприємства) положення облікової політики забезпечують більш достовірне відображення господарських операцій.

2.2. При складанні фінансової звітності встановити кордон істотності в розмірі 500 грн.,

2.3. Основним засобом визнавати актив, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), установлений засіданням виробничої комісії, більше року (або операційного циклу, якщо він більше року), а вартісна оцінка якого дорівнює сумі, що перевищує 6000 грн.

2.4. До малоцінних необоротних матеріальних активів відносити активи, відмінні від основних засобів (на підставі класифікації, поданої в пункті 5 П(С)БО 7 "Основні засоби" і пункті 4 цього наказу), вартісна оцінка яких дорівнює сумі, що не перевищує 6000 грн.

2.5. Застосовувати при нарахуванні амортизації основних засобів методи амортизації, строк корисного використання та ліквідаційну вартість, установлені і затверджені наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий необоротний актив введений в експлуатацію.

2.6. Установити такі методи нарахування амортизації для:

- інших необоротних матеріальних активів - прямолінійний метод;

- малоцінних необоротних активів - у розмірі 100%-вої їх вартості в першому місяці використання об'єкта;

- предметів прокату - прямолінійний метод.

2.7. Термін корисного використання нематеріальних активів встановлюється наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий нематеріальний актив введений в експлуатацію.

2.8. Застосовувати прямолінійний метод амортизації нематеріальних активів.

2.9. Установити такі методи оцінки вибуття запасів:

- при відпусканні запасів у виробництво – середньозважений.

- при відпусканні товарів у реалізацію до фірмових магазинів - метод ціни продажу;

- при відпусканні запасів у реалізацію – середньозважений.

2.10. З метою недопущення розкрадань (недостач) малоцінних і швидкозношуваних предметів, переданих в експлуатацію і вилучених зі складу активів, головному бухгалтерові посилити контроль за видачею таких МШП за місцями експлуатації шляхом забезпечення проставлення в облікових картках підписів працівників в отриманні МШП, відміток про переміщення МШП між структурними підрозділами, а також складання актів на їх списання у разі непридатності до експлуатації.

3. Гармонізація бухгалтерського та податкового обліку, у зв'язку з набуттям чинності з 1 січня 2017 року змін до Податкового кодексу України, внесеними законами № 71-VIII від 01.01.2017 та № 72-VIII від 28.12.2014

3.1. Для цілей бухгалтерського обліку, використовувати національні стандарти бухгалтерського обліку, що введені в дію згідно з чинним законодавством.

3.2. Первісну вартість основних засобів збільшувати на суму витрат, що збільшують очікувані економічні вигоди від використання такого активу

3.3. Витрати, що підтримують об'єкт основного засобу у робочому стані відносити до витрат періоду, у якому такі витрати понесені

3.4. Нарухування амортизації здійснювати з урахуванням мінімально допустимих строків

корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством.

3.5. При визначенні собівартості виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг до загальновиробничих витрат відносити перелік витрат, що зазначений у пунктах 3.5.1, 3.5.2 та 3.5.3 даного наказу.

- 3.5.1 виробнича собівартість продукції, яка була реалізована у звітному періоді;
- 3.5.2 нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- 3.5.3 наднормативні виробничі витрати.

- 1 Амортизація основних засобів, крім вантажних автомобілів вантажопідйомністю понад 2 т.
2. Амортизація нематеріальних активів.
3. Витрати на утримання та експлуатацію необоротних активів загально виробничого призначення:
 - а) вартість мастильних, обтиральних матеріалів та інших допоміжних матеріалів, необхідних для догляду за обладнанням і підтриманням його у працездатному стані;
 - б) оплата праці допоміжних робітників, які обслуговують обладнання та інших допоміжних робітників;
 - в) відрахування на соціальні заходи і медичне страхування перелічених вище робітників;
 - г) вартість спожитого палива, електроенергії, води, пари та інших видів енергії для механізмів загальновиробничого призначення;
 - д) вартість послуг сторонніх організацій,;
 - є) вартість витраченого інструменту і пристосувань;
 - ж) витрати на операційну оренду основних засобів тощо.
4. Витрати, пов'язані з утриманням пожежної та сторожової охорони:
 - а) оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, зайнятих охороною виробничих приміщень;
 - б) послуги сторонніх організацій з охорони.
5. Витрати на ремонт основних засобів:
 - а) витрати на ремонт будівель і споруд:
 - вартість витрачених будівельних матеріалів і запасних частин;
 - оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи;
 - б) витрати на ремонт обладнання, інструментів і транспортних засобів:
 - вартість запасних частин та інших матеріалів, витрачених при ремонті обладнання, транспортних засобів та інструментів;
 - оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи.
6. Витрати на охорону праці й техніку безпеки:
 - а) поточні витрати на улаштування вентиляційних пристроїв;
 - б) витрати на установлення сигналізації, необхідної з метою безпеки;

7. З метою створення єдиної системи організації бухгалтерського обліку та дотримання єдиної облікової політики для складання консолідованої звітності філіям (відділенням, структурним підрозділам) виконувати цей наказ, узгоджуючи свої дії з головним бухгалтером підприємства.

Директор Ящук М.О

З наказом ознайомлений:

Бухгалтер Коломієць Н.С

Додаток Ж

ТОВ «Авалон»

ЗАТВЕРДЖУЮ

(назва установи, організації)

Директор
(уповноважена особа)

Ящук М.О
(ПІБ, підпис)

«4» січня 2020 р.

ДОДАТОК Є

Посадова інструкція бухгалтера

1. Загальні положення

1.1. Посадова інструкція визначає функціональні обов'язки, права та відповідальність бухгалтера підприємства.

1.2. Бухгалтер призначається на посаду і звільняється з посади відповідно до встановленого чинним трудовим законодавством порядку наказом директора підприємства.

1.3. Бухгалтер підпорядкований безпосередньо директорові підприємства.

1.4. На посаду бухгалтера призначається особа, яка має повну вищу освіту відповідного напрямку підготовки та стаж бухгалтерської роботи не менше 3 років.

1.5. Бухгалтер повинен знати:

- законодавство про бухгалтерський облік;
- постанови, розпорядження, накази, інші керівні, методичні і нормативні матеріали фінансових і контрольно-ревізійних органів з питань організації бухгалтерського обліку і складання звітності, а також ті, які стосуються господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- цивільне право, фінансове, податкове і господарське законодавство; структуру підприємства, стратегію і перспективи його розвитку;
- положення й інструкції з організації бухгалтерського обліку на підприємстві, правила його ведення;
- порядок оформлення операцій і організацію документообігу за ділянками обліку;
- форми і порядок фінансових розрахунків;
- методи економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства, виявлення внутрішньогосподарських резервів;
- порядок приймання, оприбуткування, збереження і витрачання коштів, товарно-матеріальних і інших цінностей;
- правила розрахунку з дебіторами і кредиторами;
- умови оподаткування юридичних і фізичних осіб;
- порядок списання з рахунків бухгалтерського обліку нестач, дебіторської заборгованості та інших втрат;
- правила проведення інвентаризацій коштів і товарно-матеріальних цінностей;
- порядок і терміни складання бухгалтерських балансів і звітності;
- правила проведення перевірок і документальних ревізій;
- сучасні засоби комп'ютерної (обчислювальної) техніки і можливості їх застосування для виконання обліково-обчислювальних робіт та аналізу виробничо-господарської і фінансової діяльності підприємства;
- передовий вітчизняний і закордонний досвід удосконалення організації бухгалтерського обліку;
- основи технології виробництва;
- ринкові методи господарювання;
- законодавство про працю;
- правила і норми охорони праці.

2. Функціональні обов'язки

2.1. Здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності та контроль за ощадливим використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, схоронністю власності підприємства.

2.2. Формує відповідно до законодавства про бухгалтерський облік облікову політику виходячи зі структури й особливостей діяльності підприємства, необхідності забезпечення його фінансової стійкості.

2.3. Очолює роботу з підготовки та прийняття робочого плану рахунків, форм первинних облікових документів, які застосовуються для оформлення господарських операцій, за якими не передбачені типові форми, розробки форм документів внутрішньої бухгалтерської звітності, а також забезпечення порядку проведення інвентаризацій, контролю за проведенням господарських операцій, дотримання технології обробки бухгалтерської інформації і порядку документообігу.

2.4. Забезпечує раціональну організацію бухгалтерського обліку і звітності на підприємстві на основі максимальної централізації обліково-обчислювальних робіт і застосування сучасних технічних засобів та інформаційних технологій, прогресивних форм і методів обліку і контролю, формування і своєчасне представлення повної і достовірної бухгалтерської інформації про діяльність підприємства, його майновий стан, доходи і витрати, а також розробку і здійснення заходів, спрямованих на зміцнення фінансової дисципліни.

2.5. Організує облік майна, зобов'язань і господарських операцій, придбаних основних засобів, товарно-

матеріальних цінностей і коштів, своєчасне відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з їх рухом, облік витрат виробництва, виконання кошторисів витрат, реалізації продукції, виконання робіт (послуг), результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства, а також фінансових, розрахункових і кредитних операцій.

2.6. Забезпечує законність, своєчасність і правильність оформлення документів, складання економічно обґрунтованих звітних калькуляцій собівартості продукції, виконаних робіт (послуг), розрахунків з заробітної плати, правильне нарахування і переказ податків і зборів у державний, регіональний та місцевий бюджети, страхових внесків у державні позабюджетні соціальні фонди, платежів у банківські установи, коштів на фінансування капітальних вкладень, погашення у встановлений термін заборгованостей банкам за позиками, а також відрахування коштів на матеріальне стимулювання працівників підприємства.

2.7. Здійснює контроль за дотриманням порядку оформлення первинних і бухгалтерських документів, розрахунків і платіжних зобов'язань, витрат фонду заробітної плати, за встановленням посадових окладів працівникам підприємства, проведенням інвентаризацій основних засобів, товарно-матеріальних цінностей і коштів, перевірок організації бухгалтерського обліку і звітності.

2.8. Бере участь у проведенні економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку і звітності з метою виявлення внутрішньогосподарських резервів, усунення втрат і непродуктивних витрат.

2.9. Вживає заходів з попередження нестач, незаконної витрати коштів і товарно-матеріальних цінностей, порушень фінансового і господарського законодавства. Бере участь в оформленні матеріалів про нестачі і розкрадання коштів та товарно-матеріальних цінностей, контролює передачу в необхідних випадках цих матеріалів у слідчі і судові органи.

2.10. Вживає заходів з нагромадження фінансових коштів для забезпечення фінансової стійкості підприємства.

2.11. Здійснює взаємодію з банками з питань розміщення вільних фінансових коштів на банківських депозитних внесках (сертифікатах) і придбання високоліквідних державних цінних паперів, контроль за проведенням облікових операцій з депозитними і кредитними договорами. цінними паперами.

2.12. Веде роботу з забезпечення суворого дотримання штатної, фінансової і касової дисципліни, кошторисів адміністративно-господарських та інших витрат, законності списання з рахунків бухгалтерського обліку нестач, дебіторської заборгованості та інших втрат, збереження бухгалтерських документів, оформлення і здачі їх у встановленому порядку в архів.

2.13. Бере участь у розробці і впровадженні раціональної планової й облікової документації, прогресивних форм і методів ведення бухгалтерського обліку на основі застосування сучасних засобів обчислювальної техніки.

2.14. Забезпечує складання балансу й оперативних зведених звітів про доходи і витрати коштів, про використання бюджету, іншої бухгалтерської і статистичної звітності, подання їх у встановленому порядку у відповідні органи.

3. Права

Бухгалтер має право:

3.1. Давати підлеглим йому співробітникам і службам доручення, завдання з низки питань, що входять у його функціональні обов'язки.

3.2. Контролювати своєчасне виконання завдань і окремих доручень підлеглими працівниками.

3.3. Запитувати й одержувати необхідні матеріали і документи, які стосуються діяльності бухгалтера.

3.4. Вступати у відносини з підрозділами сторонніх установ і організацій для вирішення оперативних питань виробничої діяльності, що входять до компетенції бухгалтера.

3.4. Представляти інтереси підприємства в сторонніх організаціях з питань, які належать до компетенції бухгалтера.

4. Відповідальність

Бухгалтер несе відповідальність за:

4.1. Невиконання своїх функціональних обов'язків, а також роботу підлеглих йому працівників з питань їх виробничої діяльності.

4.2. Недостовірну інформацію про стан роботи на довірній ділянці, показники фінансово-господарської діяльності, несвоєчасне подання різних відомостей та звітності.

4.3. Невиконання наказів, розпоряджень і доручень директорів підприємства.

4.4. Незабезпечення дотримання трудової і виконавчої дисципліни працівниками, які перебувають у підпорядкуванні бухгалтера.

5. Право підпису. Умови роботи

- 5.1. Бухгалтерові для забезпечення його діяльності надається право підпису організаційно-розпорядчих документів з питань, що входять у його функціональні обов'язки, а також платіжних та інших фінансових документів.
- 5.2. Режим роботи бухгалтера визначається відповідно до Правил внутрішнього трудового розпорядку, установлених на підприємстві.
- 5.3. У зв'язку з виробничою необхідністю бухгалтер може виїжджати в службові відрядження (у т. ч. місцевого значення).
- 5.4. Для вирішення оперативних питань з забезпечення фінансово-господарської діяльності бухгалтерові може виділятися службовий автотранспорт.

З інструкцією ознайомлений:

(підпис)

(П.І.Б.)

"5" січня 2020р.

ДОДАТОК Ж

Приклад форми загального плану проведення внутрішнього аудиту касових операцій

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Інструменти доказів	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Знайомство з діяльністю підприємства, планування проведення аудиту касових операцій та на рахунках у банку	Статут підприємств Звіти попередніх перевірок, накази		
Основний	<p>Перевірка правильності оформлення прибуткових касових ордерів за корпоративною картою; Перевірка стану обліку касових операцій відповідно до реєстрації у «Журналі цільового використання грошових коштів»;</p> <p>Перевірка відповідності оприбуткування грошових коштів з банківського рахунку згідно з грошовим чеком за кодами цільових витрат;</p> <p>Перевірка відповідності здачі понадлімітних грошових коштів з каси підприємства до банківської установи за видами цільових видатків;</p> <p>Перевірка повноти оприбуткування грошових коштів на поточних рахунках з використанням програмного середовища «Клієнт-Банк»;</p> <p>Перевірка відображення руху готівки у «Журналі цільового використання грошових коштів» у касі підприємства;</p> <p>Перевірка повноти відображення видатків грошових коштів на поточних рахунках з використанням програмного середовища «Клієнт-Банк»; Перевірка правильності відображення видатків грошових коштів по розрахункам з працівниками по заробітній платні з каси підприємства враховуючи «Журнал цільового використання коштів»; Перевірка правильності відображення видатків грошових коштів під звіти (відрядження та господарчі потреби) у касі підприємства враховуючи «Журнал цільового використання коштів»;</p> <p>Перевірка правильності відображення надходжень грошових коштів по розрахункам з покупцями готової продукції у касу підприємства враховуючи «Журнал цільового використання коштів»; Перевірка повноти оприбуткування грошових коштів на спеціальних рахунках (сплата податків, розрахунки з фондами соціального страхування); Перевірка дотримання цільового відшкодування попередньо витрачених власних коштів підзвітною особою;</p> <p>Перевірка залишків на корпоративній картці підприємства</p>	<p>Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, журнал № 1, Головна книга, баланс (форма № 1), корінці чеків, виписки банків, касова книга, відомості на виплату зарплати, авансові звіти, видаткові накладні, доступ до програмного середовища</p>		
Завершальний	Складання аудиторського звіту	Звіт		

Додаток 3

Форма програми внутрішнього контролю касових операцій

Процедури контролю	Мета внутрішнього контролю	Джерела інформації для контролю	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення контролю
1	2	4	5	6	7
Перевірка понадлімітних залишків готівки у касі у національній валюті	Впевнитися у наявності понадлімітних залишків готівки у касі у національній валюті	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, касова книга	КО-1	Хомазюк А.Я	01.01-01.02.2021
Перевірка відповідності залишків у облікових регістрах готівки у національній валюті	Впевнитися у відповідності залишків у облікових регістрах готівки у національній валюті	Касова книга, журнал 1, Головна книга	КО-2	Хомазюк А.Я	01.03-01.04.2021
Перевірка відповідності залишків у облікових регістрах готівки у іноземній валюті	Впевнитися у відповідності залишків у облікових регістрах готівки у іноземній валюті	Касова книга, журнал 1, Головна книга	КО-3	Хомазюк А.Я	01.05-01.06.2021
Перевірка правильності визначення залишку готівки у іноземній валюті	Впевнитися у правильності визначення залишку готівки у іноземній валюті	Касова книга, прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, журнал 1, головна книга	КО-4	Хомазюк А.Я	01.07-01.08.2021
Перевірка первинних документів з обліку готівки	Впевнитися у правильності оформлення первинних документів з обліку готівки	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери	КО-5	Хомазюк А.Я	01.09 - 01.10.2021
Перевірка правильності розрахунку готівки у іноземній валюті з проведеної господарської операції	Впевнитися у правильності розрахунку готівки у іноземній валюті з проведеної господарської операції	Прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, довідка бухгалтерії	КО-6	Хомазюк А.Я	01.11-01.12.2021

ДОДАТОК И

Перевірка понадлімітних залишків готівки у касі у національній валюті КО -1

Період	Залишок готівки на початок дня	Надходження готівки до каси	Видача готівки з каси	Залишок готівки на кінець дня	У т.ч. на виплату заробітної плати протягом 3-х робочих днів	Ліміт каси	Понадлімітні залишки
04.10.20	10	612	100	522		461	61
04.10.20	20	681	200	501		461	40
І т. д.
Всього							101

ДОДАТОК Й

Приклад форми перевірки відповідності залишків у облікових регістрах готівки у національній валюті КО-2

Період	Залишок на початок місяця				
	касвий книзі	У журналі 1	головній книзі	Відхилення	
				Журналу касової книги	від Головної книги від журналу

Приклад форми перевірки відповідності залишків у облікових регістрах готівки у іноземній валюті КО-3

Період	Залишок на початок місяця				
	касвий книзі	У журналі 1	головній книзі	Відхилення	
				Журналу від касової книги	Головної книги від журналу
Дата					
У іноземній валюті					
У перерахунку на гривні					

